॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ

ਦਸਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

੧. ਆਨਿਸਂਸਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾਨਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸਾਨੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਨਿਸਂਸਾਨੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸੋ’’ਤਿ? ‘‘ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਾਮੋਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਾਨਿਸਂਸੋ’’ਤਿ [ਪਾਮੁਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਪਾਮੁਜ੍ਜਾਨਿਸਂਸੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧]।

‘‘ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੀਤਤ੍ਥਂ ਪੀਤਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੀਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਪੀਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਥਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਖੋ , ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਖਤ੍ਥਾ ਸੁਖਾਨਿਸਂਸਾ’’ਤਿ।

‘‘ਸੁਖਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸੁਖਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਾਧਤ੍ਥਂ ਸਮਾਧਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ ।

‘‘ਸਮਾਧਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸੋ’’ਤਿ? ‘‘ਸਮਾਧਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸਂਸੋ’’ਤਿ।

‘‘ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਤ੍ਥਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਾਨਿਸਂਸ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ ਕਿਮਾਨਿਸਂਸੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸਂਸੋ [... ਨਿਸਂਸੋਤਿ (ਸੀ॰ ਕ॰)]।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਨਿਸੰਸਾਨਿ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਾਨਿਸੰਸੋ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਪੀਤਤ੍ਥੰ ਪੀਤਾਨਿਸੰਸੰ; ਪੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਥਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਿਸੰਸਾ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਸੁਖਤ੍ਥਾ ਸੁਖਾਨਿਸੰਸਾ; ਸੁਖੰ ਸਮਾਧਤ੍ਥੰ ਸਮਾਧਾਨਿਸੰਸੰ; ਸਮਾਧਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸੰਸੋ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਤ੍ਥੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਾਨਿਸੰਸੰ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸੰਸੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਗ੍ਗਾਯ ਪਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ [ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪੂਰੇਨ੍ਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਪਠਮੰ।

੨. ਚੇਤਨਾਕਰਣੀਯਸੁਤ੍ਤੰ

੨. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੨] ‘‘ਸੀਲਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੂ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੂ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਾਯਤਿ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਪੀਤਿ ਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੂ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਕਾਯੋ ਮੇ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤੂ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਸੁਖੰ ਵੇਦਿਯਾਮੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖੰ ਵੇਦਿਯਤਿ। ਸੁਖਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਮੇ ਸਮਾਧਿਯਤੂ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਧਿਯਤਿ। ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਥਾਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਾਮਿ ਵਿਰਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨੰ ਪਸ੍ਸੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਸ੍ਸ [ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਚੇਤਨਾਯ ਕਰਣੀਯੰ – ‘ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਮੀ’ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨੋ [ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਰਤ੍ਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸੰਸੋ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਤ੍ਥੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਾਨਿਸੰਸੰ; ਸਮਾਧਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿਸੰਸੋ; ਸੁਖੰ ਸਮਾਧਤ੍ਥੰ ਸਮਾਧਾਨਿਸੰਸੰ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਸੁਖਤ੍ਥਾ ਸੁਖਾਨਿਸੰਸਾ; ਪੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਥਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਿਸੰਸਾ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਪੀਤਤ੍ਥੰ ਪੀਤਾਨਿਸੰਸੰ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਾਨਿਸੰਸੋ; ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਨਿਸੰਸਾਨਿ । ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ਅਪਾਰਾ ਪਾਰੰ ਗਮਨਾਯਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਪਠਮਉਪਨਿਸਸੁਤ੍ਤੰ

੩. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੪; ੧੧.੩] ‘‘ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਾ ਹੋਤਿ ਪੀਤਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪੀਤਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਾ ਹੋਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਸੁਖੰ; ਸੁਖੇ ਅਸਤਿ ਸੁਖਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ।

ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ।

''ਸੀਲਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਸਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਪੀਤਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਸਤਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਸੁਖਂ; ਸੁਖੇ ਸਤਿ ਸੁਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਉਪਨਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੪. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੪] ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ।

''ਸੀਲਵਤੋ , ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰ ... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਤਤਿਯਉਪਨਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੫. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੫] ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਅਸਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਾ ਹੋਤਿ ਪੀਤਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪੀਤਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਾ ਹੋਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਸੁਖਂ; ਸੁਖੇ ਅਸਤਿ ਸੁਖਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ

ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਅਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ।

''ਸੀਲਵਤੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ; ਪਾਮੋਜ੍ਜੇ ਸਤਿ ਪਾਮੋਜ੍ਜਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਪੀਤਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਸਤਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ; ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਸੁਖੰ; ਸੁਖੇ ਸਤਿ ਸੁਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ ; ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ; ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ । ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੀਲਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ; ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੇ ਸਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤੰ

੬. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੮] ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯੰ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ [ਪਠਵਿਸਞ੍ਞੀ (ਸੀ॰), ਪਠਵੀਸਞ੍ਞੀ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿੰ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿੰ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿੰ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯੰ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿੰ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿੰ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿੰ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯੰ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿੰ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿੰ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ , ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿੰ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤ੍ਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ?

''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ – 'ਏਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਏਤੰ ਪਣੀਤੰ ਯਦਿਦੰ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯੰ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿੰ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿੰ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿੰ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੭. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯਂ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿਂ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿਂ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ?

''ਸਿਯਾ , ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯਂ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਲਾਭੋ ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯਂ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਏਕਮਿਦਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯਂ ਇਧੇਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨ੍ਧਵਨਸ੍ਮਿਂ। ਤਤ੍ਥਾਹਂ [ਅਥਾਹਂ (ਕ॰)] ਤਥਾਰੂਪਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਂ [ਪਟਿਲਭਾਮਿ (ਕ॰)] ਯਥਾ ਨੇਵ ਪਥਵਿਯਂ ਪਥਵਿਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਆਪਸ੍ਮਿਂ ਆਪੋਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਤੇਜਸ੍ਮਿਂ ਤੇਜੋਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਵਾਯਸ੍ਮਿਂ ਵਾਯੋਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਇਧਲੋਕੇ ਇਧਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ, ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਅਹੋਸਿਂ; ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿ।

''ਕਿਂਸਞ੍ਞੀ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ [ਕਿਂ ਸਞ੍ਞੀ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ (ਕ॰)] ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ? ''ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਕਲਿਕਗ੍ਗਿਸ੍ਸ ਝਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਵ ਅਚ੍ਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਾਵ ਅਚ੍ਚਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਾਵ ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ [ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਸਞ੍ਞੀ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਝਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੮. ''ਸਦ੍ਧੋ ਚ [ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾਕ੍ਯੇ ਅਯਂ ਚ ਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ ਸ੍ਯਾਮਪੋਤ੍ਥਕੇ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ [ਨੋ (ਸ੍ਯਾ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ। ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੭੧] ਸੀਲਵਾ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚਾ'ਤਿ! ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ…ਪੇ॰… ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ… ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ… ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ… ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਵਿਨਯਧਰੋ… ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ [ਆਰਞ੍ਞਕੋ (ਕ॰)] ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ… ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਨੋ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ… ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਨੋ ਚ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸਂ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੯. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੀਲਵਾ…ਪੇ॰… ਸੀਲਵਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ… ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ… ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ… ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ… ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਵਿਨਯਧਰੋ… ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ… ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਨੋ ਚ ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ… ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਚ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਨੋ ਚ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਚ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਚ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੀਲਵਾ। ਏਵੰ ਸੋ ਤੇਨङ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤੰ ਅङ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹੰ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸੰ ਸੀਲਵਾ ਚਾ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਏਵੰ ਸੋ ਤੇਨङ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਵਿਨਯਧਰੋ ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ… ਪੇ॰… ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਨੋ ਚ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ…ਪੇ॰… ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ…ਪੇ॰… ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਨੋ ਚ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵੰ ਸੋ ਤੇਨङ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤੰ ਅङ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹੰ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸੰ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਯ੍ਯੰ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ, ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ…ਪੇ॰… ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੰ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ…ਪੇ॰… ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨੇਯ੍ਯੰ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਵਿਨਯਧਰੋ ਚ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ…ਪੇ॰… ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ…ਪੇ॰… ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵੰ ਸੋ ਤੇਨङ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ, ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਆਨਿਸੰਸਵੱਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੰ ਚੇਤਨਾ ਚ, ਤਯੋ ਉਪਨਿਸਾਪਿ ਚ।
ਸਮਾਧਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਚ, ਝਾਨੰ ਸਨ੍ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਯਾਤਿ॥

੨. ਨਾਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੇਨਾਸਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧. ‘‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੇਵਮਾਨੋ ਭਜਮਾਨੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ; ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿੰ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਭਗਵਾ’ਤਿ; ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਾਤਙ੍ਕੋ, ਸਮਵੇਪਾਕਿਨਿਯਾ ਗਹਣਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਤਿਸੀਤਾਯ ਨਾਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਧਾਨਕ੍ਖਮਾਯ; ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ ਅਮਾਯਾਵੀ, ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ; ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨੰ ਨਾਤਿਦੂਰੰ ਹੋਤਿ ਨਾਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੰ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣੰ ਰਤ੍ਤਿੰ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦੰ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸੰ ਅਪ੍ਪਡੰਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ [ਅਪ੍ਪਡੰਸ… ਸਿਰਿੰਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]; ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ; ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਆਗਤਾਗਮਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਵਿਨਯਧਰਾ ਮਾਤਿਕਾਧਰਾ; ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤਿ ਪਰਿਪਞ੍ਹਤਿ – ‘ਇਦੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥੰ, ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ’ਤਿ; ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਾਨਿੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖੰ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੇਵਮਾਨੋ ਭਜਮਾਨੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨. ‘‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ‘ਕੇਵਲੀ ਵੁਸਿਤਵਾ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ [ਥੀਨਮਿਦ੍ਧੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਪਹੀਨੰ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਪਹੀਨੰ ਹੋਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ‘ਕੇਵਲੀ ਵੁਸਿਤਵਾ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ।
ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚ, ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਅਸੇਖੇਨ ਚ ਸੀਲੇਨ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ।
ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਞਾਣੇਨ ਚ ਤਥਾਵਿਧੋ॥

‘‘ਸ ਵੇ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗੇ [ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਵਜ੍ਜਯਂ [ਵਿਵਜ੍ਜਿਯ (ਕ॰)]।
ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ, ਕੇਵਲੀ ਇਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩. ‘‘ਦਸਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ, ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ? ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ – ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ? ਰੂਪਰਾਗੋ, ਅਰੂਪਰਾਗੋ, ਮਾਨੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ – ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਚੇਤੋਖਿਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪. ‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਕਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਤਿ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਘੇ ਕਙ੍ਖਤਿ… ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਕਙ੍ਖਤਿ… ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖਿਲਜਾਤੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਨਤ੍ਤਮਨੋ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਖਿਲਜਾਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਵਿਗਤਪੇਮੋ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਵਿਗਤਪੇਮੋ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ , ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਰੂਪੇ ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਯਜਸੁਖਂ ਪਸ੍ਸਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ... ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ – ‘ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ’ਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ – ‘ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਲਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਪਹੀਨਾ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

‘‘ਕਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ, ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੇ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘੇ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ... ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ ... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਨ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਨ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਨ ਖਿਲਜਾਤੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਨ ਕੁਪਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਨ ਆਹਤਚਿਤ੍ਤੋ ਨ ਖਿਲਜਾਤੋ , ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤੋਖਿਲੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਿਗਤਪੇਮੋ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਿਗਤਪੇਮੋ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਠਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯੇ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਰੂਪੇ ਵੀਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਨ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਯਜਸੁਖਂ ਪਸ੍ਸਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ –

‘ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ’ਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ...ਪੇ॰... ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ। ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਤਿ ਆਤਪ੍ਪਾਯ ਅਨੁਯੋਗਾਯ ਸਾਤਚ੍ਚਾਯ ਪਧਾਨਾਯ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਯਂ ਪਞ੍ਚਮੋ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਪਹੀਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ , ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤੋਖਿਲਾ ਪਹੀਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਚੇਤਸੋਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਸੁਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਪ੍ਪਮਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫. ‘‘ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਅਪਦਾ ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਵਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ ਵਾ ਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਵਾ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ ਵਾ, ਤਥਾਗਤੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ। ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ [ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ (ਸੀ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੩੯] ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਜਙ੍ਗਲਾਨਂ [ਜਙ੍ਗਮਾਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੩੯] ਪਾਣਾਨਂ ਪਦਜਾਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਹਤ੍ਥਿਪਦੇ ਸਮੋਧਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਪਦਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ। ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਙ੍ਗਮਾ ਕੂਟਨਿਨ੍ਨਾ ਕੂਟਸਮੋਸਰਣਾ, ਕੂਟੋ ਤਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ। ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾ, ਕਾਲਾਨੁਸਾਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾ, ਵਸ੍ਸਿਕਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਖੁਦ੍ਦਰਾਜਾਨੋ [ਕੁਡ੍ਡਰਾਜਾਨੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰), ਕੁਟ੍ਟਰਾਜਾਨੋ, ਕੂਟਰਾਜਾਨੋ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੫੩], ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਰਾਜਾ ਤੇਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਤਾਰਕਰੂਪਾਨਂ ਪਭਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾਯ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ, ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਦਸਮਯੇ ਵਿਦ੍ਧੇ ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਦੇਵੇ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਨਭਂ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਕ੍ਕਮਾਨੋ [ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਮਾਨੋ (ਸੀ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੪੬-੧੪੮] ਸਬ੍ਬਂ ਆਕਾਸਗਤਂ ਤਮਗਤਂ ਅਭਿਵਿਹਚ੍ਚ ਭਾਸਤੇ ਚ ਤਪਤੇ ਚ ਵਿਰੋਚਤਿ ਚ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯਜਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਙ੍ਗਮਾ ਸਮੁਦ੍ਦਨਿਨ੍ਨਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪੋਣਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਬ੍ਭਾਰਾ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਤਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੂਲਕਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਸਮੋਸਰਣਾ। ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਆਹੁਨੇਯਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯਜਾ ਪਾਹੁਨੇਯਜਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਾ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ, ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ, ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ, ਗੋਤ੍ਰਭੂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯਜਾ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਨਾਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੫, ੩੬੦] ‘‘ਸਨਾਥਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ, ਮਾ ਅਨਾਥਾ। ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਥੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਥਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲਜਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲਜਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲਜਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬਜਞ੍ਜਨਂ [ਸਾਤ੍ਥਾ ਸਬਜਞ੍ਜਨਾ (ਸੀ॰)] ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ [ਬਹੂ ਸੁਤਾ (?)] ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲਜਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲਜਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ । ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲਜਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲਜਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਚੋ ਹੋਤਿ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਖਮੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਚੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿਂਕਰਣੀਯਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ ਤਤ੍ਰੂਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ...ਪੇ॰... ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਸਨਾਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ, ਮਾ ਅਨਾਥਾ। ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਥੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਨਾਥਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਨਾਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਨਾਥਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ, ਮਾ ਅਨਾਥਾ। ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਥੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਥਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ‘ਸੀਲਵਾ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ… ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ… ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ

ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ‘ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਚੋ ਹੋਤਿ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਖਮੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ‘ਸੁਵਚੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਖਮੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿਂਕਰਣੀਯਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ। ‘ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿਂਕਰਣੀਯਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁ’ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ। ‘ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। ‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨਾ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ... ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ

ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ‘ਸਤਿਮਾ ਵਤਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ… ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਨਵਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ‘ਪਞ੍ਞਵਾ ਵਤਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ’ਤਿ ਥੇਰਾਪਿ ਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ… ਨਵਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਥਕਰਣੋ।

‘‘ਸਨਾਥਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ, ਮਾ ਅਨਾਥਾ। ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਥੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਨਾਥਕਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੮, ੩੬੦] ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾਵਾਸਾ, ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਆਵਸਿੰਸੁ ਵਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਛਲ਼ਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਏਕਾਰਕ੍ਖੋ, ਚਤੁਰਾਪਸ੍ਸੇਨੋ, ਪਣੁਨ੍ਨਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚੋ [ਪਨੁਣ੍ਣਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚੋ (ਕ॰)], ਸਮਵਯਸਟ੍ਠੇਸਨੋ, ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਅਰਿਯਾਵਾਸਾ , ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਆਵਸਿੰਸੁ ਵਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੁਰੂਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਮ੍ਮਾਸਧਮ੍ਮੰ ਨਾਮ ਕੁਰੂਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ…ਪੇ॰…।

‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾਵਾਸਾ, ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਆਵਸਿੰਸੁ ਵਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਛਲ਼ਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ , ਏਕਾਰਕ੍ਖੋ, ਚਤੁਰਾਪਸ੍ਸੇਨੋ, ਪਣੁਨ੍ਨਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚੋ, ਸਮਵਯਸਟ੍ਠੇਸਨੋ, ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞੋ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ ਪਹੀਨੰ ਹੋਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਪਹੀਨੰ ਹੋਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਲ਼ਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨੇਵ ਸੁਮਨੋ ਹੋਤਿ ਨ ਦੁਮ੍ਮਨੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ… ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ… ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ

ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨੇਵ ਸੁਮਨੋ ਹੋਤਿ ਨ ਦੁਮ੍ਮਨੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਲ਼ਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਾਰਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕਾਰਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੁਰਾਪਸ੍ਸੇਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਖਾਯੇਕੰ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਯੇਕੰ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਯੇਕੰ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਯੇਕੰ ਵਿਨੋਦੇਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੁਰਾਪਸ੍ਸੇਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਣੁਨ੍ਨਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪੁਥੁਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਪੁਥੁਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'ਤਿ ਵਾ, 'ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ, 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਨੁਨ੍ਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਣੁਨ੍ਨਾਨਿ [ਨੁਣ੍ਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਨੁਣ੍ਣਾਨਿ (?)] ਚਤ੍ਤਾਨਿ ਵਨ੍ਤਾਨਿ ਮੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਣੁਨ੍ਨਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਵਯਸਟ੍ਠੇਸਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮੇਸਨਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਭਵੇਸਨਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਸਨਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਵਯਸਟ੍ਠੇਸਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਹਿੰਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਾਵਿਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਮੋਹਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਰਾਗੋ ਮੇ ਪਹੀਨੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵੰਕਤੋ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੋਸੋ ਮੇ ਪਹੀਨੋ...ਪੇ॰... 'ਮੋਹੋ ਮੇ ਪਹੀਨੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵੰਕਤੋ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਰਿਯਾ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਿੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਵ ਦਸ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਿੰਸੁ; ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਅਰਿਯਾ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਵ ਦਸ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਯੇ ਹਿ [ਯੇਪਿ (?)] ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਤਰਹਿ ਅਰਿਯਾ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਵ ਦਸ ਅਰਿਯਾਵਾਸੇ ਆਵਸਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਅਰਿਯਾਵਾਸਾ, ਯੇ ਅਰਿਯਾ ਆਵਸਿੰਸੁ ਵਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੇਨਾਸਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗੰ, ਸੰਯੋਜਨਾਖਿਲੇਨ ਚ।
ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ, ਦ੍ਵੇ ਨਾਥਾ ਦ੍ਵੇ ਅਰਿਯਾਵਾਸਾਤਿ॥

੩. ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧. ''ਸੀਹੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਗਰਾਜਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ। ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਮ੍ਭਤਿ। ਵਿਜਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਂ [ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੪] ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਿ। ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਂ [ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੪] ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ। ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? 'ਮਾਹਂ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਪਾਣੇ ਵਿਸਮਗਤੇ ਸਙ੍ਘਾਤਂ ਆਪਾਦੇਸਿ'ਨ੍ਤਿ।

'''ਸੀਹੋ'ਤਿ, ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸੀਹਨਾਦਸ੍ਮਿਂ।

[ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੮; ਵਿਭ॰ ੭੬੦; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੪] ''ਦਸਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤਥਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਧਾਤੁਂ ਨਾਨਾਧਾਤੁਂ ਲੋਕਂ [ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕਂ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਧਾਤੁਂ ਨਾਨਾਧਾਤੁਂ ਲੋਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਾਧਿਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਸੰਕਿਲੇਸੰ ਵੋਦਾਨੰ ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ, ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿੰ ਏਵੰਨਾਮੋ ਏਵੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵੰਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿੰ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿੰ ਏਵੰਨਾਮੋ ਏਵੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵੰਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ, ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਯੰ ਬਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ; ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਯੰ ਬਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲੰ ਹੋਤਿ, ਯੰ ਬਲੰ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਅਧਿਵੁਤ੍ਤਿਪਦਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੇ ਤੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਧਿਵੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਂ [ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨਂ (ਕ॰)] ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਅਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਜਾਨਾਮਿ। ‘ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਤਥਾ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਯਥਾ ਯਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ, ਅਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ, ਹੀਨਂ ਵਾ ਹੀਨਨ੍ਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ , ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ, ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਸਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਞਸ੍ਸਤਿ; ਯਥਾ ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਤਂ ਞਾਤੇਯ੍ਯਂ ਵਾ ਦਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਂ ਵਾ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਏਤਦਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਞਾਣਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਂ। ਏਤਸ੍ਮਾ ਚਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਞਾਣਾ ਅਞ੍ਞਂ ਞਾਣਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਂ ਵਾ ਪਣੀਤਤਰਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਦਸਯਿਮਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਠਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਧਾਤੁਂ ਨਾਨਾਧਾਤੁਂ ਲੋਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ... ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਾਧਿਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਂ ਵੋਦਾਨਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਾਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ , ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ‘‘ਅਤ੍ਥਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਵਾਚਾਯ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਵਾਚਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਕਾਯੇਨ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ [ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਵਾਚਾਯ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੇਸਂ [ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੇਵ ਦੇਸਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਕਾਯੇਨ। ਤਮੇਨਂ ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੇਸਂ ਕਾਯੇਨ। ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤੂ’ਤਿ। ਸੋ ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਵਾਚਾਯ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਵਾਚਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਕਾਯੇਨ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੇਸਂ ਵਾਚਾਯ। ਤਮੇਨਂ ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੋ ਅਕੁਸਲਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੇਸਂ ਵਾਚਾਯ। ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤੂ’ਤਿ। ਸੋ ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਪਹਾਯ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਵਾਚਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਨੋ ਕਾਯੇਨ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਲੋਭੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਦੋਸੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਪਾਪਿਕਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਸ੍ਸਾ ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਜ੍ਝਤਿ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਧਨੇਨ ਵਾ ਧਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਰਜਤੇਨ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪੇਨ ਵਾ। ਤਤ੍ਰਾਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਦਾਸਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਵਾਸਸ੍ਸ ਵਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਿਮਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਨ ਇਜ੍ਝੇਯ੍ਯ ਧਨੇਨ ਵਾ ਧਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਰਜਤੇਨ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪੇਨ ਵਾ’ਤਿ। ਸਮਣੋ ਵਾ ਪਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਤਤ੍ਰਾਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਨ ਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ।

‘‘ਪਾਪਿਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਚ੍ਛਾ ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ? [ਵਿਭ॰ ੮੫੧] ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਸੀਲਵਾਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਕੁਸੀਤੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਨੋ ‘ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਸਮਾਹਿਤੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ; ਅਖੀਣਾਸਵੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਖੀਣਾਸਵੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ

ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੋ ਵਾਚਾਯ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ।

''ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ। ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ; ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤੀ'ਤਿ।

''ਤਞ੍ਚੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤਿ; ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਇਰਿਯਤੀ'''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਚੇਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸਹਜਾਤਿਯਂ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਞਾਣਵਾਦਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ – 'ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਭਾਵਨਾਵਾਦਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ – 'ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਞਾਣਵਾਦਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ ਭਾਵਨਾਵਾਦਞ੍ਚ – 'ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ

ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਦਲਿਦ੍ਦੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਡ੍ਢਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਅਧਨੋਵ ਸਮਾਨੋ ਧਨਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਅਭੋਗੋਵ ਸਮਾਨੋ ਭੋਗਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਧਨਕਰਣੀਯੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ ਉਪਨੀਹਾਤੁਂ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਦਲਿਦ੍ਦੋਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਅਡ੍ਢਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ, ਅਧਨੋਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਧਨਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ, ਅਭੋਗਵਾਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਭੋਗਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਧਨਕਰਣੀਯੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਉਪਨੀਹਾਤੁਂ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ'ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਞਾਣਵਾਦਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ ਭਾਵਨਾਵਾਦਞ੍ਚ – 'ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ। ਤਂ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਞਾਣਵਾਦਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ – 'ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਭਾਵਨਾਵਾਦਂ , ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ – 'ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

''ਞਾਣਵਾਦਞ੍ਚ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ ਭਾਵਨਾਵਾਦਞ੍ਚ – 'ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ'ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ'ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਡ੍ਢੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਡ੍ਢਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਧਨਵਾਵ ਸਮਾਨੋ ਧਨਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਭੋਗਵਾਵ ਸਮਾਨੋ ਭੋਗਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਧਨਕਰਣੀਯੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ ਉਪਨੀਹਾਤੁਂ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਅਡ੍ਢੋਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਅਡ੍ਢਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ, ਧਨਵਾਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਧਨਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ, ਭੋਗਵਾਵ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੋ ਭੋਗਵਾਵਾਦਂ ਵਦੇਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਧਨਕਰਣੀਯੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਉਪਨੀਹਾਤੁਂ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ’ਤਿ।

ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਞਾਣਵਾਦਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਦਮਾਨੋ ਭਾਵਨਾਵਾਦਞ੍ਚ – ‘ਜਾਨਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਸ੍ਸਾਮਿਮਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਭਾਵਿਤਕਾਯੋਮ੍ਹਿ ਭਾਵਿਤਸੀਲੋ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਾਵਿਤਪਞ੍ਞੋ’ਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੋਸੋ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਏਵਮਸ੍ਸ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲੋਭੋ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਤਥਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਥਾ ਪਜਾਨਤੋ ਦੋਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਮੋਹੋ... ਕੋਧੋ... ਉਪਨਾਹੋ... ਮਕ੍ਖੋ... ਪਲ਼ਾਸੋ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਸ੍ਸਾ... ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਹਿਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਾਪਿਕਾ ਇਚ੍ਛਾ ਨਾਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ’’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕਸਿਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੬, ੩੬੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੯] ‘‘ਦਸਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਪਥਵੀਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਅਦ੍ਵਯਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ; ਆਪੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਵਾਯੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਨੀਲਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਪੀਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਓਦਾਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਆਕਾਸਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਅਦ੍ਵਯਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਕਾਲ਼ੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਵਨ੍ਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਰਰਘਰੇ [ਗੁਲ਼ਘਰੇ (ਕ॰) ਕੁਰੁਰਘਰੇ ਮਹਾਵ॰ ੨੫੭] ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਕਾਲ਼ੀ ਉਪਾਸਿਕਾ ਕੁਰਰਘਰਿਕਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਕਾਲ਼ੀ ਉਪਾਸਿਕਾ ਕੁਰਰਘਰਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਵੁਤ੍ਤਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਕੁਮਾਰਿਪਞ੍ਹੇਸੁ –

‘ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਂ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਂ,
ਜੇਤ੍ਵਾਨ ਸੇਨਂ ਪਿਯਸਾਤਰੂਪਂ।
ਏਕੋਹਂ [ਏਕਾਹਂ (ਕ॰)] ਝਾਯਂ ਸੁਖਮਨੁਬੋਧਿਂ,
ਤਸ੍ਮਾ ਜਨੇਨ ਨ ਕਰੋਮਿ ਸਕ੍ਖਿਂ [ਸਖਿਂ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੧ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]।
ਸਕ੍ਖੀ [ਸਖੀ (ਕ॰)] ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕੇਨਚਿ ਮੇ’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ?

‘‘ਪਥਵੀਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ‘ਅਤ੍ਥੋ’ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸੁਂ [ਅਤ੍ਥਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]। ਯਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਪਥਵੀਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਤਾ , ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਸਿ ਭਗਵਾ। ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਮਦ੍ਦਸ

[ਆਦਿਮਦ੍ਦਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਆਦੀਨ੍ਵਮਦ੍ਦਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਮਦ੍ਦਸ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮਦ੍ਦਸ। ਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਆਦੀਨ੍ਵਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਆਪੋਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਵਾਯੋਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਨੀਲਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਪੀਤਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਓਦਾਤਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਆਕਾਸਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ 'ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸੁਂ । ਯਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਰਮਤਾ, ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਸਿ ਭਗਵਾ। ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਯ ਭਗਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਮਦ੍ਦਸ ਆਦੀਨਵਮਦ੍ਦਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਮਦ੍ਦਸ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮਦ੍ਦਸ। ਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਕੁਮਾਰਿਪਞ੍ਹੇਸੁ –

'ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਂ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਂ,
ਜੇਤ੍ਵਾਨ ਸੇਨਂ ਪਿਯਸਾਤਰੂਪਂ।
ਏਕੋਹਂ ਝਾਯਂ ਸੁਖਮਨੁਬੋਧਿਂ,
ਤਸ੍ਮਾ ਜਨੇਨ ਨ ਕਰੋਮਿ ਸਕ੍ਖਿਂ।
ਸਕ੍ਖੀ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕੇਨਚਿ ਮੇ'ਤਿ॥

''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਗਿਨਿ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਮਹਾਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ; ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਜਾਨਾਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਥਾ'ਤਿ; ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – 'ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਜਾਨਾਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਥਾ'ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ''ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਂਸੁ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਂਸੁ। ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ – ''ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਮ੍ਹਾ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ; ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹਾ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਮ੍ਹਾ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਮ੍ਹਾ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

'ਸਮਣੋ, ਆਵੁਸੋ, ਗੋਤਮੋ ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਜਾਨਾਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਥਾਤਿ; ਮਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮ – ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਜਾਨਾਥ, ਸਬ੍ਬਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਹਰਥਾਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ'ਨ੍ਤਿ?

''ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਭਾਸਿਤਂ ਨੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਮ੍ਹਾ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਮ੍ਹਾ। ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਮ੍ਹਾ – 'ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂਵਾਦਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਮਸ੍ਸੁ ਵਚਨੀਯਾ – 'ਏਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਦੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਛ ਪਞ੍ਹਾ ਛ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਛ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਾ ਸਤ੍ਤ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ ਅਟ੍ਠੁਦ੍ਦੇਸਾ ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿ ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਯਥਾ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿਂ। ਨਾਹਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਯੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਇਤੋ ਵਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਵਾ।

'''ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮਸ੍ਮਿਂ ਏਕਧਮ੍ਮੇ? 'ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ' – ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਧਮ੍ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

'''ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਦ੍ਵੀਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਨਾਮੇ ਚ ਰੂਪੇ ਚ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਤੀਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ । ਕਤਮੇਸੁ ਤੀਸੁ? ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ‘ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

‘‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਚਤੂਸੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਚਤੂਸੁ ਆਹਾਰੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

‘‘‘ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਦੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਪਞ੍ਚਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ? ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ । ‘ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਦੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

‘‘‘ਛ ਪਞ੍ਹਾ ਛ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਛ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਛਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਛਸੁ? ਛਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ‘ਛ ਪਞ੍ਹਾ ਛ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਛ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

‘‘‘ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਾ ਸਤ੍ਤ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਸਤ੍ਤਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ? ਸਤ੍ਤਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ‘ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਾ ਸਤ੍ਤ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

‘‘‘ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ ਅਟ੍ਠੁਦ੍ਦੇਸਾ ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਅਟ੍ਠਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ? ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ‘ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ ਅਟ੍ਠੁਦ੍ਦੇਸਾ ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

'''ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਨਵਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਨਵਸੁ? ਨਵਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਵਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

'''ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਦਸਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦਸਸੁ? ਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ । 'ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਮਹਾਪਞ੍ਹਾਸੁੱਤੰ

੨੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕਜਙ੍ਗਲਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਕਜਙ੍ਗਲਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਯੇਨ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਕਜਙ੍ਗਲਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਵੁੱਤਮਿਦੰ, ਅਯ੍ਯੇ, ਭਗਵਤਾ ਮਹਾਪਞ੍ਹੇਸੁ – 'ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ, ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ ਪਞ੍ਚੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਛ ਪਞ੍ਹਾ ਛ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਛ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਸਤ੍ਤ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ ਅਟ੍ਠੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ, ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁੱਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਅਯ੍ਯੇ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿੱਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥੰ ਵਿੱਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿੱਗ੍ਗਹਿਤੰ, ਨਪਿ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਸੁਤੰ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਟਿੱਗ੍ਗਹਿਤੰ; ਅਪਿ ਚ, ਯਥਾ ਮੇਤ੍ਥ ਖਾਯਤਿ ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਅਯ੍ਯੇ''ਤਿ, ਖੋ ਕਜਙ੍ਗਲਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਪਚ੍ਚੱਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮਸ੍ਮਿਂ ਏਕਧਮ੍ਮੇ? ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ – ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਕਧਮ੍ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁੱਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ।

'''ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਹਾ ਦ੍ਵੇ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ ਇਤਿ, ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁੱਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁੱਤੰ? ਦ੍ਵੀਸੁ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ

ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ? ਨਾਮੇ ਚ ਰੂਪੇ ਚ...ਪੇ॰... ਕਤਮੇਸੁ ਤੀਸੁ? ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਤਯੋ ਪਞ੍ਹਾ ਤਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਤੀਣਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਚਤੂਸੁ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ? ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੂਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਹਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹਾ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਦੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਪਞ੍ਚਸੁ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ? ਪਞ੍ਚਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ...ਪੇ॰... ਕਤਮੇਸੁ ਛਸੁ? ਛਸੁ ਨਿਸ੍ਸਰਣੀਯਾਸੁ ਧਾਤੂਸੁ...ਪੇ॰... ਕਤਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ? ਸਤ੍ਤਸੁ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁ...ਪੇ॰... ਕਤਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ? ਅਟ੍ਠਸੁ ਅਰਿਯਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਅਟ੍ਠ ਪਞ੍ਹਾ ਅਟ੍ਠੁਦ੍ਦੇਸਾ ਅਟ੍ਠ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਨਵਸੁ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਨਵਸੁ? ਨਵਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਵਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਨਵੁਦ੍ਦੇਸਾ ਨਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਦਸਸੁ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਸੁ ਦਸਸੁ? ਦਸਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ – ਇਮੇਸੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦਸਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਸੁਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥੰ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। 'ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਾਸੁ ਮਹਾਪਞ੍ਹਾਸੁ – 'ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਏਕਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ...ਪੇ॰... ਦਸ ਪਞ੍ਹਾ ਦਸੁਦ੍ਦੇਸਾ ਦਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ [ਯਥਾ ਖੋ (ਕ॰), ਯਥਾ ਨੋ (ਬਹੂਸੁ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੧੫, ੧੭੨ ਪਨ ਪਾਠਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ] ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਅਯ੍ਯੇ''ਤਿ ਖੋ ਕਜਙ੍ਗਲਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾਯ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਕਜਙ੍ਗਲਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸੁੰ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਗਹਪਤਯੋ! ਪਣ੍ਡਿਤਾ, ਗਹਪਤਯੋ, ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ। ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ, ਗਹਪਤਯੋ, ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ। ਮਞ੍ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ਏਵਮੇਵੰ [ਏਵਮੇਵ (ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੰ ਯਥਾ ਤੰ ਕਜਙ੍ਗਲਿਕਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਬ੍ਯਾਕਤੰ। ਏਸੋ ਚੇਵ ਤਸ੍ਸ [ਏਸੋ ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫)] ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਨੰ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਕੋਸਲਸੁਤ੍ਤੰ

੨੯. ''ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਸਿਕੋਸਲਾ, ਯਾਵਤਾ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਵਿਜਿਤੰ [ਵਿਜਿਤੇ (ਸੀ॰ ਕ॰)], ਰਾਜਾ ਤਤ੍ਥ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਰਞ੍ਞੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਕੋਸਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿੰ।

''ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾ ਭਨ੍ਤਿ ਵਿਰੋਚਮਾਨਾ, ਤਾਵ ਸਹਸ੍ਸਧਾ ਲੋਕੋ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਹਸ੍ਸਧਾ ਲੋਕੇ ਸਹਸ੍ਸੰ ਚਨ੍ਦਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਸੂਰਿਯਾਨੰ [ਸੁਰਿਯਾਨੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਸਹਸ੍ਸੰ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਅਪਰਗੋਯਾਨਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੂਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਪੁਬ੍ਬਵਿਦੇਹਾਨੰ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਰਾਜਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਹਸ੍ਸੰ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਯਾਮਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਤੁਸਿਤਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਸਹਸ੍ਸੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਨੰ। ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ, ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ। ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿੰ।

''ਹੋਤਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯੰ ਅਯੰ ਲੋਕੋ ਸੰਵਟ੍ਟਤਿ। ਸੰਵਟ੍ਟਮਾਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਆਭਸ੍ਸਰਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ [ਆਭਸ੍ਸਰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਨੋਮਯਾ ਪੀਤਿਭਕ੍ਖਾ ਸਯੰਪਭਾ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇਚਰਾ ਸੁਭਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਚਿਰੰ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨੰ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਸੰਵਟ੍ਟਮਾਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਆਭਸ੍ਸਰਾ ਦੇਵਾ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ। ਆਭਸ੍ਸਰਾਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾਨੰ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ । ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿੰ।

[ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੫] ''ਦਸਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਪਥਵੀਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯੰ ਅਦ੍ਵਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ; ਆਪੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਵਾਯੋਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਨੀਲਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਪੀਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਓਦਾਤਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਆਕਾਸਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯੰ ਅਦ੍ਵਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨਿ।

''ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਦਸਨ੍ਨੰ ਕਸਿਣਾਯਤਨਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣੰ ਏਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯੰ ਅਦ੍ਵਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਏਵੰਸਞ੍ਞਿਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ

ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

[ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੮, ੩੫੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੪] ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਪਠਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਤਤਿਯਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੀਲਾਨਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਉਮਾਪੁਪ੍ਫਂ ਨੀਲਂ ਨੀਲਵਣ੍ਣਂ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨੀਲਨਿਭਾਸਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥਂ ਬਾਰਾਣਸੇਯ੍ਯਕਂ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮਟ੍ਠਂ ਨੀਲਂ ਨੀਲਵਣ੍ਣਂ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨੀਲਨਿਭਾਸਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੀਲਾਨਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪੀਤਾਨਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਪੀਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫਂ ਪੀਤਂ ਪੀਤਵਣ੍ਣਂ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪੀਤਨਿਭਾਸਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥਂ ਬਾਰਾਣਸੇਯ੍ਯਕਂ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮਟ੍ਠਂ ਪੀਤਂ ਪੀਤਵਣ੍ਣਂ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪੀਤਨਿਭਾਸਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪੀਤਾਨਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਪੀਤਨਿਭਾਸਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਛਟ੍ਠਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਲੋਹਿਤਕਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਨ੍ਧੁਜੀਵਕਪੁਪ੍ਫਂ ਲੋਹਿਤਕਂ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਂ ਲੋਹਿਤਕਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਲੋਹਿਤਕਨਿਭਾਸਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥਂ ਬਾਰਾਣਸੇਯ੍ਯਕਂ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮਟ੍ਠਂ ਲੋਹਿਤਕਂ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਂ ਲੋਹਿਤਕਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਲੋਹਿਤਕਨਿਭਾਸਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਲੋਹਿਤਕਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਭਾਸਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਸਤ੍ਤਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਓਸਧਿਤਾਰਕਾ ਓਦਾਤਾ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥਂ ਬਾਰਾਣਸੇਯ੍ਯਕਂ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮਟ੍ਠਂ ਓਦਾਤਂ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਂ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ

ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਅਟ੍ਠਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ।

''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ; 'ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਏਵੰਸਞ੍ਞਿਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

''ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ।

''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਟਿਪਦਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਏਵੰਪਟਿਪਨ੍ਨਾਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਪਟਿਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

''ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਪਰਿਤ੍ਤਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾ।

''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਞ੍ਞਾਨਂ ਯਦਿਦਂ 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। ਏਵੰਸਞ੍ਞਿਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

''ਏਤਦਗ੍ਗਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਹਿਰਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਯਦਿਦਂ 'ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿਨੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – 'ਯਾ ਚਾਯਂ ਭਵੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਤਾ, ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਯਾ ਚਾਯਂ ਭਵਨਿਰੋਧੇ ਪਾਟਿਕੂਲਤਾ, ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰਦਿਟ੍ਠਿਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਦਿਟ੍ਠੀਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇ ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਯ ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ। ਏਵੰਵਾਦਿਨੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਏਵੰਵਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗੇ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਹੀਨਸ੍ਮਿਂ।

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ

ਯਥਾਭੂਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਏਵੰਵਾਦਿੰ ਖੋ ਮੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮਕ੍ਖਾਯਿੰ ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਤਾ ਤੁਚ੍ਛਾ ਮੁਸਾ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਨ ਕਾਮਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਰੂਪਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀ'ਤਿ। ਕਾਮਾਨਞ੍ਚਾਹੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ, ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ, ਵੇਦਨਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮਿ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਚ੍ਛਾਤੋ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਸੀਤਿਭੂਤੋ ਅਨੁਪਾਦਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਮੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਕੋਸਲਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਉਯ੍ਯੋਧਿਕਾ ਨਿਵਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਲਦ੍ਧਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਯੇਨ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨ ਪਾਯਾਸਿ। ਯਾਵਤਿਕਾ ਯਾਨਸ੍ਸ ਭੂਮਿ, ਯਾਨੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਾਨਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਕੋਵ ਆਰਾਮੰ ਪਾਵਿਸਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਹੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਏਤਰਹਿ ਵਿਹਰਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਦਸ੍ਸਨਕਾਮਾ ਹਿ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਰਹਨ੍ਤੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਸੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਵਿਹਾਰੋ ਸੰਵੁਤਦ੍ਵਾਰੋ। ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਤਰਮਾਨੋ ਆਲਿਨ੍ਦੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਸਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਲ਼ੰ ਆਕੋਟੇਹਿ; ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤੇ ਭਗਵਾ ਦ੍ਵਾਰ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਯੇਨ ਸੋ ਵਿਹਾਰੋ ਸੰਵੁਤਦ੍ਵਾਰੋ, ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਤਰਮਾਨੋ ਆਲਿਨ੍ਦੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਕਾਸਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਲ਼ੰ ਆਕੋਟੇਸਿ। ਵਿਵਰਿ ਭਗਵਾ ਦ੍ਵਾਰੰ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇਸੁ ਸਿਰਸਾ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦਾਨਿ ਮੁਖੇਨ ਚ ਪਰਿਚੁਮ੍ਬਤਿ ਪਾਣੀਹਿ ਚ ਪਰਿਸਮ੍ਬਾਹਤਿ ਨਾਮਞ੍ਚ ਸਾਵੇਤਿ – ''ਰਾਜਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ; ਰਾਜਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ , ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ''ਤਿ।

''ਕੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਕਰੋਸਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰੰ ਉਪਦੰਸੇਸੀ''ਤਿ? ''ਕਤਞ੍ਞੁਤੰ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਤਵੇਦਿਤੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰੰ ਉਪਦੰਸੇਮਿ।

''ਭਗਵਾ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯੇ ਞਾਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ ਯਦਿਦੰ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਤਾਯ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯੇ ਞਾਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਾ ਯਦਿਦੰ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਤਾਯ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰੰ ਉਪਦੰਸੇਮਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੀਲਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਅਰਿਯਸੀਲੋ ਕੁਸਲਸੀਲੋ ਕੁਸਲਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੀਲਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਅਰਿਯਸੀਲੋ ਕੁਸਲਸੀਲੋ ਕੁਸਲਸੀਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰੰ ਉਪਦੰਸੇਮਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ, ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ, ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪੰ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੰ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰੰ ਉਪਦੰਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ। ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯਾਯਂ ਕਥਾ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ ਸੀਲਕਥਾ ਸਮਾਧਿਕਥਾ ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ, ਏਵਰੂਪਾਯ ਕਥਾਯ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯਾਯਂ ਕਥਾ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾ, ਏਵਰੂਪਾਯ ਕਥਾਯ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ; ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...

ਪੇ॰… ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ…ਪੇ॰… ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਭਗਵਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਂ ਕਰੋਮਿ, ਮੇਤ੍ਤੂਪਹਾਰਂ ਉਪਦਂਸੇਮਿ।

‘‘ਹਨ੍ਦ ਚ ਦਾਨਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਚ੍ਛਾਮ। ਬਹੁਕਿਚ੍ਚਾ ਮਯਂ ਬਹੁਕਰਣੀਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿ ਕੋਸਲੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮੀਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੀਹਾਧਿਵੁਤ੍ਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਚੁਨ੍ਦੇਨ ਕਸਿਣੇਨ ਚ।
ਕਾਲ਼ੀ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ, ਕੋਸਲੇਹਿ ਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੪. ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ?

''ਦਸ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਙ੍ਘਸੁਟ੍ਠੁਤਾਯ, ਸਙ੍ਘਫਾਸੁਤਾਯ, ਦੁਮ੍ਮਙ੍ਕੂਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਿਗ੍ਗਹਾਯ, ਪੇਸਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਸਂਵਰਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ, ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਪਸਾਦਾਯ, ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਾ, ਵਿਨਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਥਾਗਤੇਨ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠਪਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨. ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠਪਨਾ''ਤਿ? ''ਦਸ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠਪਨਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਪਾਰਾਜਿਕੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ , ਪਾਰਾਜਿਕਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਨੁਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੁਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਕੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਤਕਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਣ੍ਡਕੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਣ੍ਡਕਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਦੂਸਕੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਦੂਸਕਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ ਹੋਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਟ੍ਠਪਨਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਬ੍ਬਾਹਿਕਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੩੧] ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਬ੍ਬਾਹਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ? ''ਦਸਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਬ੍ਬਾਹਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ; ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ [ਸਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ (ਸੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਉਭਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ; ਵਿਨਯੇ ਖੋ ਪਨ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਸਂਹੀਰੋ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਭੋ ਅਤ੍ਥਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਨਿਜ੍ਝਾਪੇਤੁਂ ਪੇਕ੍ਖੇਤੁਂ ਪਸਾਦੇਤੁਂ; ਅਧਿਕਰਣਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵੂਪਸਮਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ – ਅਧਿਕਰਣਂ ਜਾਨਾਤਿ; ਅਧਿਕਰਣਸਮੁਦਯਂ ਜਾਨਾਤਿ; ਅਧਿਕਰਣਨਿਰੋਧਂ ਜਾਨਾਤਿ; ਅਧਿਕਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਬ੍ਬਾਹਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ? ''ਦਸਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੰ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵੂਪਕਾਸੇਤੁੰ ਵਾ ਵੂਪਕਾਸਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਨੋਦੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਨਿਸ੍ਸਯਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫. ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ? ''ਦਸਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੰ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵੂਪਕਾਸੇਤੁੰ ਵਾ ਵੂਪਕਾਸਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਨੋਦੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਸੀਲੇ...ਪੇ॰... ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ... ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਾਮਣੇਰਸੁਤ੍ਤੰ

੩੬. ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ? ''ਦਸਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੰ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਗਿਲਾਨੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁੰ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵੂਪਕਾਸੇਤੁੰ ਵਾ ਵੂਪਕਾਸਾਪੇਤੁੰ ਵਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਨੋਦੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤੁੰ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਙ੍ਘਭੇਦਸੁਤ੍ਤੰ

੩੭. '''ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮੰ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮੰ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯੰ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯੰ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤੰ ਅਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤੰ ਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਭਾਸਿਤੰ ਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤੰ ਅਲਪਿਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਚਿਣ੍ਣੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਣ੍ਣੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਚਿਣ੍ਣੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨਾਚਿਣ੍ਣੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ , ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮੇਹਿ

ਦਸਹਿ ਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਵਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਵੇਨਿ [ਆਵੇਨਿਂ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੫੨) ਆਵੇਣਿ, ਆਵੇਣਿਕਂ (ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਯੋਲਿਪਿ)] ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਆਵੇਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਙ੍ਘਸਾਮਗ੍ਗੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੫੩] '''ਸਙ੍ਘਸਾਮਗ੍ਗੀ ਸਙ੍ਘਸਾਮਗ੍ਗੀ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮਂ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਂ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਂ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਵਤ੍ਥੂਹਿ ਨ ਅਵਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਅਪਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਆਵੇਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਆਵੇਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ ਸਙ੍ਘਭੇਦੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ? ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਂ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਵਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਵੇਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਆਵੇਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਸਮਗ੍ਗਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਸੋ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ? ''ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਕਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਬ੍ਬਿਸਂ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਕਂ ਕਿਬ੍ਬਿਸ''ਨ੍ਤਿ? ''ਕਪ੍ਪਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨਿਰਯਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਤੀਤਿ –

''ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ, ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਸਙ੍ਘਭੇਦਕੋ।
ਵਗ੍ਗਰਤੋ ਅਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ ਪਧਂਸਤਿ।
ਸਙ੍ਘਂ ਸਮਗ੍ਗਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ [ਭੇਤ੍ਵਾਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰), ਭਿਤ੍ਵਾਨ (ਕ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੫੪; ਇਤਿਵੁ॰ ੧੮; ਕਥਾਵ॰ ੬੫੭]
ਕਪ੍ਪਂ ਨਿਰਯਮ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦. '''ਸਙ੍ਘਸਾਮਗ੍ਗੀ ਸਙ੍ਘਸਾਮਗ੍ਗੀ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮਂ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਂ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ , ਵਿਨਯਂ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਵਤ੍ਥੂਹਿ ਨ ਅਵਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਅਪਕਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਆਵੇਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਆਵੇਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਙ੍ਘੋ ਸਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਭਿਨ੍ਨਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘਂ ਸਮਗ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਸੋ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਂ ਪੁਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਕਪ੍ਪਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਮੋਦਤੀਤਿ –

‘‘ਸੁਖਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਸਮਗ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਗ੍ਗਹੋ।
ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ ਨ ਧਂਸਤਿ।
ਸਙ੍ਘਂ ਸਮਗ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਕਪ੍ਪਂ ਸਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਮੋਦਤੀ’’ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਉਪਾਲਿ ਠਪਨਾ ਉਬ੍ਬਾਹੋ, ਉਪਸਮ੍ਪਦਨਿਸ੍ਸਯਾ।
ਸਾਮਣੇਰੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਭੇਦਾ, ਆਨਨ੍ਦੇਹਿ ਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੫. ਅਕ੍ਕੋਸਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਿਵਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਸਙ੍ਘੇ ਭਣ੍ਡਨਕਲਹਵਿਗ੍ਗਹਵਿਵਾਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਨ ਫਾਸੁ [ਫਾਸੁਂ (?)] ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਂ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਂ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਸਙ੍ਘੇ ਭਣ੍ਡਨਕਲਹਵਿਗ੍ਗਹਵਿਵਾਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਨ ਫਾਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਠਮਵਿਵਾਦਮੂਲਸੁਤ੍ਤੰ

੪੨. ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ? ''ਦਸ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਅਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਨਯਂ ਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਨਯਂ ਅਵਿਨਯੋਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ , ਭਾਸਿਤਂ ਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਾਸਿਤਂ ਅਲਪਿਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਨਾਚਿਣ੍ਣਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤੇਨਾਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਵਿਵਾਦਮੂਲਸੁਤ੍ਤੰ

੪੩. ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ? ''ਦਸ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧੁਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਲਹੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਗਰੁਕਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ , ਗਰੁਕਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਲਹੁਕਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਅਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਸਾਵਸੇਸਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨਵਸੇਸਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਨਵਸੇਸਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਸਾਵਸੇਸਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ , ਸਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਸਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਦਸ ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕੁਸਿਨਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੪੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੁਸਿਨਾਰਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਬਲਿਹਰਣੇ ਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

[ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੯੯; ਪਰਿ॰ ੪੩੬] ''ਚੋਦਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਂ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ? ਚੋਦਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਂ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨਮ੍ਹਿ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੇਨ

ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਮੰਸੇਨ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ? ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਮੰਸੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯਿਕੰ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੂ'ਤਿ, ਇਤਿਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰੰ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨਮ੍ਹਿ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਮੰਸੇਨ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ? ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਚੀਸਮਾਚਾਰੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਵਚੀਸਮਾਚਾਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਮੰਸੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਾਚਸਿਕੰ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੂ'ਤਿ, ਇਤਿਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰੰ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਮੇਤ੍ਤੰ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਅਨਾਘਾਤੰ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ? ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਅਨਾਘਾਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਮੇਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਹੀ'ਤਿ, ਇਤਿਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰੰ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾ ਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ? ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥੰ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਗਮੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਸ੍ਸੂ'ਤਿ, ਇਤਿਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਦਕੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰੰ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਉਭਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ। ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ? ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਭਯਾਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ, 'ਇਦੰ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ, ਕਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – 'ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਿਨਯੰ ਸਿਕ੍ਖਸ੍ਸੂ'ਤਿ, ਇਤਿਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ। ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ।

''ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ? 'ਕਾਲੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਕਾਲੇਨ; ਭੂਤੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਭੂਤੇਨ; ਸਣ੍ਹੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਫਰੁਸੇਨ; ਅਤ੍ਥਸੰਹਿਤੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਤ੍ਥਸੰਹਿਤੇਨ; ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਨੋ ਦੋਸਨ੍ਤਰੋ'ਤਿ – ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਚੋਦਕੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰੰ ਚੋਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨਸੁਤ੍ਤੰ

੪੫. [ਪਾਚਿ॰ ੪੯੭] ''ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਾ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਮਹੇਸਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਵਿਸਤਿ। ਮਹੇਸੀ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਿਤੰ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਮਹੇਸਿੰ

ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਿਤੰ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਦ੍ਧਾ ਇਮੇਸੰ ਕਤੰ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ'ਤਿ! ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਇਤ੍ਥਿੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ ਸਰਤਿ – 'ਸਾ ਤੇਨ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ'। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਇਧ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਰਤਨੰ ਨਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਇਧ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਗੁਯ੍ਹਮਨ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਇਧ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ । ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਪਿਤਾ ਵਾ ਪੁਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਥੇਤਿ ਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਪਿਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਖੋ ਇਧ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਪਵਿਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਨੀਚਟ੍ਠਾਨਿਯੰ ਉਚ੍ਚੇ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਿ। ਯੇਸੰ ਤੰ ਅਮਨਾਪੰ ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਰਾਜਾ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਸੰਸਟ੍ਠੋ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਉਚ੍ਚਟ੍ਠਾਨਿਯੰ ਨੀਚੇ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਿ। ਯੇਸੰ ਤੰ ਅਮਨਾਪੰ ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਰਾਜਾ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਸੰਸਟ੍ਠੋ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਅਕਾਲੇ ਸੇਨੰ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਿ। ਯੇਸੰ ਤੰ ਅਮਨਾਪੰ ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਰਾਜਾ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਸੰਸਟ੍ਠੋ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਕਾਲੇ ਸੇਨੰ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਾਪੇਤਿ। ਯੇਸੰ ਤੰ ਅਮਨਾਪੰ ਤੇਸੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਰਾਜਾ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਸੰਸਟ੍ਠੋ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਵਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੰ ਹਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਦ੍ਦੰ ਅਸ੍ਸਸਮ੍ਮਦ੍ਦੰ ਰਥਸਮ੍ਮਦ੍ਦੰ ਰਜਨੀਯਾਨਿ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਸਾਰੁਪ੍ਪਾਨਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਮੋ ਆਦੀਨਵੋ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਆਦੀਨਵਾ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰਪ੍ਪਵੇਸਨੇ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੪੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਸਕ੍ਕਾ ਉਪਾਸਕਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ

ਖੋ ਸਕ੍ਕੇ ਉਪਾਸਕੇ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਾਮ, ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਨ ਉਪਵਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਸਂ ਵੋ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਲਾਭਾ ਤੇਸਂ ਦੁਲ੍ਲਦ੍ਧਂ, ਯੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਸੋਕਸਭਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਮਰਣਸਭਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਥ, ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਨ ਉਪਵਸਥ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਸਕ੍ਕਾ, ਇਧ ਪੁਰਿਸੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਾਪਜ੍ਜ ਅਕੁਸਲਂ ਦਿਵਸਂ ਅਡ੍ਢਕਹਾਪਣਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ। ਦਕ੍ਖੋ ਪੁਰਿਸੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਸਕ੍ਕਾ, ਇਧ ਪੁਰਿਸੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਾਪਜ੍ਜ ਅਕੁਸਲਂ ਦਿਵਸਂ ਕਹਾਪਣਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ। ਦਕ੍ਖੋ ਪੁਰਿਸੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ, ਮਞ੍ਞਥ, ਸਕ੍ਕਾ, ਇਧ ਪੁਰਿਸੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਾਪਜ੍ਜ ਅਕੁਸਲਂ ਦਿਵਸਂ ਦ੍ਵੇ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ ... ਤਯੋ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਪਞ੍ਚ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਛ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਸਤ੍ਤ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਅਟ੍ਠ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਨਵ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਦਸ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਵੀਸ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਤਿਂਸ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਂ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਪਞ੍ਞਾਸਂ ਕਹਾਪਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ... ਕਹਾਪਣਸਤਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਯ੍ਯ। ਦਕ੍ਖੋ ਪੁਰਿਸੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਕਹਾਪਣਸਤਂ ਕਹਾਪਣਸਹਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸਮਾਨੋ ਲਦ੍ਧਂ ਲਦ੍ਧਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕੋ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵੀ ਮਹਨ੍ਤਂ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਭੋਗਹੇਤੁ ਭੋਗਨਿਦਾਨਂ ਭੋਗਾਧਿਕਰਣਂ ਏਕਂ ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਏਕਂ ਵਾ ਦਿਵਸਂ ਉਪਡ੍ਢਂ ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਂ ਉਪਡ੍ਢਂ ਵਾ ਦਿਵਸਂ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ’’? ‘‘ਕਾਮਾ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਤੁਚ੍ਛਾ ਮੁਸਾ ਮੋਸਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ ਵੋ, ਸਕ੍ਕਾ, ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਦਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ, ਸਕ੍ਕਾ, ਦਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ।

ਇਧ ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਨਵ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਅਟ੍ਠ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਸਤ੍ਤ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਛ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਤੀਣਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਾਨਿ... ਏਕਂ ਵਸ੍ਸਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਸਕ੍ਕਾ, ਏਕਂ ਵਸ੍ਸਂ।

ਇਧ ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਦਸ ਮਾਸੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ, ਸਕ੍ਕਾ, ਦਸ ਮਾਸਾ।

ਇਧ ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਨਵ ਮਾਸੇ... ਅਟ੍ਠ ਮਾਸੇ... ਸਤ੍ਤ ਮਾਸੇ... ਛ ਮਾਸੇ... ਪਞ੍ਚ ਮਾਸੇ... ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ... ਤਯੋ ਮਾਸੇ... ਦ੍ਵੇ ਮਾਸੇ... ਏਕਂ ਮਾਸਂ... ਅਡ੍ਢਮਾਸਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ

ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ।

ਇਧ ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਦਸ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵੇ (ਕ॰)] ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ, ਸਕ੍ਕਾ, ਦਸ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ।

ਇਧ ਮਮ ਸਾਵਕੋ ਨਵ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਅਟ੍ਠ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਛ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਪਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਤਯੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੇ... ਏਕਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਯਥਾ ਮਯਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵਾ ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ। ਤੇਸਂ ਵੋ, ਸਕ੍ਕਾ, ਅਲਾਭਾ ਤੇਸਂ ਦੁਲ੍ਲਦ੍ਧਂ, ਯੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਸੋਕਸਭਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਮਰਣਸਭਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਥ, ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਨ ਉਪਵਸਥਾ''ਤਿ। ''ਏਤੇ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਹਾਲਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਲਿ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਲਿ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ? ''ਲੋਭੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਲੋਭੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਦੋਸੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਦੋਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਮੋਹੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਮੋਹੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੇਤੁ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ।

''ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ? ''ਅਲੋਭੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਲੋਭੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਦੋਸੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਦੋਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਮੋਹੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਮੋਹੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੇਤੁ, ਸਮ੍ਮਾਪਣਿਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਲ੍ਯਾਣਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਇਮੇ ਚ, ਮਹਾਲਿ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਨਯਿਧ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾਤਿ ਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਬ੍ਬਜਿਤਅਭਿਣ੍ਹਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮. ''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? 'ਵੇਵਣ੍ਣਿਯਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਮੇ ਜੀਵਿਕਾ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਅਞ੍ਞੋ ਮੇ ਆਕਪ੍ਪੋ ਕਰਣੀਯੋ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਨ ਉਪਵਦਤੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਖੋ ਮੰ ਅਨੁਵਿਚ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸੀਲਤੋ ਨ ਉਪਵਦਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਮੇ ਪਿਯੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਨਾਨਾਭਾਵੋ ਵਿਨਾਭਾਵੋ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕੋਮ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਕਮ੍ਮਯੋਨਿ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣੋ, ਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਕਲ੍ਯਾਣੰ ਵਾ ਪਾਪਕੰ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਕਥੰਭੂਤਸ੍ਸ ਮੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰੇ ਅਭਿਰਮਾਮੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ; 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਉਤ੍ਤਰਿ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ ਅਲਮਰਿਯਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਗਤੋ, ਯੇਨਾਹੰ [ਯੋਹੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਸੋਹੰ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਕਾਲੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨ ਮਙ੍ਕੁ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਸਰੀਰਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੪੯. ''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਰੀਰਟ੍ਠਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸੀਤੰ, ਉਣ੍ਹੰ, ਜਿਘਚ੍ਛਾ, ਪਿਪਾਸਾ, ਉਚ੍ਚਾਰੋ, ਪਸ੍ਸਾਵੋ, ਕਾਯਸੰਵਰੋ, ਵਚੀਸੰਵਰੋ, ਆਜੀਵਸੰਵਰੋ, ਪੋਨੋਭਵਿਕੋ [ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕੋ (ਕ॰)] ਭਵਸਙ੍ਖਾਰੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰੀਰਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਭਣ੍ਡਨਸੁਤ੍ਤੰ

੫੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯੰ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕਾਯ ਨੁਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ''ਤਿ?

''ਇਧ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯੰ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ। ''ਨ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਪਤਿਰੂਪੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੰ, ਯੰ ਤੁਮ੍ਹੇ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਕਲਹਜਾਤਾ ਵਿਵਾਦਾਪਨ੍ਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਤੁਦਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਥ।

''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਰਣੀਯਾ ਪਿਯਕਰਣਾ ਗਰੁਕਰਣਾ [ਪਿਯਕਰਾਣਾ ਗਰੁਕਰਾਣਾ (?)] ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਚੋ ਹੋਤਿ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖਮੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਵਚੋ ਹੋਤਿ ਸੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖਮੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੀ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿਂਕਰਣੀਯਾਨਿ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੂਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨਿ ਕਿਂਕਰਣੀਯਾਨਿ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ ਤਤ੍ਰੂਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ ਪਿਯਕਰਣੋ ਗਰੁਕਰਣੋ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ, ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ, ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ

ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਾਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਰਣੀਯਾ ਪਿਯਕਰਣਾ ਗਰੁਕਰਣਾ ਸਙ੍ਗਹਾਯ ਅਵਿਵਾਦਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਅਕ੍ਕੋਸਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਵਿਵਾਦਾ ਦ੍ਵੇ ਚ ਮੂਲਾਨਿ, ਕੁਸਿਨਾਰਪਵੇਸਨੇ।
ਸਕ੍ਕੋ ਮਹਾਲਿ ਅਭਿਞ੍ਞੂ, ਸਰੀਰਟ੍ਠਾ ਚ ਭਣ੍ਡਨਾਤਿ॥

ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕੰ

(੬) ੧. ਸਚਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਚਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ 'ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ [ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ਵਾ ਉਦਕਪਤ੍ਤੇ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਜਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ ਮੇ'ਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਬਹੁਕਾਰਾ [ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਬਹੁਕਾਰੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – 'ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ , ਉਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ , ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ।

''ਸਚੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਉਦ੍ਧਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੋਧਨੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸੁਯੇਵ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤਰਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੫੨. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਨੋ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ‘ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ਵਾ ਉਦਪਤ੍ਤੇ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਜਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤੇਨੇਵਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ ਮੇ’ਤਿ।

ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਬਹੁਕਾਰਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – ‘ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਉਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ…ਪੇ॰… ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ’ਤਿ, ਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵਂ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮੀ’ਤਿ, ਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸੁਯੇਵ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤਰਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਠਿਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੫੩. ‘‘ਠਿਤਿਮ੍ਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਵਣ੍ਣਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਗੇਵ ਪਰਿਹਾਨਿਂ। ਵੁਡ੍ਢਿਞ੍ਚ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਣ੍ਣਯਾਮਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿਂ ਨੋ ਹਾਨਿਂ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਾਨਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿ ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਤ੍ਤਕੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚਾਗੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਟਿਭਾਨੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਹਾਨਿਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਾਮਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿੰ ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਾਨਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿ ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਹਾਨਿ ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਤ੍ਤਕੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚਾਗੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਟਿਭਾਨੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਹਾਯਨ੍ਤਿ ਨੋ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ । ਠਿਤਿਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਾਮਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਹਾਨਿੰ ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਿਤਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਡ੍ਢਿ ਨੋ ਹਾਨਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਡ੍ਢਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿ ਨੋ ਹਾਨਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਤ੍ਤਕੋ ਹੋਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸੀਲੇਨ ਸੁਤੇਨ ਚਾਗੇਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਟਿਭਾਨੇਨ, ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਨੋ ਹਾਯਨ੍ਤਿ। ਵੁਡ੍ਢਿਮੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਦਾਮਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿੰ ਨੋ ਹਾਨਿੰ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਡ੍ਢਿ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਠਿਤਿ ਨੋ ਹਾਨਿ।

''ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ 'ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ਵਾ ਉਦਪਤ੍ਤੇ ਸਕੰ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜੰ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣੰ ਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਜਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜੰ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣੰ ਵਾ, ਤੇਨੇਵਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੰ ਵਤ ਮੇ'ਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਬਹੁਕਾਰਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – 'ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਉਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ।

''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਉਦ੍ਧਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੋਧਨੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਕੁਸੀਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਬਹੁਲੰ

ੑਿਹਰਾਮਿ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਬਹੁਲਂ ੑਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਬਹੁਲਂ ੑਿਹਰਾਮਿ, ਅਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੋ ਬਹੁਲਂ ੑਿਹਰਾਮਿ, ਆਰਦ੍ਧੑੀਰਿਯੋ ਬਹੁਲਂ ੑਿਹਰਾਮਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਬਹੁਲਂ ੑਿਹਰਾਮੀ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸ੍ਵੇੑ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤੁਰਿ ਆਸੑਾਨਂ ਖਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮਥਸੁਤ੍ਤਂ

੫੪. ''ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ 'ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਭੑਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਏੑਞ੍ਹਿ ੑੋ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਇਤ੍ਥੀ ੑਾ ਪੁਰਿਸੋ ੑਾ ਦਹਰੋ ਯੁੑਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ੑਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ੑਾ ਉਦਪਤ੍ਤੇ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ੑਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ੑਾ, ਤਸ੍ਸੇੑ ਰਜਸ੍ਸ ੑਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ੑਾ ਪਹਾਨਾਯ ੑਾਯਮਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ੑਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ੑਾ, ਤੇਨੇੑਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਲਾਭਾ ੑਤ ਮੇ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ੑਤ ਮੇ'ਤਿ। ਏੑਮੇੑਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਣਾ ਬਹੁਕਾਰਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – 'ਲਾਭੀ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਨ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਲਾਭੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਲਾਭੀ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਨ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਲਾਭੀ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ'ਤਿ।

''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏੑਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਲਾਭੀਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਨ ਲਾਭੀ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭੀ ਚੇੑ ਹੋਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ ਲਾਭੀ ਚ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏੑਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਲਾਭੀਮ੍ਹਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਨ ਲਾਭੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ , ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥੇ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭੀ ਚੇੑ ਹੋਤਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਲਾਭੀ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ।

''ਸਚੇ, ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏੑਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਨ ਲਾਭੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਨ ਲਾਭੀ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇੑ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ੑਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿੑਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ੑਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ੑਾ। ਤਸ੍ਸੇੑ ਚੇਲਸ੍ਸ ੑਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ੑਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ੑਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿੑਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਏੑਮੇੑਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇੑ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ੑਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿੑਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭੀ ਚੇੑ ਹੋਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ ਲਾਭੀ ਚ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚੑੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏੑਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਲਾਭੀਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਲਾਭੀ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੑਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸ੍ਵੇੑ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤੁਰਿ ਆਸੑਾਨਂ ਖਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ।

''ਚੀੑਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਦੁੑਿਧੇਨ ੑਦਾਮਿ – ਸੇੑਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇੑਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਦੁੑਿਧੇਨ ੑਦਾਮਿ – ਸੇੑਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇੑਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਸੇਨਾਸਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੑੇ, ਦੁੑਿਧੇਨ ੑਦਾਮਿ – ਸੇੑਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ

ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਗਾਮਨਿਗਮਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਜਨਪਦਪਦੇਸਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। ਪੁਗ੍ਗਲਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ।

'''ਚੀਵਰਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਚੀਵਰੰ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਮੇ ਚੀਵਰੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੰ ਚੀਵਰੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਚੀਵਰੰ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਮੇ ਚੀਵਰੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੰ ਚੀਵਰੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ। 'ਚੀਵਰਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਸੇਨਾਸਨਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਸੇਨਾਸਨੰ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਮੇ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਸੇਨਾਸਨੰ – 'ਇਦੰ ਖੋ ਮੇ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੰ। 'ਸੇਨਾਸਨਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਗਾਮਨਿਗਮਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਗਾਮਨਿਗਮੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਗਾਮਨਿਗਮੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ , ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਗਾਮਨਿਗਮੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਗਾਮਨਿਗਮੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਗਾਮਨਿਗਮੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ । 'ਗਾਮਨਿਗਮਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਜਨਪਦਪਦੇਸਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਜਨਪਦਪਦੇਸੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਜਨਪਦਪਦੇਸੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਜਨਪਦਪਦੇਸੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਜਨਪਦਪਦੇਸੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਜਨਪਦਪਦੇਸੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਜਨਪਦਪਦੇਸੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਜਨਪਦਪਦੇਸਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਪੁਗ੍ਗਲਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਪੁਗ੍ਗਲੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਜਞ੍ਞਾ ਪੁਗ੍ਗਲੰ – 'ਇਮੰ ਖੋ ਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਸੇਵਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ

ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਪੁਗ੍ਗਲਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਵਿਧੇਨ ਵਦਾਮਿ – ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਸੇਵਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਰਿਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ [ਭਿਕ੍ਖਵੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। 'ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਨ ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਦੂਰਤੋਪਿ ਖੋ ਮਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਆਗਚ੍ਛਾਮ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂਯੇਵ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ , ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸੁਤਞ੍ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤਾ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮੋਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚੇਵ ਨ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸੁਤਞ੍ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤਾ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਸਮ੍ਮੋਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਤਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ।

''ਨੋ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ 'ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ਵਾ ਉਦਪਤ੍ਤੇ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਰਜਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਸ੍ਸ ਵਾ ਪਹਾਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਨੋ ਚੇ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਰਜਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਣਂ ਵਾ, ਤੇਨੇਵਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ ਮੇ'ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਬਹੁਕਾਰਾ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ – 'ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਲਾਭੀ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਪਾਮੋਜ੍ਜਸ੍ਸ, ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਲਾਭੀ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਸਮਥਸ੍ਸ, ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ, ਲਾਭੀ ਨੁ ਖੋਮ੍ਹਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਦਾਹੁ ਨੋ'ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਇਮੇਸੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ।

''ਸਚੇ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਕਚ੍ਚੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਯੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਤੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ, ਯੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਤੇਸੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ ਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਚੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸੀਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ ਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਯੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਤੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ, ਯੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਤੇਸੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ।

''ਸਚੇ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੇਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਇਮੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਤ੍ਤਰਿ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਠਮਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੫੬. ''ਦਸਯਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਕਤਮਾ ਦਸ? ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਦੁਤਿਯਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੫੭. ''ਦਸਯਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਕਤਮਾ ਦਸ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ, ਪੁਲ਼ਵਕਸਞ੍ਞਾ [ਪੁਲਵਕਸਞ੍ਞਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪੁਲ਼ੁਵਕਸਞ੍ਞਾ (ਕ॰), ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੩-੪੭੨], ਵਿਨੀਲਕਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਸਞ੍ਞਾ, ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤੰ

੫੮. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੮੩] ‘‘ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਿਂਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਉਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਓਗਧਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਿਂਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਂਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂ ਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਉਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਓਗਧਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – ‘ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਵੇਦਨਾਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਮਤੋਗਧਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੮. ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੫੯. ‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਯਥਾਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਚ ਵਿਸਮਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਭਵਞ੍ਚ [ਸਮ੍ਭਵਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਭਵਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਯਥਾਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਨ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਚ ਵਿਸਮਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਭਵਞ੍ਚ ਵਿਭਵਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾਪਰਿਚਿਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਲਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਞ੍ਞਾ, ਸਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਸੇਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ । ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ''ਸਚੇ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ।

''ਕਤਮਾ ਦਸ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ , ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ [ਅਨਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞਾ (ਕ॰)], ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞਾ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰੂਪਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸੋਤਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਦ੍ਦਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਘਾਨਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਗਨ੍ਧਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਰਸਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਕਾਯਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਮਨੋ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਮੇਵ ਕਾਯਂ ਉਦ੍ਧਂ ਪਾਦਤਲਾ ਅਧੋ ਕੇਸਮਤ੍ਥਕਾ ਤਚਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪੂਰਂ ਨਾਨਾਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਨੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਕੇਸਾ ਲੋਮਾ ਨਖਾ ਦਨ੍ਤਾ ਤਚੋ ਮਂਸਂ ਨ੍ਹਾਰੁ ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਵਕ੍ਕਂ ਹਦਯਂ ਯਕਨਂ ਕਿਲੋਮਕਂ ਪਿਹਕਂ ਪਪ੍ਫਾਸਂ ਅਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਗੁਣਂ ਉਦਰਿਯਂ ਕਰੀਸਂ ਪਿਤ੍ਤਂ ਸੇਮ੍ਹਂ ਪੁਬ੍ਬੋ ਲੋਹਿਤਂ ਸੇਦੋ ਮੇਦੋ ਅਸ੍ਸੁ ਵਸਾ ਖੇਲੋ ਸਿਙ੍ਘਾਣਿਕਾ ਲਸਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਬਹੁਦੁਕ੍ਖੋ ਖੋ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਬਹੁਆਦੀਨਵੋ? ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਵਿਵਿਧਾ ਆਬਾਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਚਕ੍ਖੁਰੋਗੋ ਸੋਤਰੋਗੋ ਘਾਨਰੋਗੋ ਜਿਵ੍ਹਾਰੋਗੋ ਕਾਯਰੋਗੋ ਸੀਸਰੋਗੋ ਕਣ੍ਣਰੋਗੋ ਮੁਖਰੋਗੋ ਦਨ੍ਤਰੋਗੋ ਓਟ੍ਠਰੋਗੋ ਕਾਸੋ ਸਾਸੋ ਪਿਨਾਸੋ ਡਾਹੋ [ਡਹੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਜਰੋ ਕੁਚ੍ਛਿਰੋਗੋ ਮੁਚ੍ਛਾ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਕਾ ਸੂਲਾ ਵਿਸੂਚਿਕਾ ਕੁਟ੍ਠਂ ਗਣ੍ਡੋ ਕਿਲਾਸੋ ਸੋਸੋ ਅਪਮਾਰੋ ਦਦ੍ਦੁ ਕਣ੍ਡੁ ਕਚ੍ਛੁ ਨਖਸਾ ਵਿਤਚ੍ਛਿਕਾ ਲੋਹਿਤਂ ਪਿਤ੍ਤਂ [ਲੋਹਿਤਪਿਤ੍ਤਂ (ਸੀ॰)] ਮਧੁਮੇਹੋ ਅਂਸਾ ਪਿਲ਼ਕਾ ਭਗਨ੍ਦਲ਼ਾ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਆਬਾਧਾ ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਆਬਾਧਾ ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਆਬਾਧਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾ ਆਬਾਧਾ ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾ ਆਬਾਧਾ ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਜਾ ਆਬਾਧਾ ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ ਆਬਾਧਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾ ਆਬਾਧਾ ਸੀਤਂ ਉਣ੍ਹਂ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਉਚ੍ਚਾਰੋ ਪਸ੍ਸਾਵੋ'ਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਆਦੀਨਵਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਪਜਹਤਿ , ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ, ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਪਜਹਤਿ, ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ, ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਪਜਹਤਿ, ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ, ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ

ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ, ਪਜਹਤਿ, ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਬਜਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ, ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਵਿਰਾਗੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤਂ ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਯਨ੍ਤੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞਾ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਟ੍ਟੀਯਤਿ ਹਰਾਯਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞਾ।

''ਕਤਮਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਸਤੋਵ ਅਸ੍ਸਸਤਿ ਸਤੋਵ ਪਸ੍ਸਸਤਿ। ਦੀਘਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੀਘਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਦੀਘਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸਂ ਅਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਰਸ੍ਸਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਨ੍ਤੋ 'ਰਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਸਬ੍ਬਕਾਯਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪੀਤਿਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪੀਤਿਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਸੁਖਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਸੁਖਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ । ਅਭਿਪ੍ਪਮੋਦਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵਿਮੋਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ... ਪੇ॰... ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸੀ...ਪੇ॰... 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਅਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। 'ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਪਸ੍ਸਸਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਨਨ੍ਦ, ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ।

''ਸਚੇ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਾ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮਾ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਇਮਾ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਇਮਾ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਅਭਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਦਸ ਸਞ੍ਞਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿ। ਵੁਟ੍ਠਹਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦੋ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ। ਤਥਾ ਪਹੀਨੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਗਿਰਿਮਾਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋ ਆਬਾਧੋ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਸਚਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਠਿਤਿ ਚ ਸਮਥੇਨ ਚ।
ਪਰਿਹਾਨੇ ਚ ਦ੍ਵੇ ਸਵ੍ਵਾ, ਮੂਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੰ ਗਿਰੀਤਿ॥

(7) 2. ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ

1. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

61. ''ਪੁਰਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ – 'ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਹੋਸਿ, ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਭਵੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਮ੍ਪਾਹੰ [ਅਵਿਜ੍ਜਮ੍ਪਹੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ? 'ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਪਞ੍ਚਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੀਵਰਣੇ ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ , ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਪਞ੍ਚੰਨੰ ਨੀਵਰਣਾਨੰ? 'ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਤੀਣਿਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਸਾਹਾਰਾਨਿ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਾਨਿ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨੰ? 'ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰਸ੍ਸ? 'ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ? 'ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ? 'ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਸ੍ਸ? 'ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਮ੍ਪਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੰ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੰ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ? 'ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ( ) [(ਗਲਗਲਾਯਨ੍ਤੇ) (ਸੀ॰), (ਗਲ਼ਗਲ਼ਾਯਨ੍ਤੇ) (ਸ੍ਯਾ॰)] ਤੰ ਉਦਕੰ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ [ਕੁਸ੍ਸੁਬ੍ਭੇ (ਸੀ॰), ਕੁਸੁਬ੍ਭੇ (ਸ੍ਯਾ॰), ਕੁਸੋਮ੍ਭੇ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ 3.96] ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕੁਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ [ਮਹਾਸੋਮ੍ਭੇ (ਕ॰)] ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ ਸਾਗਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਗਰਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸੰਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ? ‘ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਤ੍ਤਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ? ‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ? ‘ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨੀ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਤੀਣਿਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਸਾਹਾਰਾਨਿ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਾਨਿ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸੁਚਰਿਤਾਨਂ? ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸ੍ਸ? ‘ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ? ‘ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ? ‘ਸਦ੍ਧਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ? ‘ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ? ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਸਦ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਤਂ ਉਦਕਂ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਸਾਗਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਗਰਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਸਦ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ‘‘ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ – ‘ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਨਾਹੋਸਿ , ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਭਵੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ‘ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾ’ਤਿ।

‘‘ਭਵਤਣ੍ਹਮ੍ਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ? ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ? ‘ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਨੀਵਰਣਾਨਂ? ‘ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨੀ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਤੀਣਿਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਸਾਹਾਰਾਨਿ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਾਨਿ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ? ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ । ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰਸ੍ਸ? ‘ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸਤਾ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ? ‘ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ? ‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਸ੍ਸ? ‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ? ‘ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਭਵਤਣ੍ਹਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਤਂ ਉਦਕਂ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ , ਕੁਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਸਾਗਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਗਰਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਅਸਤਾਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਭਵਤਣ੍ਹਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ? ‘ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਤ੍ਤਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ? ‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਾਹਾਰੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰੇ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ? ‘ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨੀ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਤੀਣਿਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਸਾਹਾਰਾਨਿ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਾਨਿ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਸੁਚਰਿਤਾਨਂ? ‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸ੍ਸ? ‘ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ? ‘ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ? ‘ਸਦ੍ਧਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਦ੍ਧਾਯ? ‘ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨ’ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਹਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨਾਹਾਰਂ। ਕੋ ਚਾਹਾਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ? ‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਂ ਪਰਿਪੂਰਂ ਸਦ੍ਧਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ,

ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਰਿਪੂਰੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਤੀਣਿ ਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ , ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਤੰ ਉਦਕੰ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ...ਪੇ०... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਗਰਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ ਪਰਿਪੂਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ...ਪੇ०... ਏਵਮੇਤਿਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਾਰਿਪੂਰੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਸੁਤ੍ਤੰ

੬੩. ''ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਨਿਟ੍ਠੰ ਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਸੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਕਤਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ? ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਸ੍ਸ , ਕੋਲੰਕੋਲਸ੍ਸ, ਏਕਬੀਜਿਸ੍ਸ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਯੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਰਹਾ – ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਕਤਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ? ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਸ੍ਸ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮਿਨੋ – ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਨਿਟ੍ਠੰ ਗਤਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਸੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੬੪. ''ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਿ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਸੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਕਤਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ? ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਸ੍ਸ, ਕੋਲੰਕੋਲਸ੍ਸ, ਏਕਬੀਜਿਸ੍ਸ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ, ਯੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਰਹਾ – ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਕਤਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ? ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸ, ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਸ੍ਸ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮਿਨੋ – ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ। ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮਯਿ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਸੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਨਿਟ੍ਠਾ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਸੁਖਸੁਤ੍ਤੰ

੬੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਮਗਧੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਾਲਕਗਾਮਕੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕਾਨਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕਾਨਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੁਖੰ, ਕਿੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਦੁਕ੍ਖਾ, ਅਨਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਸੁਖਾ। ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਸੀਤੰ ਉਣ੍ਹੰ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਪਿਪਾਸਾ ਉਚ੍ਚਾਰੋ ਪਸ੍ਸਾਵੋ ਅਗ੍ਗਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਦਣ੍ਡਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਸਤ੍ਥਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਞਾਤੀਪਿ ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਰੋਸੇਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ। ਅਨਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਨ ਸੀਤੰ ਨ ਉਣ੍ਹੰ ਨ ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਨ ਪਿਪਾਸਾ ਨ ਉਚ੍ਚਾਰੋ ਨ ਪਸ੍ਸਾਵੋ ਨ ਅਗ੍ਗਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਦਣ੍ਡਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਸਤ੍ਥਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਞਾਤੀਪਿ ਮਿਤ੍ਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਨ ਰੋਸੇਨ੍ਤਿ। ਅਨਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਸੁਖਸੁਤ੍ਤੰ

੬੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਮਗਧੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਨਾਲਕਗਾਮਕੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕਾਨਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਾਮਣ੍ਡਕਾਨਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਸੁਖੰ, ਕਿੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਨਭਿਰਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਅਭਿਰਤਿ ਸੁਖਾ। ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਠਿਤੋਪਿ... ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ... ਸਯਾਨੋਪਿ... ਗਾਮਗਤੋਪਿ... ਅਰਞ੍ਞਗਤੋਪਿ... ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋਪਿ... ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋਪਿ... ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਗਤੋਪਿ... ਭਿਕ੍ਖੁਮਜ੍ਝਗਤੋਪਿ ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ।

''ਅਭਿਰਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖੰ – ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਠਿਤੋਪਿ... ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ... ਸਯਾਨੋਪਿ... ਗਾਮਗਤੋਪਿ... ਅਰਞ੍ਞਗਤੋਪਿ... ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋਪਿ... ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋਪਿ... ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਗਤੋਪਿ... ਭਿਕ੍ਖੁਮਜ੍ਝਗਤੋਪਿ ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਭਿਰਤਿਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤਿ ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਨਲ਼ਕਪਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੬੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕੰ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੇਨ ਨਲ਼ਕਪਾਨੰ ਨਾਮ ਕੋਸਲਾਨੰ ਨਿਗਮੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦੰ ਭਗਵਾ ਨਲ਼ਕਪਾਨੇ ਵਿਹਰਤਿ ਪਲਾਸਵਨੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ [ਵਿਗਤਥੀਨਮਿਦ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਪਟਿਭਾਤੁ ਤੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ , ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ। ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ; ਤਮਹੰ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣੰ ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪੇਸਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦੰ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞੰ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ [ਹਿਰਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਨਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ ... ਵੀਰਿਯੰ [ਵਿਰਿਯੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਨਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

''ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਹਿਰਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਕੁਸੀਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ,

ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਕੋਧਨੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਉਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

‘‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਹਿਰੀਮਾ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਪਞ੍ਞਵਾ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ …ਪੇ॰… ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ਅਹਿਰਿਕੋ… ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ… ਕੁਸੀਤੋ… ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ… ਕੋਧਨੋ… ਉਪਨਾਹੀ… ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ… ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ… ‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

‘‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; ਹਿਰੀਮਾ… ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ… ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ… ਪਞ੍ਞਵਾ… ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ… ਅਨੁਪਨਾਹੀ… ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ… ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ… ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਨਲ਼ਕਪਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਲ਼ਕਪਾਨੇ ਵਿਹਰਤਿ ਪਲਾਸਵਨੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤ੍ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

‘‘ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਪਟਿਭਾਤੁ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ। ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ; ਤਮਹਂ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਸਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ! ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤੱਪਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਸੋਤਾਵਧਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤੱਪਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਸੋਤਾਵਧਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤੱਪਂ ਅਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯਂ ਅਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ… ਸੋਤਾਵਧਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾ ਅਤ੍ਥਿ… ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ…ਪੇ॰… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ… ਓਤ੍ਤੱਪਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਸੋਤਾਵਧਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਨਤ੍ਥਿ… ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ…ਪੇ॰… ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯਂ ਅਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ... ਸੋਤਾਵਧਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ... ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾ ਅਤ੍ਥਿ... ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਿ... ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ... ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨੋ ਪਰਿਹਾਨੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੦; ਪਾਚਿ॰ ੫੦੮] ਰਾਜਕਥਂ ਚੋਰਕਥਂ ਮਹਾਮਤ੍ਤਕਥਂ ਸੇਨਾਕਥਂ ਭਯਕਥਂ ਯੁਦ੍ਧਕਥਂ ਅਨ੍ਨਕਥਂ ਪਾਨਕਥਂ ਵਤ੍ਥਕਥਂ ਸਯਨਕਥਂ ਮਾਲਾਕਥਂ ਗਨ੍ਧਕਥਂ ਞਾਤਿਕਥਂ ਯਾਨਕਥਂ ਗਾਮਕਥਂ ਨਿਗਮਕਥਂ ਨਗਰਕਥਂ ਜਨਪਦਕਥਂ ਇਤ੍ਥਿਕਥਂ [ਇਤ੍ਥਿਕਥਂ ਪੁਰਿਸਕਥਂ (ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੨੩ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਸੂਰਕਥਂ ਵਿਸਿਖਾਕਥਂ ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਕਥਂ ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਕਥਂ ਨਾਨਤ੍ਤਕਥਂ ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਸਮੁਦ੍ਦਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਂ ਇਤਿ ਵਾ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕਾਯ ਨੁਤ੍ਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ, ਕਾ ਚ ਪਨ ਵੋ ਅਨ੍ਤਰਾਕਥਾ ਵਿਪ੍ਪਕਤਾ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਾਮ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰਾਜਕਥਂ ਚੋਰਕਥਂ...ਪੇ॰... ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਂ ਇਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ, ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰਾਜਕਥਂ ਚੋਰਕਥਂ ਮਹਾਮਤ੍ਤਕਥਂ ਸੇਨਾਕਥਂ ਭਯਕਥਂ ਯੁਦ੍ਧਕਥਂ ਅਨ੍ਨਕਥਂ ਪਾਨਕਥਂ ਵਤ੍ਥਕਥਂ ਸਯਨਕਥਂ ਮਾਲਾਕਥਂ ਗਨ੍ਧਕਥਂ ਞਾਤਿਕਥਂ ਯਾਨਕਥਂ ਗਾਮਕਥਂ ਨਿਗਮਕਥਂ ਨਗਰਕਥਂ ਜਨਪਦਕਥਂ ਇਤ੍ਥਿਕਥਂ ਸੂਰਕਥਂ ਵਿਸਿਖਾਕਥਂ ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਕਥਂ ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਕਥਂ ਨਾਨਤ੍ਤਕਥਂ ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਸਮੁਦ੍ਦਕ੍ਖਾਯਿਕਂ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਂ ਇਤਿ ਵਾ।

‘‘ਦਸਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ, ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ , ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾ, ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ, ਸੀਲਕਥਾ, ਸਮਾਧਿਕਥਾ, ਪਞ੍ਞਾਕਥਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾਤਿ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਨਿ।

‘‘ਇਮੇਸਂ ਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਨਂ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਕਥਂ ਕਥੇਯ੍ਯਾਥ, ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾਨਂ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵਾਨਂ ਤੇਜਸਾ ਤੇਜਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯੇਯ੍ਯਾਥ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨ’’ਨ੍ਤਿ! ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯੰ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰਾਜਕਥੰ ਚੋਰਕਥੰ ਮਹਾਮਤ੍ਤਕਥੰ...ਪੇ॰... ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥੰ ਇਤਿ ਵਾ ਇਤਿ।

''ਦਸਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਸੰਸਾਨਿ ਠਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਵਿਵੇਕਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੰਸਟ੍ਠਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੰਸਟ੍ਠਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ।

''ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਦਾਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਾਸੰਸਮੇਤੰ ਠਾਨੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਪਾਸੰਸਾਨਿ ਠਾਨਾਨੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਟ੍ਠਾ ਚ, ਅਵੇਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਸੁਖਾਨਿ ਚ।

ਨਲ਼ਕਪਾਨੇ ਦ੍੧ੇ ੧ੁਤ੍ਤਾ, ਕਥਾ੧ਤ੍ਥੁਪਰੇ ਦੁ੧ੇਤਿ॥

(੮) ੩. ਆਕਙ੍ਖਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਕਙ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੭੧. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨; ਇਤਿਵੁ॰ ੧੧੧] ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤਾ ਵਿਹਰਥ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਥ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚਸ੍ਸਂ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ'ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸਂ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਯੇਸਾਹਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਤੇਸਂ ਤੇ ਕਾਰਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਅਸ੍ਸੁ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ'ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਯੇ ਮੇ [ਯੇ ਮਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੫)] ਪੇਤਾ ਞਾਤੀ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ [ਕਾਲਕਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਤਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਅਸ੍ਸ ਮਹਾਨਿਸਂਸ'ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਅਸ੍ਸਂ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨਾ'ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਖਮੋ ਅਸ੍ਸਂ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਜਿਘਚ੍ਛਾਯ ਪਿਪਾਸਾਯ ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਂ, ਦੁਰੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਰਾਗਤਾਨਂ ਵਚਨਪਥਾਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਾਰੀਰਿਕਾਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਤਿਬ੍ਬਾਨਂ [ਤਿਪ੍ਪਾਨਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਖਰਾਨਂ ਕਟੁਕਾਨਂ ਅਸਾਤਾਨਂ ਅਮਨਾਪਾਨਂ ਪਾਣਹਰਾਨਂ ਅਧਿਵਾਸਕਜਾਤਿਕੋ ਅਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਰਤਿਰਤਿਸਹੋ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਰਤਿਰਤਿ ਸਹੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਰਤਿਰਤਿਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਭਯਭੇਰਵਸਹੋ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਭਯਭੇਰਵੋ ਸਹੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਯਭੇਰਵਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸਂ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ'ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

‘‘ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ, ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ।

‘‘‘ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤਾ ਵਿਹਰਥ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਥ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਣ੍ਟਕਸੁਤ੍ਤਂ

੭੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ – ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਚਾਲੇਨ [ਪਾਲੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਉਪਚਾਲੇਨ [ਉਪ੍ਪਾਲੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਕੁਕ੍ਕੁਟੇਨ [ਕਕ੍ਕਟੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)], ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਕਲਿਮ੍ਭੇਨ [ਕਵਿਮ੍ਭੇਨ (ਸੀ॰)], ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਨਿਕਟੇਨ [ਕਟੇਨ (ਸੀ॰)], ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਕਟਿਸ੍ਸਹੇਨ; ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇਹਿ ਥੇਰੇਹਿ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਯਾਨੇਹਿ ਪਰਪੁਰਾਯ [ਪਰਂਪੁਰਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹਨ੍ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਇਮੇ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਯਾਨੇਹਿ ਪਰਪੁਰਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹਨ੍ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ‘ਸਦ੍ਦਕਣ੍ਟਕਾ ਖੋ ਪਨ ਝਾਨਾ’ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਗੋਸਿਙ੍ਗਸਾਲਵਨਦਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ । ਤਤ੍ਥ ਮਯਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਾ ਫਾਸੁਂ [ਫਾਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਮਾ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਗੋਸਿਙ੍ਗਸਾਲਵਨਦਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਾ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕਹਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਲੋ, ਕਹਂ ਉਪਚਾਲੋ, ਕਹਂ ਕੁਕ੍ਕੁਟੋ, ਕਹਂ ਕਲਿਮ੍ਭੋ, ਕਹਂ ਨਿਕਟੋ, ਕਹਂ ਕਟਿਸ੍ਸਹੋ; ਕਹਂ ਨੁ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਾ ਸਾਵਕਾ ਗਤਾ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਮੇ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਭਦ੍ਰੇਹਿ ਯਾਨੇਹਿ ਪਰਪੁਰਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹਨ੍ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ‘ਸਦ੍ਦਕਣ੍ਟਕਾ ਖੋ ਪਨ ਝਾਨਾਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨ ਗੋਸਿਙ੍ਗਸਾਲਵਨਦਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ ਤਤ੍ਥ ਮਯਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਾ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਮਾ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਗੋਸਿਙ੍ਗਸਾਲਵਨਦਾਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਾ ਫਾਸੁਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਥਾ ਤੇ ਮਹਾਸਾਵਕਾ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੁਂ, ‘ਸਦ੍ਦਕਣ੍ਟਕਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਨਾ’ ਵੁਤ੍ਤਾ ਮਯਾ।

‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਣ੍ਟਕਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਪਵਿਵੇਕਾਰਾਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗੋ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਂ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮੂਪਚਾਰੋ [ਮਾਤੁਗਾਮੋਪਵਿਚਾਰੋ (ਸੀ॰), ਮਾਤੁਗਾਮੂਪਵਿਚਰੋ (ਕ॰)] ਕਣ੍ਟਕੋ, [ਕਥਾ॰ ੩੩੩] ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ

ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਕਣ੍ਟਕਾ, ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੀਤਿ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸੋ ਕਣ੍ਟਕੋ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਕਣ੍ਟਕੋ ਰਾਗੋ ਕਣ੍ਟਕੋ ਦੋਸੋ ਕਣ੍ਟਕੋ ਮੋਹੋ ਕਣ੍ਟਕੋ।

''ਅਕਣ੍ਟਕਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ। ਨਿਕ੍ਕਣ੍ਟਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ। ਅਕਣ੍ਟਕਨਿਕ੍ਕਣ੍ਟਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ। ਅਕਣ੍ਟਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਨ੍ਤੋ; ਨਿਕ੍ਕਣ੍ਟਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਨ੍ਤੋ; ਅਕਣ੍ਟਕਨਿਕ੍ਕਣ੍ਟਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਨ੍ਤੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਇਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੭੩. ''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਭੋਗਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਵਣ੍ਣੋ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਆਰੋਗ੍ਯਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਸੀਲਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਮਿਤ੍ਤਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਇਟ੍ਠਂ ਕਨ੍ਤਂ ਮਨਾਪਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਪਞ੍ਞਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ; ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ; ਸਗ੍ਗਾ ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ ਮਨਾਪਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

''ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਨ੍ਥਾ [ਪਰਿਬਨ੍ਧਾ (ਕ॰)] – ਆਲਸ੍ਯਂ ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਅਮਣ੍ਡਨਾ ਅਵਿਭੂਸਨਾ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਅਸਪ੍ਪਾਯਕਿਰਿਯਾ ਆਰੋਗ੍ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ ਸੀਲਾਨਂ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਸਂਵਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਵਿਸਂਵਾਦਨਾ ਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਅਸਜ੍ਝਾਯਕਿਰਿਯਾ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਅਸੁਸ੍ਸੂਸਾ ਅਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਅਨਨੁਯੋਗੋ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਸਗ੍ਗਾਨਂ ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਨ੍ਥਾ।

''ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਆਹਾਰਾ – ਉਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨਾਲਸ੍ਯਂ ਭੋਗਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਮਣ੍ਡਨਾ ਵਿਭੂਸਨਾ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ, ਸਪ੍ਪਾਯਕਿਰਿਯਾ ਆਰੋਗ੍ਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਸੀਲਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ, ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਾ ਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਸਜ੍ਝਾਯਕਿਰਿਯਾ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ, ਸੁਸ੍ਸੂਸਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਆਹਾਰੋ, ਅਨੁਯੋਗੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਸਗ੍ਗਾਨਂ ਆਹਾਰੋ । ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਾਨਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਆਹਾਰਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਡ੍ਢਿਸੁਤ੍ਤਂ

੭੪. ''ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯੀ ਕਾਯਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੂਹਿ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਧਨਧਞ੍ਞੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਹਿ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸੇਹਿ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਚਤੁਪ੍ਪਦੇਹਿ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੀਲੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੁਤੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਚਾਗੇਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਵਡ੍ਢੀਹਿ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਯ ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸਾਰਾਦਾਯੀ ਚ ਹੋਤਿ ਵਰਾਦਾਯੀ ਕਾਯਸ੍ਸਾਤਿ।

''ਧਨੇਨ ਧਞ੍ਞੇਨ ਚ ਯੋਧ ਵਡ੍ਢਤਿ,
ਪੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦਾਰੇਹਿ ਚਤੁਪ੍ਪਦੇਹਿ ਚ।
ਸ ਭੋਗਵਾ ਹੋਤਿ ਯਸਸ੍ਸਿ ਪੂਜਿਤੋ,

ञातीहि मित्तेहि अथोपि राजुभि॥

‘‘सद्धाय सीलेन च योध वड्ढति,
पञ्ञाय चागेन सुतेन चूभयं।
सो तादिसो सप्पुरिसो विचक्खणो,
दिट्ठेव धम्मे उभयेन वड्ढती’’ति॥ चतुत्थं।

५. मिगसालासुत्तं

७५. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि। अथ खो मिगसाला उपासिका येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्ना खो मिगसाला उपासिका आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच –

‘‘कथं कथं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो अञ्ञेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्परायं। पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी होति आराचारी [अनाचारी (क॰)] विरतो मेथुना गामधम्मा। सो कालङ्कतो भगवता ब्याकतो – ‘सकदागामी सत्तो [सकदागामिसत्तो (सी॰ स्या॰ पी॰)] तुसितं कायं उपपन्नो’ति। पितामहो मे [पेत्तापि यो मे (सी॰), पित पियो मे (स्या॰) अ॰ नि॰ ६.४४], भन्ते, इसिदत्तो अब्रह्मचारी अहोसि सदारसन्तुट्ठो। सोपि कालङ्कतो भगवता ब्याकतो – ‘सकदागामी सत्तो तुसितं कायं उपपन्नो’ति।

‘‘कथं कथं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो अञ्ञेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्पराय’’न्ति? ‘‘एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता ब्याकत’’न्ति।

अथ खो आयस्मा आनन्दो मिगसालाय उपासिकाय निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उट्ठायासना पक्कामि। अथ खो आयस्मा आनन्दो पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच –

‘‘इधाहं , भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमिं; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदिं। अथ खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्ना खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका मं एतदवोच –

‘कथं कथं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो अञ्ञेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्परायं। पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी अहोसि आराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा। सो कालङ्कतो भगवता ब्याकतो सकदागामी सत्तो तुसितं कायं उपपन्नोति। पितामहो मे, भन्ते, इसिदत्तो अब्रह्मचारी अहोसि सदारसन्तुट्ठो। सोपि कालङ्कतो भगवता ब्याकतो – सकदागामी सत्तो तुसितं कायं उपपन्नोति।

कथं कथं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो अञ्ञेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्पराय’न्ति? एवं वुत्ते अहं, भन्ते, मिगसालं उपासिकं एतदवोचं – ‘एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता ब्याकत’’’न्ति।

‘‘ਕਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਮਿਗਸਾਲਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਬਾਲਾ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਅਮ੍ਮਕਾ ਅਮ੍ਮਕਪਞ੍ਞਾ [ਅਮ੍ਬਕਾ ਅਮ੍ਬਕਪਞ੍ਞਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਨ੍ਧਕਾ ਅਨ੍ਧਕਪਞ੍ਞਾ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਕੇ ਚ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਪਰੋਪਰਿਯੇ ਞਾਣੇ?

‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਾਨਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਾਯ; ਹਾਨਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ [ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਸੇਸਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਾਯ; ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਗਾਮੀ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਪਮਾਣਿਕਾ ਪਮਿਣਨ੍ਤਿ – ‘ਇਮਸ੍ਸਪਿ ਤੇਵ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੇਵ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਨੇਸਂ ਏਕੋ ਹੀਨੋ ਏਕੋ ਪਣੀਤੋ’ਤਿ? ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਹੋਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਅਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਮੁਨਾ ਪੁਰਿਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਇਮਂ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਧਮ੍ਮਸੋਤੋ ਨਿਬ੍ਬਹਤਿ। ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਕੋ ਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ! ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਿਕਾ ਅਹੁਵਤ੍ਥ , ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਥ। ਖਞ੍ਞਤਿ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ। ਅਹਂ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ [ਅਹਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਂ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਮਾਦਿਸੋ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਸੀਲਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਾਨਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਾਯ; ਹਾਨਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਸੀਲਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਸੇਸਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਾਯ; ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਗਾਮੀ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਪਮਾਣਿਕਾ ਪਮਿਣਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਅਹਂ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਂ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਮਾਦਿਸੋ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਿਬ੍ਬਰਾਗੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੋ ਰਾਗੋ ਅਪਰਿਸੇਸੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਾਨਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਾਯ; ਹਾਨਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਿਬ੍ਬਰਾਗੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੋ ਰਾਗੋ ਅਪਰਿਸੇਸੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਸੇਸਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਾਯ; ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਗਾਮੀ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਪਮਾਣਿਕਾ ਪਮਿਣਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਂ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਮਾਦਿਸੋ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੋ ਕੋਧੋ ਅਪਰਿਸੇਸੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਾਨਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਾਯ; ਹਾਨਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੋ ਕੋਧੋ ਅਪਰਿਸੇਸੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਸੇਸਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਾਯ; ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਗਾਮੀ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਪਮਾਣਿਕਾ ਪਮਿਣਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਂ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਮਾਦਿਸੋ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਦ੍ਧਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਅਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਾਨਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਾਯ; ਹਾਨਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਦ੍ਧਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਿਸੇਸਾਯ ਪਰੇਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਾਯ; ਵਿਸੇਸਗਾਮੀਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਹਾਨਗਾਮੀ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਪਮਾਣਿਕਾ ਪਮਿਣਨ੍ਤਿ – ‘ਇਮਸ੍ਸਪਿ ਤੇਵ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਪਰਸ੍ਸਪਿ ਤੇਵ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਨੇਸਂ ਏਕੋ ਹੀਨੋ ਏਕੋ ਪਣੀਤੋ'ਤਿ? ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਹੋਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਦ੍ਧਤੋ ਹੋਤਿ ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਵਨੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੇਨਪਿ ਕਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਮਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤਿ। ਅਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਮੁਨਾ ਪੁਰਿਮੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ? ਇਮਂ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਧਮ੍ਮਸੋਤੋ ਨਿਬ੍ਬਹਤਿ। ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਕੋ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਥਾਗਤੇਨ! ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਿਕਾ ਅਹੁਵਤ੍ਥ; ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਥ। ਖਞ੍ਞਤਿ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ। ਅਹਂ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਪਮਾਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਂ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਮਾਦਿਸੋ।

‘‘ਕਾ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਮਿਗਸਾਲਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਬਾਲਾ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਅਮ੍ਮਕਾ ਅਮ੍ਮਕਪਞ੍ਞਾ, ਕੇ ਚ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਪਰੋਪਰਿਯੇ ਞਾਣੇ! ਇਮੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦਸ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ।

‘‘ਯਥਾਰੂਪੇਨ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੀਲੇਨ ਪੁਰਾਣੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਹੋਸਿ ਤਥਾਰੂਪੇਨ ਸੀਲੇਨ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਧ ਪੁਰਾਣੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਤਿਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਚਾਨਨ੍ਦ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਹੋਸਿ ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪੁਰਾਣੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਧ ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ ਪੁਰਾਣਸ੍ਸ ਗਤਿਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਇਤਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਉਭੋ ਏਕਙ੍ਗਹੀਨਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਤਯੋਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੭੬. ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜੇਯਜੁਂ, ਨ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਲੋਕੇ ਦਿਬ੍ਬੇਯਜ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਜਾਤਿ ਚ, ਜਰਾ ਚ, ਮਰਣਞ੍ਚ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ਨ ਸਂਵਿਜ੍ਜੇਯਜੁਂ, ਨ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਲੋਕੇ ਦਿਬ੍ਬੇਯਜ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਲੋਕੇ ਦਿਬ੍ਬਤਿ।

‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਜਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮਰਣਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਰਾਗਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਦੋਸਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਮੋਹਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਜਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮਰਣਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋਸਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮੋਹਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋਸਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮੋਹਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਤੁਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਤੁਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮਜਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ [ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਂ (ਸਜਾ॰)] ਅਸੋਤੁਕਮਜਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮਜਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮਜਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਸਂਵਰਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮਜਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮਜਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਂ੧ਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅ੧ਦਞ੍ਞੁਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਂ੧ਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅ੧ਦਞ੍ਞੁਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਨਾਦਰਿਯਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਦੋ੧ਚਸ੍ਸਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅ੧ਦਞ੍ਞੁਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋ੧ਚਸ੍ਸਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ, ਪਮਾਦਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋ੧ਚਸ੍ਸਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਅਹਿਰਿਕੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਅਨੋਤ੍ਤਾਪੀ ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਪਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋ੧ਚਸ੍ਸਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅ੧ਦਞ੍ਞੁਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਕੁਸੀਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਂ੧ਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਯਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤਂ ਪਹਾਤੁਂ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ੧ਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ੧ਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇ੧ਨਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਲੀਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ੧ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਤੁਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ੧ਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋਸਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮੋਹਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਸੋ ਰਾਗਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਦੋਸਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਮੋਹਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਜਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮਰਣਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਜਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮਰਣਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਰਾਗਂ ਪਹਾਯ, ਦੋਸਂ ਪਹਾਯ, ਮੋਹਂ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ਜਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮਰਣਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋਸਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮੋਹਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ ? ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਯ, ੧ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਯ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗਂ ਪਹਾਤੁਂ ਦੋਸਂ ਪਹਾਤੁਂ ਮੋਹਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ੧ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਤੁਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਯ, ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇ੧ਨਂ ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਹਾਤੁਂ ੧ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਤੁਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇ੧ਨਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਯ, ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਹਾਯ, ਚੇਤਸੋ ੧ਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਹਾਤੁਂ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇ੧ਨਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤਂ ਪਹਾਤੁਂ।

‘‘ਤਯੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਂ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਪਹਾਤੁਂ ਚੇਤਸੋ ੧ਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਯਤਂ ਪਹਾਯ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤਂ ਪਹਾਯ, ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤਂ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖ੧ੇ,

ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਹਾਤੁੰ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੰ ਪਹਾਤੁੰ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਪਹਾਯ, ਅਸੰਵਰੰ ਪਹਾਯ, ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸੰਵਰੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਹਾਯ, ਅਵਦਞ੍ਞੁਤੰ ਪਹਾਯ, ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸੰਵਰੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਪਹਾਤੁੰ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਵਦਞ੍ਞੁਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਨਾਦਰਿਯੰ ਪਹਾਯ, ਦੋਵਚਸ੍ਸਤੰ ਪਹਾਯ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਵਦਞ੍ਞੁਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਪਹਾਤੁੰ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਹਿਰਿਕੰ ਪਹਾਯ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਪਹਾਯ, ਪਮਾਦੰ ਪਹਾਯ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ।

''ਹਿਰੀਮਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਤ੍ਤਾਪੀ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨਾਦਰਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਵਦਞ੍ਞੁਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸੰਵਰੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਸੀਲਵਾ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੋਤੁਕਮ੍ਯਤੰ ਪਹਾਤੁੰ ਉਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤਤੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਅਨੁਪਾਰਮ੍ਭਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੰ ਪਹਾਤੁੰ ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪਹਾਤੁੰ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਪਹਾਤੁੰ ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਸੇਵਨੰ ਪਹਾਤੁੰ ਚੇਤਸੋ ਲੀਨਤ੍ਤੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਅਲੀਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਹਾਤੁੰ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੰ ਪਹਾਤੁੰ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਅਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ ਭਬ੍ਬੋ ਰਾਗੰ ਪਹਾਤੁੰ ਦੋਸੰ ਪਹਾਤੁੰ ਮੋਹੰ ਪਹਾਤੁੰ। ਸੋ ਰਾਗੰ ਪਹਾਯ ਦੋਸੰ ਪਹਾਯ ਮੋਹੰ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਜਾਤਿੰ ਪਹਾਤੁੰ ਜਰੰ ਪਹਾਤੁੰ ਮਰਣੰ ਪਹਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਕਾਕਸੁਤ੍ਤੰ

੭੭. ''ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕਾਕੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਧੰਸੀ ਚ, ਪਗਬ੍ਭੋ ਚ, ਤਿਨ੍ਤਿਣੋ [ਨਿਲ੍ਲਜ੍ਜੋ (ਕ॰) ਤਿਨ੍ਤਿਣੋਤਿ ਤਿਨ੍ਤਿਣੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ... (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰) ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੇ ਤਿਨ੍ਤਿਣਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ਚ, ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚ, ਲੁਦ੍ਦੋ ਚ, ਅਕਾਰੁਣਿਕੋ ਚ, ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਚ, ਓਰਵਿਤਾ ਚ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਨੇਚਯਿਕੋ [ਨੇਰਸਿਕੋ (ਸੀ॰) ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ''ਨੇਚਯਿਕੋ'' ਤ੍ਵੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਚ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕਾਕੋ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਧੰਸੀ ਚ, ਪਗਬ੍ਭੋ ਚ, ਤਿਨ੍ਤਿਣੋ ਚ, ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚ, ਲੁਦ੍ਦੋ ਚ, ਅਕਾਰੁਣਿਕੋ ਚ, ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਚ, ਓਰਵਿਤਾ ਚ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਚ, ਨੇਚਯਿਕੋ ਚ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਨਿਗਣ੍ਠਸੁਤ੍ਤੰ

੭੮. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਅਹਿਰਿਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਮ੍ਭਤ੍ତਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਕਪਰਵਮ੍ਭਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸਾ ਆਧਾਨਗ੍ਗਾਹੀ ਦੁਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਨੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਕੁਹਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਪਾਪਿਚ੍ਛਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ; ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੯] ‘‘ਦਸਯਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਚਰਤੀ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ‘ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਂ ਅਚਰੀ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਚਰਤੀ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਬਨ੍ਧਤਿ, ‘ਅਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਅਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਚਰੀ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਤ੍ਥਂ ਚਰਤੀ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਤ੍ਥਂ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਕੁਪ੍ਪਤਿ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੦. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰਿ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ , ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਚਰਤਿ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ, ‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ’ਤਿ ਆਘਾਤਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ, ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਂ ਅਚਰਿ...ਪੇ॰... ਚਰਤਿ...ਪੇ॰... ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾਤਿ ਆਘਾਤਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ , ਅਪ੍ਪਿਯਸ੍ਸ ਮੇ ਅਮਨਾਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਚਰਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਂ ਚਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਂ ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾਤਿ ਆਘਾਤਂ ਪਟਿਵਿਨੇਤਿ, ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਨ ਕੁਪ੍ਪਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਆਕਙ੍ਖਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਆਕਙ੍ਖੋ ਕਣ੍ਟਕੋ ਇਟ੍ਠਾ, ਵਡ੍ਢਿ ਚ ਮਿਗਸਾਲਾਯ।
ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਕਾਕੋ ਚ, ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਦ੍ਵੇ ਚ ਆਘਾਤਾਤਿ॥

(੯) ੪. ਥੇਰਵੱਗੋ

੧. ਵਾਹਨਸੁੱਤੰ

੮੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਚਮ੍ਪਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਗੱਗਰਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਾਹਨੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਾਹਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਥਾਗਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ?

''ਦਸਹਿ ਖੋ, ਵਾਹਨ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਥਾਗਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਵਾਹਨ, ਤਥਾਗਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ, ਵਾਹਨ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਜਰਾਯ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਮਰਣੇਨ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਖੋ, ਵਾਹਨ... ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਖੋ, ਵਾਹਨ, ਤਥਾਗਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਵਾਹਨ, ਉਪ੍ਪਲੰ ਵਾ ਪਦੁਮੰ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕੰ ਵਾ ਉਦਕੇ ਜਾਤੰ ਉਦਕੇ ਸੰਵਡ੍ਢੰ ਉਦਕਾ ਪਚ੍ਚੁੱਗਮ੍ਮ ਠਿਤੰ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤੰ ਉਦਕੇਨ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਵਾਹਨ, ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਥਾਗਤੋ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਆਨਨ੍ਦਸੁੱਤੰ

੮੨. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਦੁੱਬਚੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਕੁਸੀਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸੀਲਵਾ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਸੁਤਧਰੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸੁਵਚੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇਹਿ ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪੁਣ੍ਣਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਨਪ੍ਪਟਿਭਾਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ; ਨੇਵ ਤਾਵ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ, ਏਵਂ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ...ਪੇ॰... ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ... ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ... ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਤਿ... ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ... ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ... ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ... ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ, ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਨੇਵ ਤਾਵ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ, ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ ਚ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਚ, ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਧਾਰੇਤਿ, ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ, ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ – ਏਵਂ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ , ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ [ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ (ਕ॰)] [ਏਕਨ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਏਕਨ੍ਤਪਟਿਭਾਨਾ [ਏਕਨ੍ਤਪਟਿਭਾਨਂ (ਸੀ॰)] ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ [ਏਕਨ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਬ੍ਯਾਕਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੮੪. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ। ਸੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਝਾਯਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੇਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਭਾਸਿਯਮਾਨੋ ਇਰੀਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਚਿਨਂ [ਵਿਸਿਨਂ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ?

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਕੋਧਨੋ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਕੋਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਕੋਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਉਪਨਾਹੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਉਪਨਾਹਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਉਪਨਾਹਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਮਕ੍ਖੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਮਕ੍ਖਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਮਕ੍ਖਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਪਲ਼ਾਸੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਪਲ਼ਾਸਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਪਲ਼ਾਸਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਇਸ੍ਸਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਸ੍ਸਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਮਚ੍ਛਰੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਮਚ੍ਛੇਰਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਮਚ੍ਛੇਰਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਸਠੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਸਾਠੇਯ੍ਯਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਸਾਠੇਯ੍ਯਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਮਾਯਾਵੀ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਮਾਯਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਮਾਯਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਇਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਚ੍ਛਾਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਸਤਿ [ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯੇ ਓਰਮਤ੍ਤਕੇਨ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ। ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨਗਮਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ’।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕਤ੍ਥੀਸੁਤ੍ਤਂ

੮੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਚੇਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸਹਜਾਤਿਯਂ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ ਵਿਕਤ੍ਥੀ ਅਧਿਗਮੇਸੁ – ‘ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ। ਸੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਝਾਯਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੇਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਭਾਸਿਯਮਾਨੋ ਇਰੀਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਚਿਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ ਵਿਕਤ੍ਥੀ ਅਧਿਗਮੇਸੁ – ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਖਣ੍ਡਕਾਰੀ ਛਿਦ੍ਦਕਾਰੀ ਸਬਲਕਾਰੀ ਕਮ੍ਮਾਸਕਾਰੀ ਨ ਸਨ੍ਤਤਕਾਰੀ ਨ ਸਨ੍ਤਤਵੁਤ੍ਤਿ ਸੀਲੇਸੁ। ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ। ਦੁਸ੍ਸਿਲ੍ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਚਾਰੋ; ਅਪ੍ਪਸਚ੍ਚਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ ।

‘ਦੁਬ੍ਬਚੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਕੁਸੀਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਕੁਹਕੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਕੋਹਞ੍ਞੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਦੁਬ੍ਭਰੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੁਬ੍ਭਰਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਸਹਾਯਕੋ ਸਹਾਯਕੰ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਯਦਾ ਤੇ, ਸਮ੍ਮ, ਧਨੇਨ [ਬਨ੍ਧੇ (ਕ॰)] ਧਨਕਰਣੀਯੰ ਅਸ੍ਸ, ਯਾਚੇਯ੍ਯਾਸਿ ਮੰ [ਯਾਚਿਸ੍ਸਸਿ ਮੰ (ਸੀ॰), ਪਵੇਦੇਯ੍ਯਾਸਿ ਮੰ (ਸ੍ਯਾ॰), ਪਰਾਜੇਯ੍ਯਾਪਿ ਮੰ (ਕ॰)] ਧਨੰ। ਦਸ੍ਸਾਮਿ ਤੇ ਧਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਧਨਕਰਣੀਯੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਹਾਯਕੋ ਸਹਾਯਕੰ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਤ੍ਥੋ ਮੇ, ਸਮ੍ਮ, ਧਨੇਨ। ਦੇਹਿ ਮੇ ਧਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ, ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਰ ਖਨਨ੍ਤੋ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਲਿਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ; ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ – ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਨਾਹੰ ਤੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਲਿਕੰ ਅਵਚੰ, ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਅਵਚੰ। ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ, ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਰਪਿ ਖਨਨ੍ਤੋ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਲਿਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ, ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ – ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਨਾਹੰ ਤੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਲਿਕੰ ਅਵਚੰ, ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਅਵਚੰ । ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮ੍ਮ, ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਰਪਿ ਖਨਨ੍ਤੋ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਲਿਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ, ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਮੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਵਚ – ਇਧ ਖਨਾਹੀ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਨਾਹੰ ਤੰ, ਸਮ੍ਮ, ਅਲਿਕੰ ਅਵਚੰ, ਤੁਚ੍ਛਕੰ ਅਵਚੰ। ਅਪਿ ਚ ਅਹਮੇਵ ਉਮ੍ਮਾਦੰ ਪਾਪੁਣਿੰ ਚੇਤਸੋ ਵਿਪਰਿਯਾਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ ਵਿਕਤ੍ਥੀ ਅਧਿਗਮੇਸੁ – ‘ਅਹੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪਿ, ਅਹੰ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ। ਸੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਝਾਯਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੇਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਭਾਸਿਯਮਾਨੋ ਇਰੀਣੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਚਿਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵੰ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ ਵਿਕਤ੍ਥੀ ਅਧਿਗਮੇਸੁ – ਅਹੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ... ਪੇ॰... ਅਹੰ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਹਾਮਿਪੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਖਣ੍ਡਕਾਰੀ ਛਿਦ੍ਦਕਾਰੀ ਸਬਲਕਾਰੀ ਕਮ੍ਮਾਸਕਾਰੀ, ਨ ਸਨ੍ਤਤਕਾਰੀ ਨ ਸਨ੍ਤਤਵੁਤ੍ਤਿ ਸੀਲੇਸੁ। ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੁਸ੍ਸਿਲ੍ਯੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ ।

‘ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਚਾਰੋ; ਅਪ੍ਪਸਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਦੁਬ੍ਬਚੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਕੁਸੀਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਕੁਹਕੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਕੋਹਞ੍ਞੰ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਦੁਬ੍ਭਰੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੁਬ੍ਭਰਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

‘ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ’।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਧਿਮਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੮੬. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਤਿ ਸਮਨੁਭਾਸਤਿ। ਸੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੇਨ ਵਾ ਝਾਯਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੇਨ ਸਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਗ੍ਗਾਹਿਯਮਾਨੋ ਸਮਨੁਭਾਸਿਯਮਾਨੋ ਇਰੀਣੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਚਿਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨੰ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵੰ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪੱਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿੱਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਅਧਿਮਾਨਿਕੋ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਧਿਮਾਨਸੱਚੋ, ਅਪ੍ਪੱਤੇ ਪੱਤਸੱਞੀ, ਅਕਤੇ ਕਤਸੱਞੀ, ਅਨਧਿਗਤੇ ਅਧਿਗਤਸੱਞੀ। ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅੱਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪੱਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿੱਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਧਿਮਾਨਿਕੋ ਅਧਿਮਾਨਸੱਚੋ, ਅਪ੍ਪੱਤੇ ਪੱਤਸੱਞੀ, ਅਕਤੇ ਕਤਸੱਞੀ, ਅਨਧਿਗਤੇ ਅਧਿਗਤਸੱਞੀ। ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅੱਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ , ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪੱਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿੱਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸੰਨਿਚਯੋ, ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾੱਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁੰਣਂ ਪਰਿਸੁੱਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿੱਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿੱਧਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਧਿਮਾਨਿਕੋ ਅਧਿਮਾਨਸੱਚੋ, ਅਪ੍ਪੱਤੇ ਪੱਤਸੱਞੀ, ਅਕਤੇ ਕਤਸੱਞੀ, ਅਨਧਿਗਤੇ ਅਧਿਗਤਸੱਞੀ। ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਅੱਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਤਥਾਗਤੋ ਵਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕੋ ਵਾ ਝਾਯੀ ਸਮਾਪੱਤਿਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਕੁਸਲੋ ਪਰਚਿੱਤਪਰਿਯਾਯਕੁਸਲੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿੱਚ ਪਜਾਨਾਤਿ –

‘ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਰਿਯੁੱਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਰਿਯੁੱਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਬ੍ਯਾਪੰਨੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁੱਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੁੱਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਥਿਨਮਿੱਧੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਥਿਨਮਿੱਧਪਰਿਯੁੱਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਥਿਨਮਿੱਧਪਰਿਯੁੱਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਉੱਧਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਉੱਧੱਚਪਰਿਯੁੱਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਉੱਧੱਚਪਰਿਯੁੱਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਵਿਚਿਕਿੱਛੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ; ਵਿਚਿਕਿੱਛਾਪਰਿਯੁੱਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਬਹੁਲਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਵਿਚਿਕਿੱਛਾਪਰਿਯੁੱਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਕਮ੍ਮਾਰਾਮੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਰਤੋ ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ। ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਭਸ੍ਸਾਰਾਮੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਭਸ੍ਸਰਤੋ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ। ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦਾਰਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ। ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਣਿਕਰਤੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ।

‘ਸਤਿ ਖੋ ਪਨ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯੇ ਓਰਮਤ੍ਤਕੇਨ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ। ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨਗਮਨਂ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ’।

‘‘ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਵਤਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ‘ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਨਪ੍ਪਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੭. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ [ਕਲਨ੍ਦਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ (ਸੀ॰), ਕਾਲ਼ਕਭਿਕ੍ਖੁਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਆਰਬ੍ਭ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਕਰਣਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਕਰਣਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ [ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮਸ੍ਸ (ਕ॰)] ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਇਚ੍ਛਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ ਇਚ੍ਛਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ, ਕੋਧਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਕੋਧਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ, ਮਕ੍ਖਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ ਮਕ੍ਖਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਠੋ ਹੋਤਿ , ਸਾਠੇਯ੍ਯਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਠੋ ਹੋਤਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਾਯਾਵੀ ਹੋਤਿ, ਮਾਯਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਾਯਾਵੀ ਹੋਤਿ ਮਾਯਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਨ ਨਿਸਾਮਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਨਿਸਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਨ ਨਿਸਾਮਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਨਿਸਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ [ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਰਕੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕਸ੍ਸ ਨ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਿਯਤਾਯ ਨ ਗਰੁਤਾਯ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਨ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਨ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

“ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ ਗਰੁੰ ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ [ਗਰੁਕਰੇਯ੍ਯੁੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਮਾਨੇਯ੍ਯੁੰ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਨ ਚੇਵ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ [ਗਰੁਕਰੋਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਨ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ ਨ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਤੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਜਾਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਯ੍ਯੁੰ, ਆਜਾਨੀਯਭੋਜਨਞ੍ਚ ਭੋਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਆਜਾਨੀਯਪਰਿਮਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਪਰਿਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨ ਚੇਵ ਆਜਾਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਆਜਾਨੀਯਭੋਜਨੰ ਭੋਜੇਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਆਜਾਨੀਯਪਰਿਮਜ੍ਜਨੰ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਾਨਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕੂਟੇਯ੍ਯਾਨਿ ਜਿਮ੍ਹੇਯ੍ਯਾਨਿ ਵਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਨਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ ਗਰੁੰ ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁੰ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨੰ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਨ ਚੇਵ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ ਨ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਤੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਧਿਕਰਣਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਧਿਕਰਣਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤਾਯ ਗਰੁਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤਾਯ ਗਰੁਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਇਚ੍ਛਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ ਇਚ੍ਛਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ, ਕੋਧਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਹੋਤਿ ਕੋਧਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ, ਮਕ੍ਖਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ ਮਕ੍ਖਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਠੇਯ੍ਯਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸਠੋ ਹੋਤਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਾਯਾਵੀ ਹੋਤਿ, ਮਾਯਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਾਯਾਵੀ ਹੋਤਿ ਮਾਯਾਵਿਨਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸਾਮਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਨਿਸਨ੍ਤਿਯਾ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸਾਮਕਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਧਮ੍ਮਨਿਸਨ੍ਤਿਯਾ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤਾਯ ਗਰੁਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਤੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹੀਨੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਦ੍ਰਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਜਾਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਆਜਾਨੀਯਭੋਜਨਞ੍ਚ ਭੋਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਆਜਾਨੀਯਪਰਿਮਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਪਰਿਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ

ਆਜਾਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਆਜਾਨੀਯਭੋਜਨਞ੍ਚ ਭੋਜੇਨ੍ਤਿ ਆਜਾਨੀਯਪਰਿਮਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਾਨਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕੂਟੇਯ੍ਯਾਨਿ ਜਿਮ੍ਹੇਯ੍ਯਾਨਿ ਵਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਮਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ ਮਾਨੇਯ੍ਯੁਂ ਪੂਜੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਤੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹੀਨੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਕ੍ਕੋਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ''ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੀ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਵਕਾਸੋ [ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਯਂ ਸੋ ਦਸਨ੍ਨਂ ਬ੍ਯਸਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ [ਨ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]। ਕਤਮੇਸਂ ਦਸਨ੍ਨਂ? ਅਨਧਿਗਤਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਧਿਗਤਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨ ਵੋਦਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ ਅਧਿਮਾਨਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਨਭਿਰਤੋ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਗਾਲ੍ਹਂ ਵਾ ਰੋਗਾਤਙ੍ਕਂ ਫੁਸਤਿ, ਉਮ੍ਮਾਦਂ ਵਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਂ, ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੋ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੀ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਵਕਾਸੋ ਯਂ ਸੋ ਇਮੇਸਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਬ੍ਯਸਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕੋਕਾਲਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੮੯. [ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਕੋਕਾਲਿਕਸੁਤ੍ਤ] ਅਥ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਾਪਿਚ੍ਛਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ, ਪਾਪਿਕਾਨਂ ਇਚ੍ਛਾਨਂ ਵਸਂ ਗਤਾ''ਤਿ। ''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ! ਪਸਾਦੇਹਿ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪੇਸਲਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ''ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ, ਅਥ ਖੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਾਵ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ, ਪਾਪਿਕਾਨਂ ਇਚ੍ਛਾਨਂ ਵਸਂ ਗਤਾ''ਤਿ। ''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ! ਪਸਾਦੇਹਿ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪੇਸਲਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ''ਤਿ।

ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ, ਅਥ ਖੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਾਵ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ, ਪਾਪਿਕਾਨਂ ਇਚ੍ਛਾਨਂ ਵਸਂ ਗਤਾ''ਤਿ। ''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕੋਕਾਲਿਕ! ਪਸਾਦੇਹਿ, ਕੋਕਾਲਿਕ , ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪੇਸਲਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕੋਕਾਲਿਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤੀਹਿ ਪੀਲ਼ਕਾਹਿ ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਫੁਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਲਾਯਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਕਲਾਯਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੋਲਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਕੋਲਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਮਲਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਆਮਲਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ (ਤਿਣ੍ਡੁਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਤਿਣ੍ਡੁਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ,) [ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਕੋਕਾਲਿਕਸੁਤ੍ਤ ਨਤ੍ਥਿ] ਬੇਲ਼ੁਵਸਲਾਟੁਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਬੇਲ਼ੁਵਸਲਾਟੁਕਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਿਲ੍ਲਮਤ੍ਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਬਿਲ੍ਲਮਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਭਿਜ੍ਜਿਂਸੁ, ਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚ ਲੋਹਿਤਞ੍ਚ ਪਗ੍ਘਰਿਂਸੁ। ਸੋ ਸੁਦਂ ਕਦਲਿਪਤ੍ਤੇਸੁ ਸੇਤਿ ਮਚ੍ਛੋਵ ਵਿਸਗਿਲਿਤੋ।

ਅਥ ਖੋ ਤੁਰੂ ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ [ਤੁਦੁਪ੍ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਤੁਦਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ (ਸ੍ਯਾ॰), ਤੁਰਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ (ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੦] ਯੇਨ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੇਹਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਕੋਕਾਲਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਸਾਦੇਹਿ, ਕੋਕਾਲਿਕ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪੇਸਲਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕੋਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ? ‘‘ਅਹਂ ਤੁਰੂ ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਨਨੁ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਬ੍ਯਾਕਤੋ, ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਇਧਾਗਤੋ? ਪਸ੍ਸ ਯਾਵਞ੍ਚ ਤੇ ਇਦਂ ਅਪਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੁਰੂ ਪਚ੍ਚੇਕਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਕੋਕਾਲਿਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

‘‘ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਿ ਜਾਤਸ੍ਸ, ਕੁਠਾਰੀ ਜਾਯਤੇ ਮੁਖੇ।
ਯਾਯ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਬਾਲੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਭਣਂ॥

‘‘ਯੋ ਨਿਨ੍ਦਿਯਂ ਪਸਂਸਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਨਿਨ੍ਦਤਿ ਯੋ ਪਸਂਸਿਯੋ।
ਵਿਚਿਨਾਤਿ ਮੁਖੇਨ ਸੋ ਕਲਿਂ, ਕਲਿਨਾ ਤੇਨ ਸੁਖਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ॥

‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਅਯਂ ਕਲਿ, ਯੋ ਅਕ੍ਖੇਸੁ ਧਨਪਰਾਜਯੋ।
ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਅਯਮੇਵ ਮਹਤ੍ਤਰੋ ਕਲਿ।
ਯੋ ਸੁਗਤੇਸੁ ਮਨਂ ਪਦੋਸਯੇ॥

‘‘ਸਤਂ ਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨਂ, ਛਤ੍ਤਿਂਸਤਿ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਬ੍ਬੁਦਾਨਿ।
ਯਮਰਿਯਗਰਹੀ ਨਿਰਯਂ ਉਪੇਤਿ, ਵਾਚਂ ਮਨਞ੍ਚ ਪਣਿਧਾਯ ਪਾਪਕ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੇਵ ਆਬਾਧੇਨ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਚ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਦੁਮਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਘਾਤੇਤ੍ਵਾ।

ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਜੇਤਵਨਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋਕਾਲਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ। ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਦੁਮਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਘਾਤੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਇਮਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣੋ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਜੇਤਵਨਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਕੋਕਾਲਿਕੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ; ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਦੁਮਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਘਾਤੇਤ੍ਵਾ’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੀਵ ਦੀਘਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਦੁਮੇ ਨਿਰਯੇ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਦੀਘਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਦੁਮੇ ਨਿਰਯੇ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਨ ਤਂ ਸੁਕਰਂ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – ‘ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖੂ,’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿਖਾਰਿਕੋ ਕੋਸਲਕੋ ਤਿਲਵਾਹੋ ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਏਕਮੇਕਂ ਤਿਲਂ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ । ਖਿਪ੍ਪਤਰਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿਖਾਰਿਕੋ ਕੋਸਲਕੋ ਤਿਲਵਾਹੋ ਇਮਿਨਾ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਏਕੋ ਅਬ੍ਬੁਦੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਅਬ੍ਬੁਦਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਅਬਬੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਅਬਬਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਅਟਟੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਅਟਟਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਅਹਹੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਅਹਹਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਕੁਮੁਦੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਕੁਮੁਦਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਸੋਗਨ੍ਧਿਕੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਸੋਗਨ੍ਧਿਕਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਉਪ੍ਪਲਕੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਉਪ੍ਪਲਕਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕੋ ਨਿਰਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੀਸਤਿ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾ ਨਿਰਯਾ, ਏਵਮੇਕੋ ਪਦੁਮੋ ਨਿਰਯੋ। ਪਦੁਮਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਰਯਂ ਕੋਕਾਲਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਘਾਤੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਿ ਜਾਤਸ੍ਸ, ਕੁਠਾਰੀ ਜਾਯਤੇ ਮੁਖੇ।
ਯਾਯ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਬਾਲੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ ਭਣਂ॥

‘‘ਯੋ ਨਿਨ੍ਦਿਯਂ ਪਸਂਸਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਨਿਨ੍ਦਤਿ ਯੋ ਪਸਂਸਿਯੋ।
ਵਿਚਿਨਾਤਿ ਮੁਖੇਨ ਸੋ ਕਲਿਂ, ਕਲਿਨਾ ਤੇਨ ਸੁਖਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ॥

‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਅਯਂ ਕਲਿ, ਯੋ ਅਕ੍ਖੇਸੁ ਧਨਪਰਾਜਯੋ।
ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਅਯਮੇਵ ਮਹਤ੍ਤਰੋ ਕਲਿ।
ਯੋ ਸੁਗਤੇਸੁ ਮਨਂ ਪਦੋਸਯੇ॥

‘‘ਸਤਂ ਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨਂ, ਛਤ੍ਤਿਂਸਤਿ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਬ੍ਬੁਦਾਨਿ।
ਯਮਰਿਯਗਰਹੀ ਨਿਰਯਂ ਉਪੇਤਿ, ਵਾਚਂ ਮਨਞ੍ਚ ਪਣਿਧਾਯ ਪਾਪਕ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਖੀਣਾਸਵਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਦਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ’ਤਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? [ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੨੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੪] ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – ‘ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ’ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ

ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਂ ਬਜਨ੍ਤੀਭੂਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਸਵਟ੍ਠਾਨਿਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਂ ਬਜਨ੍ਤੀਭੂਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਸਵਟ੍ਠਾਨਿਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ... ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾਨਿ... ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ... ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'ਤਿ।

''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਥੇਰਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵਾਹਨਾਨਨ੍ਦੋ ਪੁਣ੍ਣਿਯੋ, ਬਜਾਕਰਂ ਕਤ੍ਥਿਮਾਨਿਕੋ।
ਨਪਿਯਕ੍ਕੋਸਕੋਕਾਲਿ, ਖੀਣਾਸਵਬਲੇਨ ਚਾਤਿ॥

(੧੦) ੫. ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਾਮਭੋਗੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਦਸਯਿਮੇ , ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ; ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ [ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ; ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ , ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ; ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ; ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ; ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ; ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ; ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ; ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ, ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ; ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਗਥਿਤੋ [ਗਧਿਤੋ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ [ਅਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੪ ਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ; ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਥਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ, ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨ , ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ, ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ । ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸਂਸੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ , ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸਂਸੋ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ, ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਸਾਹਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ

ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਨ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ , ਕਾਮਭੋਗੀ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ , ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਗਥਿਤੋ ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਗਥਿਤੋ ਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀ’ਤਿ , ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ ਇਮਿਨਾ ਏਕੇਨ ਠਾਨੇਨ ਗਾਰਯ੍ਹੋ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਗਹਪਤਿ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਥਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨਾ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ‘ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਥਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀ’ਤਿ, ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ ਠਾਨੇਨ ਪਾਸੰਸੋ। ਅਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਾਸੰਸੋ।

‘‘ਇਮੇ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦਸ ਕਾਮਭੋਗੀ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਭੋਗੀਨਂ ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਥਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਭੋਗੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ [ਮੋਕ੍ਖੋ (ਕ॰ ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੫; ੫.੧੮੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬੨] ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ

ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਗਹਪਤਿ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ। ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ।

ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ , ਗਹਪਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਭੋਗੀਨਂ ਯ੍ਵਾਯਂ ਕਾਮਭੋਗੀ ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਅਸਾਹਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਭੋਗੇ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਅਸਾਹਸੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ ਸਂਵਿਭਜਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤੇ ਚ ਭੋਗੇ ਅਗਥਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਭੋਗੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ [ਮੋਕ੍ਖੋ (ਕ॰ ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੮੧] ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੨੪] ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਤੋ, ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਰਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਂ , ਗਹਪਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ [ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂ] ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ [ਨ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ] ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਨ ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ [ਨ ਚੇਤਸਿਕਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ।

‘‘ਯਂ , ਗਹਪਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ…ਪੇ॰… ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ… ਮੁਸਾਵਾਦੀ… ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ ਨ ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ; ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’ਤਿ; ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’ਤਿ; ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ

'ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ'। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ; ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ, ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਹਿ ਚ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ , ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ; ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕਿਂਦਿਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਦਿਵਾ ਦਿਵਸ੍ਸ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਕਾਲੋ ਖੋ ਤਾਵ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਭਗਵਾ। ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਨਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਕਾਲੋ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਾ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾ ਭਿਕ੍ਖੂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਨ੍ਨਾਦਿਨੋ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਂਸੁ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਣ੍ਠਾਪੇਸੁਂ – ''ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਭੋਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦਮਕਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਆਰਾਮਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ। ਯਾਵਤਾ ਖੋ ਪਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਗਿਹੀ ਓਦਾਤਵਸਨਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਟਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ। ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਕਾਮਾ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਵਿਨੀਤਾ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ। ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਪਰਿਸਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਵਦੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਕਿਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਇਤਿ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਜਾਨਾਸਿ; ਵਦੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਕਿਂਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ? ''ਭਿਕ੍ਖੂਨਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਜਾਨਾਸਿ ਨਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਜਾਨਾਸਿ; ਵਦੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਕਿਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋਸਿ ਤੁਵ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਤਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਬਜਾਕਾਤੁਂ ਯਂਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਯਂ। ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਯਥਾਸਕਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੁ, ਪਚ੍ਛਾਪੇਤਂ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਨ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਜਾਕਾਤੁਂ ਯਂਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਯ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯ੍ਵਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’ਤਿ , ਇਮਸ੍ਸ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਰਤੋਘੋਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵਾ। ਸਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਚੇਤਯਿਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਲ੍ਲੀਨੋ, ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ।

‘‘ਯੋਪਾਯਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਰਤੋਘੋਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵਾ। ਸਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਚੇਤਯਿਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਲ੍ਲੀਨੋ, ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ।

‘‘ਯੋਪਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਗਹਪਤੀ’ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਰਤੋਘੋਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵਾ। ਸਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਚੇਤਯਿਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਲ੍ਲੀਨੋ, ਤਦੇਵਾਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਬਜਾਕਤਾਨਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹੇਵ ਯਥਾਸਕਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ। ਵਦੇਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਕਿਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋਸਿ ਤੁਵ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ‘ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦੇਵ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਲ੍ਲੀਨੋ, ਤਦੇਵ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਚੇਤਯਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਦਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ‘ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਂ ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ – ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ । ਤਸ੍ਸ ਚ ਉਤ੍ਤਰਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤਾ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਧੋਮੁਖਾ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਾ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੇ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤੇ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਧੋਮੁਖੇ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨੇ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ। ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਗਹਪਤਿ! ਏਵਂ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੇ ਗਹਪਤਿਮ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਯੋਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਸ੍ਸਸਤੁਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ [ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਵੇਧਿ ਧਮ੍ਮੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ, ਸੋਪਿ ਏਵਮੇਵਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਤਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੇਨ ਗਹਪਤਿਨਾ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਗਗ੍ਗਰਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਦਿਵਾ ਦਿਵਸ੍ਸ ਚਮ੍ਪਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਅਕਾਲੋ ਖੋ ਤਾਵ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ ਭਗਵਾ। ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਨਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਕਾਲੋ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਾ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਉਨ੍ਨਾਦਿਨੋ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਦ੍ਦਸਂਸੁ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਣ੍ਠਾਪੇਸੁਂ – ‘‘ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾ ਭੋਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤੁ। ਮਾ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦਮਕਤ੍ਥ। ਅਯਂ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕੋ। ਯਾਵਤਾ ਖੋ ਪਨ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਗਿਹੀ ਓਦਾਤਵਸਨਾ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਪਟਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ। ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਕਾਮਾ ਖੋ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਵਿਨੀਤਾ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ। ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਪਰਿਸਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਗਰਹਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਸ੍ਸਿਂ ਲੂਖਾਜੀਵਿਂ ਏਕਂਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕੋਸਤਿ ਉਪਵਦਤੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਗਰਹਤਿ ਨਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਸ੍ਸਿਂ ਲੂਖਾਜੀਵਿਂ ਏਕਂਸੇਨ ਉਪਕ੍ਕੋਸਤਿ ਉਪਵਦਤਿ। ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਗਰਹਤਿ , ਪਸਂਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸਂਸਤਿ। ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਗਰਹਨ੍ਤੋ ਪਸਂਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੋ ਭਗਵਾ। ਨ ਸੋ ਭਗਵਾ ਏਤ੍ਥ ਏਕਂਸਵਾਦੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਤ੍ਵਂ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਵੇਨਯਿਕੋ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋ''ਤਿ? ''ਏਤ੍ਥਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਵਕ੍ਖਾਮਿ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ – 'ਇਦਂ ਕੁਸਲ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ; 'ਇਦਂ ਅਕੁਸਲ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ। ਇਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋ ਭਗਵਾ; ਨ ਸੋ ਭਗਵਾ ਵੇਨਯਿਕੋ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਾ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤਾ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਧੋਮੁਖਾ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਾ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਤੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੇ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤੇ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਧੋਮੁਖੇ ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨੇ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਗਹਪਤਿ! ਏਵਂ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਤਪਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨ ਚ ਪਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਪਂ ਨ ਤਪਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਮਾਦਾਨਂ ਸਮਾਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨ ਪਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਮਾਦਾਨਂ ਨ ਸਮਾਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨ ਪਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਂ ਨ ਪਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਪਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨ ਪਨਾਹਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸਬ੍ਬਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਞ੍ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਤਪਂ ਤਪਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਤਪਂ ਨ ਤਪਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿ, ਤਪਂ ਤਪਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਤਪਂ ਤਪਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਞ੍ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਾਦਾਨਂ ਸਮਾਦਿਯਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਸਮਾਦਾਨਂ ਨ ਸਮਾਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਗਹਪਤਿ, ਸਮਾਦਾਨਂ ਸਮਾਦਿਯਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਸਮਾਦਾਨਂ ਸਮਾਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਞ੍ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਂ ਪਧਾਨਂ ਨ ਪਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਗਹਪਤਿ, ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ , ਏਵਰੂਪਂ ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਞ੍ਹਿ , ਗਹਪਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਂ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਗਹਪਤਿ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਂ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਞ੍ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਞ੍ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੋ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਏਵਰੂਪਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੋ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੇ ਗਹਪਤਿਮ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯੋਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ, ਸੋਪਿ ਏਵਮੇਵਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ ਯਥਾ ਤਂ ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤੇਨ ਗਹਪਤਿਨਾ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਉਤ੍ਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੫. ਅਥ ਖੋ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਮਯਾ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'''ਨ੍ਤਿ।

'''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਮਯਾ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ।

'''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – 'ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਮਯਾ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ।

'''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ

ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – 'ਏਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਮਯਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ?

''ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਖੋ ਅਹੰ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਮਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ''ਤਿ।

''ਯੰ ਪਨੇਤੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਾਵਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਯ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ ਞਾਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ, ਸਬ੍ਬੋ ਵਾ [ਸਬ੍ਬੋ ਚ (ਕ॰)] ਤੇਨ ਲੋਕੋ ਨੀਯਤਿ [ਨੀਯਿਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰), ਨਿਯ੍ਯਾਸ੍ਸਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰), ਨਿਯ੍ਯੰਸ੍ਸਤਿ (ਪੀ॰)] ਉਪਡ੍ਢੋ ਵਾ ਤਿਭਾਗੋ ਵਾ''ਤਿ [ਤਿਭਾਗੋ ਵਾਤਿ ਪਦੇਹਿ (ਕ॰)]? ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਮਾ ਹੇਵੰ ਖੋ ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਪਾਪਕੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਪਟਿਲਭਿ – 'ਸਬ੍ਬਸਾਮੁਕ੍ਕੰਸਿਕੰ ਵਤ ਮੇ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸੰਸਾਦੇਤਿ, ਨੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਨ ਨੂਨ ਵਿਸਹਤੀ'ਤਿ। ਤਦਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਉਤ੍ਤਿਯੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ ਉਤ੍ਤਿਯ, ਉਪਮੰ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਉਪਮਾਯ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਉਤ੍ਤਿਯ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੰ ਨਗਰੰ ਦਲ੍ਹੁਦ੍ਧਾਪੰ [ਦਲ੍ਹੁਦ੍ਧਾਪੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਦਲ੍ਹਪਾਕਾਰਤੋਰਣੰ ਏਕਦ੍ਵਾਰੰ। ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਅਞ੍ਞਾਤਾਨੰ ਨਿਵਾਰੇਤਾ ਞਾਤਾਨੰ ਪਵੇਸੇਤਾ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਤਾ ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਪਥੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮਤਿ। ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਪਥੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮਮਾਨੋ ਨ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਪਾਕਾਰਸਨ੍ਧਿੰ ਵਾ ਪਾਕਾਰਵਿਵਰੰ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਬਿਲ਼ਾਰਨਿਕ੍ਖਮਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਨੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਏਵੰ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਪਾਣਾ ਇਮੰ ਨਗਰੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – 'ਯੇ ਖੋ ਕੇਚਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਪਾਣਾ ਇਮੰ ਨਗਰੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮਿਨਾ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਵਾ'ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਉਤ੍ਤਿਯ, ਨ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕੰ ਹੋਤਿ – 'ਸਬ੍ਬੋ ਵਾ ਤੇਨ ਲੋਕੋ ਨੀਯਤਿ, ਉਪਡ੍ਢੋ ਵਾ, ਤਿਭਾਗੋ ਵਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ – 'ਯੇ ਖੋ ਕੇਚਿ ਲੋਕਮ੍ਹਾ ਨੀਯਿੰਸੁ ਵਾ ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ। ਏਵਮੇਤੇ [ਏਵਮੇਤੇਨ (ਕ॰)] ਲੋਕਮ੍ਹਾ ਨੀਯਿੰਸੁ ਵਾ ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਯਦੇਵ ਖੋ ਤ੍ਵੰ [ਯਦੇਵ ਖ੍ਵੇਤ੍ਥ (ਕ॰)], ਆਵੁਸੋ ਉਤ੍ਤਿਯ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਞ੍ਹੰ [ਇਮੰ ਪਞ੍ਹੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਅਪੁਚ੍ਛਿ ਤਦੇਵੇਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪੁਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਤੰ ਭਗਵਾ ਨ ਬ੍ਯਾਕਾਸੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਕੋਕਨੁਦਸੁਤ੍ਤੰ

੯੬. ''ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਤਪੋਦਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇਨ ਤਪੋਦਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤੁੰ। ਤਪੋਦਾਯ [ਤਪੋਦੇ (ਕ॰)] ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਏਕਚੀਵਰੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਯਮਾਨੋ । ਕੋਕਨੁਦੋਪਿ ਖੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇਨ ਤਪੋਦਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਗਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਸਿਞ੍ਚਿਤੁੰ।

ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਕੋਕਨੁਦੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕ੍ਵੇਤ੍ਥ [ਕੋ ਤੇਤ੍ਥ (ਸੀ॰), ਕ੍ਵਤ੍ਥ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ? ‘‘ਅਹਮਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੂ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੂਨ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਸਮਣਾਨਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ, ਸਚੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਪੁਚ੍ਛਾਵੁਸੋ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ, ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ [ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਭਵ’’ਨ੍ਤਿ ? ‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ, ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਜਾਨਾਮਿ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ।

‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ।

‘‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ , ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ – ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ।

‘‘‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ – ‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਜਾਨਾਮਿ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ?

‘‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਮੇਤਂ। ‘ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਮੇਤਂ। ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ... ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ... ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ... ਹੋਤਿ

ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਮੇਤਂ।

''ਯਾਵਤਾ , ਆਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠਿ [ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਯਾਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ [ਯਾਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਤਮਹਂ ਜਾਨਾਮਿ ਤਮਹਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਮਹਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤਮਹਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਜਾਹਂ ਵਕ੍ਖਾਮਿ – 'ਨ ਜਾਨਾਮਿ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ? ਜਾਨਾਮਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

''ਕੋ ਨਾਮੋ ਆਯਸ੍ਮਾ, ਕਥਞ੍ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਜਾਨਨ੍ਤੀ''ਤਿ? '''ਆਨਨ੍ਦੋ'ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਨਾਮਂ। 'ਆਨਨ੍ਦੋ'ਤਿ ਚ ਪਨ ਮਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਜਾਨਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਮਹਾਚਰਿਯੇਨ ਵਤ ਕਿਰ, ਭੋ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਨ੍ਤਯਮਾਨਾ ਨ ਜਾਨਿਮ੍ਹ – 'ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ'ਤਿ। ਸਚੇ ਹਿ ਮਯਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਮ – 'ਅਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ'ਤਿ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨੋ ਨਪ੍ਪਟਿਭਾਯੇਯ੍ਯ [ਨਪ੍ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯਾਮ (ਕ॰) ਨਪ੍ਪਟਿਭਾਸੇਯ੍ਯ (ਬਹੂਸੁ) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧੬ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]। ਖਮਤੁ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੯੭. ''ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ।

''ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ।

''ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ। ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ।

''ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ।

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ।

''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ; ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ; ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਾਮਸਤਿ [ਪਰਿਮਸਤਿ (ਸੀ॰)] ਪਰਿਮਜ੍ਜਤਿ, ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ।

''ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚ।

''ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ 'ਵੀਤਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ

ਚਿਤ੍ਤੰ... ਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ 'ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿੰਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – 'ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿੰ ਏਵੰਨਾਮੋ ਏਵੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵੰਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿੰ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿੰ ਏਵੰਨਾਮੋ ਏਵੰਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵੰਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵੰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋਤਿ, ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

''ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਇਮੇ ਵਤ ਖੋ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ; ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਥੇਰਸੁਤ੍ਤੰ

੯੮. ''ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ, ਫਾਸੁਯੇਵ ਵਿਹਰਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਥੇਰੋ ਹੋਤਿ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਉਭਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ, ਅਧਿਕਰਣਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵੂਪਸਮਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ [ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ (ਕ॰)] ਸੁਸੰਵੁਤੋ ਅਨ੍ਤਰਘਰੇ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵੰ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਸ੍ਸੰ ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ, ਫਾਸੁਯੇਵ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਲਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨਿ ਹਿ ਖੋ [ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨਿ ਖੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਉਪਾਲਿ, ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ। ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਪਵਿਵੇਕਂ ਦੁਰਭਿਰਮਂ। ਏਕਤ੍ਤੇ ਹਰਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞੇ ਮਨੋ ਵਨਾਨਿ ਸਮਾਧਿਂ ਅਲਭਮਾਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। ਯੋ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਂ ਸਮਾਧਿਂ ਅਲਭਮਾਨੋ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਸਂਸੀਦਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਲਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ’ਤਿ [ਉਪ੍ਪਿਲਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਉਪਾਲਿ, ਮਹਾਉਦਕਰਹਦੋ। ਅਥ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਹਤ੍ਥਿਨਾਗੋ ਸਤ੍ਤਰਤਨੋ ਵਾ ਅਡ੍ਢਟ੍ਠਰਤਨੋ [ਅਟ੍ਠਰਤਨੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਇਮਂ ਉਦਕਰਹਦਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯਂ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯਂ। ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ [ਨਹਾਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਨ੍ਹਾਤ੍ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਉਦਕਰਹਦਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯ; ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਹਾ, ਉਪਾਲਿ [ਮਹਾ ਹੁਪਾਲਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਗਾਧਂ ਵਿਨ੍ਦਤਿ।

‘‘ਅਥ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਸਸੋ ਵਾ ਬਿਲ਼ਾਰੋ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਕੋ ਚਾਹਂ, ਕੋ ਚ ਹਤ੍ਥਿਨਾਗੋ! ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਇਮਂ ਉਦਕਰਹਦਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯਂ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯਂ ; ਕਣ੍ਣਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਸਂਧੋਵਿਕਮ੍ਪਿ ਖਿਡ੍ਡਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਉਦਕਰਹਦਂ ਸਹਸਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਸਂਸੀਦਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਲਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ’ਤਿ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਪਰਿਤ੍ਤੋ, ਉਪਾਲਿ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਗਾਧਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਯੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਂ ਸਮਾਧਿਂ ਅਲਭਮਾਨੋ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ – ‘ਸਂਸੀਦਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਲਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਉਪਾਲਿ, ਦਹਰੋ ਕੁਮਾਰੋ ਮਨ੍ਦੋ ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯ੍ਯਕੋ ਸਕੇਨ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸੇਨ ਕੀਲ਼ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ਨਨ੍ਵਾਯਂ ਕੇਵਲਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਬਾਲਖਿਡ੍ਡਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਉਪਾਲਿ, ਕੁਮਾਰੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕਮਨ੍ਵਾਯ ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕੁਮਾਰਕਾਨਂ ਕੀਲ਼ਾਪਨਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਵਙ੍ਕਕਂ [ਵਙ੍ਕਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਘਟਿਕਂ ਮੋਕ੍ਖਚਿਕਂ ਚਿਙ੍ਗੁਲਕਂ [ਪਿਙ੍ਗੁਲਿਕਂ (ਸ੍ਯਾ॰), ਚਿਙ੍ਕੁਲਕਂ (ਕ॰)] ਪਤ੍ਤਾਲ਼੍ਹਕਂ ਰਥਕਂ ਧਨੁਕਂ, ਤੇਹਿ ਕੀਲ਼ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ਨਨ੍ਵਾਯਂ ਖਿਡ੍ਡਾ ਪੁਰਿਮਾਯ ਖਿਡ੍ਡਾਯ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਾ ਚ ਪਣੀਤਤਰਾ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਉਪਾਲਿ, ਕੁਮਾਰੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕਮਨ੍ਵਾਯ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੋ ਪਰਿਚਾਰੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ ਇਟ੍ਠੇਹਿ ਕਨ੍ਤੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਪਿਯਰੂਪੇਹਿ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤੇਹਿ ਰਜਨੀਯੇਹਿ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਹਿ ਰਸੇਹਿ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ ਇਟ੍ਠੇਹਿ ਕਨ੍ਤੇਹਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਪਿਯਰੂਪੇਹਿ ਕਾਮੂਪਸਂਹਿਤੇਹਿ ਰਜਨੀਯੇਹਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ਨਨ੍ਵਾਯਂ ਖਿਡ੍ਡਾ ਪੁਰਿਮਾਹਿ ਖਿਡ੍ਡਾਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰਾ ਚ ਪਣੀਤਤਰਾ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

[ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੩੩] ‘‘ਇਧ ਖੋ ਪਨ ਵੋ [ਵੋਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ (ਅਟ੍ਠ॰)], ਉਪਾਲਿ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਸਦੇਵਕਂ ਸਮਾਰਕਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਂ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਪਜਂ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਤਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਕਾਸੇਤਿ।

‘‘ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਕੁਲੇ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ। ਸੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਨਯਿਦਂ ਸੁਕਰਂ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਸਙ੍ਖਲਿਖਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਪਹਾਯ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਸਾਜੀਵਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ; ਅਥੇਨੇਨ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਹਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਹੋਤਿ ਆਰਾਚਾਰੀ ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ।

‘‘ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਥੇਤੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਲੋਕਸ੍ਸ।

‘‘ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ, ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ; ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ।

‘‘ਸੋ ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ, ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਜਾਤਰੂਪਰਜਤਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਆਮਕਧਞ੍ਞਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਆਮਕਮਂਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਕੁਮਾਰਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਦਾਸਿਦਾਸਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ

ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਜੇਲ਼ਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਗਵਸ੍ਸਵਲ਼ਵਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਣਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਯਵਿਕ੍ਕਯਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੁਲਾਕੂਟਕਂਸਕੂਟਮਾਨਕੂਟਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਉਕ੍ਕੋਟਨਵਞ੍ਚਨਨਿਕਤਿਸਾਚਿਯੋਗਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਛੇਦਨਵਧਬਨ੍ਧਨਵਿਪਰਾਮੋਸਆਲੋਪਸਹਸਾਕਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ। ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਡੇਤਿ ਸਪਤ੍ਤਭਾਰੋਵ ਡੇਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਕਾਯਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਚੀਵਰੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ। ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ ਸਮਾਦਾਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

‘‘ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ। ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ... ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧਂ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸਂ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ... ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ... ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ । ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਰਕ੍ਖਤਿ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਸੇਕਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ।

‘‘ਸੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਆਲੋਕਿਤੇ ਵਿਲੋਕਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇ ਪਸਾਰਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਅਸਿਤੇ ਪੀਤੇ ਖਾਯਿਤੇ ਸਾਯਿਤੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਗਤੇ ਠਿਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਿਤੇ ਭਾਸਿਤੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਚ ਅਰਿਯੇਨ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਭਜਤਿ ਅਰਞ੍ਞਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਕਨ੍ਦਰਂ ਗਿਰਿਗੁਹਂ ਸੁਸਾਨਂ ਵਨਪਤ੍ਥਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਂ ਪਲਾਲਪੁਞ੍ਜਂ। ਸੋ ਅਰਞ੍ਞਗਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਵਾ ਨਿਸੀਦਤਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਾਯਂ ਪਣਿਧਾਯ ਪਰਿਮੁਖਂ ਸਤਿਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ।

‘‘ਸੋ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਲੋਕੇ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਂ ਪਹਾਯ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਦੋਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਪਹਾਯ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਪਹਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ , ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਪਹਾਯ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕਥਂਕਥੀ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ।

‘‘ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯਂ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨੰ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯੰ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯੰ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ...ਪੇ॰...।

ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯੰ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਅਨਨ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਸਨ੍ਤਮੇਤੰ ਪਣੀਤਮੇਤ’ਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯੰ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ , ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਉਪਾਲਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਉਪਾਲਿ, ‘ਨਨ੍ਵਾਯੰ ਵਿਹਾਰੋ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਹਾਰੇਹਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਪਣੀਤਤਰੋ ਚਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਇਮਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਾਲਿ, ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਟਿਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥਾ ਚ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਇਙ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਉਪਾਲਿ, ਸਙ੍ਘੇ ਵਿਹਰਾਹਿ। ਸਙ੍ਘੇ ਤੇ ਵਿਹਰਤੋ ਫਾਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਭਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਰਾਗਂ, ਦੋਸਂ, ਮੋਹਂ, ਕੋਧਂ, ਉਪਨਾਹਂ, ਮਕ੍ਖਂ, ਪਲ਼ਾਸਂ, ਇਸ੍ਸਂ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਮਾਨਂ – ਇਮੇ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ।

‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਰਾਗਂ, ਦੋਸਂ, ਮੋਹਂ, ਕੋਧਂ, ਉਪਨਾਹਂ, ਮਕ੍ਖਂ, ਪਲ਼ਾਸਂ, ਇਸ੍ਸਂ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਮਾਨਂ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕਾਮਭੋਗੀ ਭਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਜ੍ਜਿਯਮਾਹਿਤ੍ਤਿਯਾ।
ਕੋਕਨੁਦੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ, ਥੇਰੋ ਉਪਾਲਿ ਅਭਬ੍ਬੋਤਿ॥

ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੩. ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੧੧) ੧. ਸਮਣਸਞ੍ਞਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਮਣਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧. ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਵੇਵਣ੍ਣਿਯਮ੍ਹਿ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ, ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਮੇ ਜੀਵਿਕਾ, ਅਞ੍ਞੋ ਮੇ ਆਕਪ੍ਪੋ ਕਰਣੀਯੋਤਿ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮਣਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਨ੍ਤਤਕਾਰੀ [ਸਤਤਕਾਰੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਸਨ੍ਤਤਵੁਤ੍ਤਿ [ਸਤਤਵੁਤ੍ਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਸੀਲੇਸੁ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਤਿਮਾਨੀ ਹੋਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ , ਇਦਮਤ੍ਥੁਤਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਸੁ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚ [ਆਰਦ੍ਧਵਿਰਿਯੋ ਚ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਆਰਦ੍ਧਵਿਰਿਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮਣਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੨. ''ਸਤ੍ਤਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ । ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੩. ''ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਆਰਾਧਨਾ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਆਰਾਧਨਾ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਿਸ੍ਸ [ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਸ੍ਸ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਆਰਾਧਨਾ।

''ਸਮ੍ਮਤ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਮ੍ਮ ਆਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਰਾਧਨਾ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਆਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਰਾਧਨਾ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੰ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ [ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਸ੍ਸ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤੰ ਆਗਮ੍ਮ ਆਰਾਧਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਵਿਰਾਧਨਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਬੀਜਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੪. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੬; ਕਥਾ॰ ੭੦੮] ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ [ਸਮਾਦਿਣ੍ਣੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਯਞ੍ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ... ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਯਾ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾ ਯੋ ਚ ਪਣਿਧਿ ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਯ ਅਕਨ੍ਤਾਯ ਅਮਨਾਪਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿਸ੍ਸ [ਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਿਕਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਮ੍ਬਬੀਜੰ ਵਾ ਕੋਸਾਤਕਿਬੀਜੰ ਵਾ ਤਿਤ੍ਤਕਾਲਾਬੁਬੀਜੰ ਵਾ ਅਲ੍ਲਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਯਞ੍ਚੇਵ ਪਥਵਿਰਸੰ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਯਞ੍ਚ ਆਪੋਰਸੰ ਉਪਾਦਿਯਤਿ , ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਤਿਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾਯ ਕਟੁਕਤ੍ਤਾਯ ਅਸਾਤਤ੍ਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਬੀਜਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਕੰ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਞ੍ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ... ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਯਾ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾ ਯੋ ਚ ਪਣਿਧਿ ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਯ ਅਕਨ੍ਤਾਯ ਅਮਨਾਪਾਯ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਾਪਿਕਾ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਞ੍ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਯਾ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾ ਯੋ ਚ ਪਣਿਧਿ ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਦ੍ਦਿਕਾ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਚ੍ਛੁਬੀਜੰ ਵਾ ਸਾਲਿਬੀਜੰ ਵਾ ਮੁਦ੍ਦਿਕਾਬੀਜੰ ਵਾ ਅਲ੍ਲਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਯਞ੍ਚ ਪਥਵਿਰਸੰ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਯਞ੍ਚ ਆਪੋਰਸੰ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਸਾਤਤ੍ਤਾਯ ਮਧੁਰਤ੍ਤਾਯ ਅਸੇਚਨਕਤ੍ਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਬੀਜਞ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਦ੍ਦਕੰ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰ ... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਞ੍ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ... ਯਞ੍ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਯਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਯਾ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾ ਯੋ ਚ ਪਣਿਧਿ ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਟ੍ਠਿ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਦ੍ਦਿਕਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੫. ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਅਹਿਰਿਕੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ ਪਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤਿ।

''ਵਿਜ੍ਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨ੍ਵਦੇਵ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਵਿਜ੍ਜਾਗਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੰ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਨਿਜ੍ਜਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੬. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੬੦] ''ਦਸਯਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਜ੍ਜਰਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣੰ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਨਿਜ੍ਜਰਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਧੋਵਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭. ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਧੋਵਨਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਾਨਮ੍ਪਿ ਖਜ੍ਜਮ੍ਪਿ ਭੋਜ੍ਜਮ੍ਪਿ ਲੇਯ੍ਯਮ੍ਪਿ ਪੇਯ੍ਯਮ੍ਪਿ ਨਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਗੀਤਮ੍ਪਿ ਵਾਦਿਤਮ੍ਪਿ। ਅਤ੍ਥੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧੋਵਨਂ; 'ਨੇਤਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧੋਵਨਂ ਹੀਨਂ ਗਮ੍ਮਂ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਂ ਅਨਰਿਯਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਅਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਧੋਵਨਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਂ ਧੋਵਨਂ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਂ ਧੋਵਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਞ੍ਚ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਧੋਵਨਂ, (ਯਂ ਧੋਵਨਂ) [( ) ਨਤ੍ਥਿ ਸ੍ਯਾਮਪੋਤ੍ਥਕੇ] ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਂ ਧੋਵਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ?

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਿਦ੍ਧੋਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਿਦ੍ਧੋਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਨਿਦ੍ਧੋਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਨਿਦ੍ਧੋਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਨਿਦ੍ਧੋਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਨਿਦ੍ਧੋਤਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧੋਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਧੋਵਨਂ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਂ ਧੋਵਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਿਕਿਚ੍ਛਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮. ''ਤਿਕਿਚ੍ਛਕਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰੇਚਨਂ ਦੇਨ੍ਤਿ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ, ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ, ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ। ਅਤ੍ਥੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰੇਚਨਂ; 'ਨੇਤਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰੇਚਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਪਿ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿਪਿ।

''ਅਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਞ੍ਚ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ, ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ , ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ?

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਿਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਵਿਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਵਿਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਵਿਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਵਿਰਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਵਿਰਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਿਰੇਚਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵਮਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ''ਤਿਕਿਚ੍ਛਕਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਮਨਂ ਦੇਨ੍ਤਿ ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ, ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ, ਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਆਬਾਧਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ। ਅਤ੍ਥੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਮਨਂ; 'ਨੇਤਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਮਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਪਿ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿਪਿ।

''ਅਹਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਮਨਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਂ ਵਮਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਮਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਰਾਯ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਰਣੇਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰...।

''ਕਤਮਞ੍ਚ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਮਨਂ, ਯਂ ਵਮਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਮਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ?

‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਵਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਵਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਵਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਵਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰...।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਵਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਂ ਵਮਨਂ ਯਂ ਵਮਨਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ ਨੋ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਵਮਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇਹਿ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਦ੍ਧਮਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਦ੍ਧਮਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ...।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਤਿ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਨਿਦ੍ਧਮਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਪਠਮਅਸੇਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਅਸੇਖੋ ਅਸੇਖੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖਾਯ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖੇਨ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਸੇਖਾਯ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸੇਖੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਦੁਤਿਯਅਸੇਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੇਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਅਸੇਖਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਅਸੇਖੋ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਸੇਖਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਅਸੇਖੋ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਅਸੇਖੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਅਸੇਖੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਅਸੇਖਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਅਸੇਖੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਅਸੇਖਂ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ, ਅਸੇਖਾ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਅਸੇਖਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਸਮਣਸਞ੍ਞਾਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਞ੍ਞਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਂ, ਬੀਜਂ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਜ੍ਜਰਂ।
ਧੋਵਨਂ ਤਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਮਨਂ ਨਿਦ੍ਧਮਨਂ ਦ੍ਵੇ ਅਸੇਖਾਤਿ॥

(੧੨) ੨. ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੭੧] ''ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ; ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ।

'''ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ; ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪. ''ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ?

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. ‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ । ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ [ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ

–

‘‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ?

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਵਿਭਜਤੁ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਮੂਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਖਨ੍ਧਂ ਸਾਖਾਪਲਾਸੇ ਸਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੇ ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਤਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਥ। ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਦ੍ਧਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਮਯਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ, ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਮ। ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ।

ਕਤਮੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ?

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਧਮ੍ਮੋ ... ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮੋ...।

ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ [ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ?

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹਾ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ [ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ (?) ਏਵਮੇਵ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਈਦਿਸਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ]।

“ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ। ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦੋ। ਮਂ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਏਵਮੇਵਂ [ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ ਏਵਮੇਵਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫)] ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਯਥਾ ਤਂ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਏਸੋ ਚੇਵ ਤਸ੍ਸ [ਏਸੋ ਚੇਵੇਤਸ੍ਸ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫)] ਅਤ੍ਥੋ ਏਵਞ੍ਚ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ”ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਜਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. ਅਥ ਖੋ ਅਜਿਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਅਜਿਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਅਮ੍ਹਾਕਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਨਾਮ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ। ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਸਤਾਨਿ ਚਿਨ੍ਤਿਤਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਉਪਾਰਦ੍ਧਾਵ ਜਾਨਨ੍ਤਿ [ਉਪਾਰਦ੍ਧਾ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)] ਉਪਾਰਦ੍ਧਸ੍ਮਾ”ਤਿ [ਉਪਾਰਦ੍ਧਮ੍ਹਾਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਧਾਰੇਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਵਤ੍ਥੂਨੀ”ਤਿ? “ਏਤਸ੍ਸ, ਭਗਵਾ, ਕਾਲੋ ਏਤਸ੍ਸ, ਸੁਗਤ, ਕਾਲੋ ਯਂ ਭਗਵਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ”ਤਿ।

“ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ”ਤਿ। “ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ”ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਵਾਦੇਨ ਅਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਾਦਂ ਅਭਿਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਅਭਿਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਧਮ੍ਮਿਕਂ ਪਰਿਸਂ ਰਞ੍ਜੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਰਿਸਾ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਹੋਤਿ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ’ਤਿ।

“ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਵਾਦੇਨ ਧਮ੍ਮਿਕਂ ਵਾਦਂ ਅਭਿਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਅਭਿਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਧਮ੍ਮਿਕਂ ਪਰਿਸਂ ਰਞ੍ਜੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਰਿਸਾ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਹੋਤਿ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ’ਤਿ।

“ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਵਾਦੇਨ ਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਵਾਦਂ ਅਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਵਾਦਂ ਅਭਿਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਅਭਿਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਅਧਮ੍ਮਿਕਂ ਪਰਿਸਂ ਰਞ੍ਜੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਰਿਸਾ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਹੋਤਿ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਤ, ਭੋ’ਤਿ।

“ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

“ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

“ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ

ਧਮ੍ਮੋ ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਧਮ੍ਮੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮੋ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

'''ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ , ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਙ੍ਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੬੯] ਅਥ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਕਿਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਇਦਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਨ੍ਤਿ।

''ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯਂ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ॥

''ਕਣ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕਂ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮਂ॥

''ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

''ਯੇਸਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ।
ਆਦਾਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ [ਜੁਤੀਮਨ੍ਤੋ (ਸੀ॰)], ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ''ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਓਰਿਮਤੀਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮. ‘‘ਓਰਿਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਰੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਾਰਿਮਞ੍ਚ ਤੀਰੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ , ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ... ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰੰ। ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰ, ਇਦੰ ਪਾਰਿਮੰ ਤੀਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯੰ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰੰ॥

‘‘ਕਣ੍ਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕੰ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕ ਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮੰ॥

‘‘ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਯੇਸੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਭਾਵਿਤੰ।
ਆਦਾਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਪਠਮਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੯. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ [ਜਾਨੁਸ੍ਸੋਨਿ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਜਾਨੁਸ੍ਸੋਣਿ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਜਾਣੁਸੋਣਿ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤੋ [ਸੀਸੰਨਹਾਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸੀਸਨ੍ਹਾਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥੋ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿੰ ਆਦਾਯ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੰ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤੰ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥੰ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿੰ ਆਦਾਯ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿੰ ਨੁ ਤ੍ਵੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤੋ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥੋ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿੰ ਆਦਾਯ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ ? ਕਿੰ ਨ੍ਵਜ੍ਜ [ਕਿੰ ਨੁ ਅਜ੍ਜ (ਸ੍ਯਾ॰), ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਜ੍ਜ (ਪੀ॰), ਕਿੰ ਨੁ ਖ੍ਵਜ੍ਜ (ਕ॰)] ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲਸ੍ਸਾ’’ਤਿ [ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ (ਕ॰)]? ‘‘ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਜ੍ਜ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲਸ੍ਸਾ’’ਤਿ [ਬ੍ਰਹ੍ਮਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ (ਕ॰)]।

‘‘ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤਾ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥਾ ਅਲ੍ਲੇਨ ਗੋਮਯੇਨ ਪਥਵਿੰ ਓਪੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹਰਿਤੇਹਿ ਕੁਸੇਹਿ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ [ਪਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਵੇਲੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਅਗ੍ਯਾਗਾਰੰ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤੰ ਰਤ੍ਤਿੰ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿੰ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – ‘ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਾਮ ਭਵਨ੍ਤੰ, ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਾਮ ਭਵਨ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਬਹੁਕੇਨ ਚ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਨਵਨੀਤੇਨ ਅਗ੍ਗਿੰ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨੰ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

''ਅਦ੍ਧਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ, ਅਦ੍ਧਾ ਚ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ? ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭੋ''ਤਿ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ' ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

... ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਮ੍ਹਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

'ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਅਦ੍ਧਾ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ, ਅਦ੍ਧਾ ਚ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਯਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲਸਿਂ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ , ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੦. ''ਅਰਿਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ... ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਯ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਯਾ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਸ੍ਸ ਖੋ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੧. ''ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਯਤੋ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਂ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਏਤਂ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਪਹੋਤਿ , ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ ਪਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਸਵਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੨. ''ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ , ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਯੋ ਅਧਮ੍ਮਾ ਅਜਿਤੋ, ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਚ ਓਰਿਮਂ।
ਦ੍ਵੇ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋਤਿ॥

(੧੩) ੩. ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੩. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੪. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ …ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੫. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੬. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਗਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੋਸਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮੋਹਵਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਞ੍ਚਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੭. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਛਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੮. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ …ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤਵਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਤ੍ਤਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੯. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾවਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸંਸਾ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮં।

੮. ਅਟ੍ਠਮਸੁਤ੍ਤં

੧੩੦. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਰਾਗවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੋਸවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮੋਹවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾවਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਰਾਗවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਦੋਸවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮੋਹවਿਨਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮં।

੯. ਨවਮਸੁਤ੍ਤં

੧੩੧. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ වਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸંවਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾවਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾවਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ වਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸંවਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਗਤවਿਨਯਾ’’ਤਿ। ਨවਮં।

੧੦. ਦਸਮਸੁਤ੍ਤં

੧੩੨. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਮਿਚ੍ਛਾවਾਚਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀවੋ, ਮਿਚ੍ਛਾවਾਯਾਮੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣં, ਮਿਚ੍ਛਾවਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਦਸ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਦਸਮં।

੧੧. ਏਕਾਦਸਮਸੁਤ੍ਤં

੧੩੩. ‘‘ਦਸਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾවਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀවੋ, ਸਮ੍ਮਾවਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣં, ਸਮ੍ਮਾවਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਮੇ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਦਸ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮં।

ਪਰਿਸੁਦ੍ਧවਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

(੧੪) ੪. ਸਾਧੁਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਾਧੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੪. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੭੮] ‘‘ਸਾਧੁਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਾਧੁਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਾਧੁ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਂ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਾਧੁ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੁ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ , ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੂ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੫. ‘‘ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਰਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਕੁਸਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੬. ‘‘ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਕੁਸਲਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ …ਪੇ॰… ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਂ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਕੁਸਲਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲਂ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੭. ‘‘ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਥੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ …ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਥੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੮. ‘‘ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਾਸਵਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੯. ''ਸਾਸਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਸਵਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਾਵਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੦. ''ਸਾਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਪਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੧. ''ਤਪਨੀਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਤਪਨੀਯਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਆਚਯਗਾਮਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੨. ''ਆਚਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਚਯਗਾਮਿਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਆਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਪਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੩. ''ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੪. ''ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਸਾਧੁਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

(੧੫) ੫. ਅਰਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੫. ‘‘ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਰਿਯਮਗ੍ਗਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੬. ‘‘ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਕ੍ਕਮਗ੍ਗਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਮਗ੍ਗੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੭. ‘‘ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੮. ‘‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੯. ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੦. ‘‘ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੧. ‘‘ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ । ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੨. ‘‘ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੩. ‘‘ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੪. ‘‘ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ…ਪੇ॰… ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਰਿਯਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੧੬) ੧. ਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੫. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੀ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੀ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

੨-੧੨. ਭਜਿਤਬ੍ਬਾਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਿ

੧੫੬-੧੬੬. ‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਭਜਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਜਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਨ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਬ੍ਬੋ... ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਨ ਪੁਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ... ਪੁਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਪਾਸਂਸੋ ਹੋਤਿ... ਪਾਸਂਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਗਾਰਵੋ ਹੋਤਿ... ਸਗਾਰਵੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ... ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ ... ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ... ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ...ਪੇ॰... ਮਾਨਂ ਨਾਧਿਭੋਤਿ... ਮਾਨਂ ਅਧਿਭੋਤਿ...ਪੇ॰ ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਬਹੁਂ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ... ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ , ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੀ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ।

ਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

(੧੭) ੨. ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੭. ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤੋ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥੋ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿਂ ਆਦਾਯ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤਂ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿਂ ਆਦਾਯ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਤ੍ਵੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤੋ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥੋ ਅਲ੍ਲਕੁਸਮੁਟ੍ਠਿਂ ਆਦਾਯ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤੋ? ਕਿਂ ਨ੍ਵਜ੍ਜ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਜ੍ਜ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਸੀਸੰਨ੍ਹਾਤਾ ਨਵੰ ਖੋਮਯੁਗੰ ਨਿਵਤ੍ਥਾ ਅਲ੍ਲੇਨ ਗੋਮਯੇਨ ਪਥਵਿਂ ਓਪੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹਰਿਤੇਹਿ ਕੁਸੇਹਿ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਵੇਲਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਅਗਜਾਗਾਰਂ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਂ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿਂ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ – 'ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਾਮ ਭਵਨ੍ਤਂ, ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਾਮ ਭਵਨ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। ਬਹੁਕੇਨ ਚ ਸਪ੍ਪਿਤੇਲਨਵਨੀਤੇਨ ਅਗ੍ਗਿਂ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਥਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ? ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭੋ''ਤਿ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ' ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਜਹਤਿ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਜਹਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਜਹਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਜਹਤਿ; ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

...ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ; ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

…ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ; ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

…ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਜਹਤਿ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

…ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਪਜਹਤਿ; ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

…ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ ਪਜਹਤਿ; ਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

…ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ''ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਥਾ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਹੋਤਿ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਯਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ…ਪੇ॰… ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਰਿਯਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੮. ''ਅਰਿਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ । ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਜਹਤਿ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ – ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਜਹਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

… 'ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ…ਪੇ॰… ਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਖੋ ਪਾਪਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਸਮ੍ਪਰਾਯਞ੍ਚਾ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਙ੍ਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੯. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੧੭] ਅਥ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸਙ੍ਗਾਰਵੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਕਿਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰ''ਨ੍ਤਿ? ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਇਦਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਇਦਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਨ੍ਤਿ।

''ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯਂ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ॥

''ਕਣ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕਂ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮਂ॥

''ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

''ਯੇਸਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ।
ਆਦਾਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ''ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਓਰਿਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ‘‘ਓਰਿਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਰਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਾਰਿਮਞ੍ਚ ਤੀਰਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਕਤਮਞ੍ਚ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਂ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ, ਇਦਂ ਪਾਰਿਮਂ ਤੀਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਯੇ ਜਨਾ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ।
ਅਥਾਯਂ ਇਤਰਾ ਪਜਾ, ਤੀਰਮੇਵਾਨੁਧਾਵਤਿ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਤੇ ਜਨਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਚ੍ਚੁਧੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ॥

‘‘ਕਣ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯ, ਸੁਕ੍ਕਂ ਭਾਵੇਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ।
ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮ, ਵਿਵੇਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦੂਰਮਂ॥

‘‘ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਅਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਪਰਿਯੋਦਪੇਯ੍ਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਯੇਸਂ ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੁ, ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ।
ਆਦਾਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਯੇ ਰਤਾ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ’’ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੧੩] ‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ; ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ, ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ।

‘‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ; ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੨. ''ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ।

''ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ?

''ਤੇਸਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਵਿਭਜਤੁ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਂ ਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤੋ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਸਾਰਵਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮੇਵ ਮੂਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਖਨ੍ਧਂ ਸਾਖਾਪਲਾਸੇ ਸਾਰਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਥਰਿ

ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੇ ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਤਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਥ [ਮਞ੍ਞੇਥ (ਸੀ॰), ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਥ (ਕ॰)]। ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ।

''ਅਦ੍ਧਾ, ਆਵੁਸੋ ਕਚ੍ਚਾਨ, ਭਗਵਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ। ਸੋ ਚੇਵ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਯਂ ਮਯਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਮ। ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਵਿਭਜਤਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਗਰੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – 'ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮੋ, ਚਾਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਕਤਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ? ਕਤਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ? ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ , ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਪਿਸੁਣਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਫਰੁਸਾਵਾਚਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ , ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਅਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ। ਯਥਾ ਨੋ ਭਗਵਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘‘ਯਂ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ – ‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ?

‘‘ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ, ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਪਹੋਤਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ। ਯਥਾ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਤਥਾ ਨਂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਮ੍ਹਾ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਇਮੇਹਿ ਅਕ੍ਖਰੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖवੇ! ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ। ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ। ਮਂ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍वਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਏवਮੇवਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਯਥਾ ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਏਸੋ ਚੇव ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਏवਞ੍ਚ ਨਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਤਿਯਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੩. ‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ । ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ वਿਦਿਤ੍वਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ वਿਦਿਤ੍वਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋ; ਕਤਮੋ ਚ ਅਨਤ੍ਥੋ, ਕਤਮੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭवਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ वੇਰਮਣਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾवਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ , ਅਧਮ੍ਮੋ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਮੁਸਾवਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਮੁਸਾवਾਦਾ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਪਿਸੁਣਾ वਾਚਾ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਪਿਸੁਣਾਯ वਾਚਾਯ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਫਰੁਸਾ वਾਚਾ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਫਰੁਸਾਯ वਾਚਾਯ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ , ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ वੇਰਮਣੀ ਧਮ੍ਮੋ... ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਧਮ੍ਮੋ... ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਧਮ੍ਮੋ...।

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭवਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਨਤ੍ਥੋ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾवਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ।

‘‘‘ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚ; ਅਨਤ੍ਥੋ ਚ वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਚ। ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ वਿਦਿਤ੍वਾ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ वਿਦਿਤ੍वਾ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਯਥਾ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ वੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ वੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪. ‘‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਮ੍ਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

‘‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

‘‘ਮੁਸਾवਾਦਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣवਾਚਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

‘‘ਫਰੁਸवਾਚਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤਿवਿਧਂ वਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

''ਸମ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਂ ਵਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

''ਅਭਿਜ੍ਝਮ੍ਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਂ ਵਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

''ਬ੍ਯਾਪਾਦਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਂ ਵਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤਿਵਿਧਂ ਵਦਾਮਿ – ਲੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਦੋਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ, ਮੋਹਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਭੋ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਮ੍ਭਵੋ, ਦੋਸੋ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਮ੍ਭਵੋ, ਮੋਹੋ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਮ੍ਭਵੋ। ਲੋਭਕ੍ਖਯਾ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਙ੍ਖਯੋ, ਦੋਸਕ੍ਖਯਾ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਙ੍ਖਯੋ, ਮੋਹਕ੍ਖਯਾ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਸਙ੍ਖਯੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੫. ''ਸਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਮੁਸਾਵਾਦਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਪਿਸੁਣਵਾਚਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਫਰੁਸਵਾਚਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ [ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਰਿਕ੍ਕਮਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਪਰਿਕ੍ਕਮਨੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਚੁਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਪਾਵਾਯਂ [ਚਮ੍ਪਾਯਂ (ਕ॰ ਸੀ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਵਿਹਰਤਿ ਚੁਨ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦਂ ਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਸ੍ਸ ਨੋ ਤ੍ਵਂ, ਚੁਨ੍ਦ, ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਰੋਚੇਸੀ''ਤਿ? ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ ਕਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ [ਸੇਵਾਲਮਾਲਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਸਾਹਂ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਰੋਚੇਮੀ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਚੁਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ ਕਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ ਕਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ। ਤੇ ਸਾਵਕਂ [ਸਾਵਕੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਏਵਂ ਸਮਾਦਪੇਨ੍ਤਿ – 'ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ [ਸਕਾਲਸ੍ਸੇਵ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋਵ [ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰), ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋਵ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਯਨਮ੍ਹਾ ਪਥਵਿਂ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਨੋ ਚੇ ਪਥਵਿਂ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਨੋ ਚੇ ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਹਰਿਤਾਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਨੋ ਚੇ ਹਰਿਤਾਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਨੋ ਚੇ ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਆਦਿਚ੍ਚਂ ਨਮਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ; ਨੋ ਚੇ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਆਦਿਚ੍ਚਂ ਨਮਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਯਤਤਿਯਕਂ ਉਦਕਂ ਓਰੋਹੇਯ੍ਯਾਸੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ ਕਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਸਾਹਂ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਰੋਚੇਮੀ''ਤਿ।

‘‘ਅਞ੍ਞਥਾ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਕਾ ਕਮਣ੍ਡਲੁਕਾ ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਾਰਿਕਾ ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਪਨ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ? ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਚੁਨ੍ਦ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਚੁਨ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਤਿਵਿਧਂ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਕਾਯੇਨ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਾਚਾਯ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਂ ਮਨਸਾ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯੇਨ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ [ਪਾਣਭੂਤੇਸੁ (ਕ॰)]।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ [ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ [ਨਤ੍ਥਿ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯੇਨ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਚੁਨ੍ਦ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਾਚਾਯ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ’ਤਿ [ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਅਹਂ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਅਹਂ ਨ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਹਂ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਹਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ], ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ; ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ [ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਅਹਂ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਅਹਂ ਨ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਹਂ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਅਹਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ]। ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ। ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਾ ਭੇਤ੍ਤਾ [ਭੇਦਾਤਾ (ਕ॰)], ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ, ਵਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਵਗ੍ਗਰਤੋ ਵਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ ਵਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਅਣ੍ਡਕਾ ਕਕ੍ਕਸਾ ਪਰਕਟੁਕਾ ਪਰਾਭਿਸਜ੍ਜਨੀ ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ ਅਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲਵਾਦੀ ਅਭੂਤਵਾਦੀ ਅਨਤ੍ਥਵਾਦੀ ਅਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਅਵਿਨਯਵਾਦੀ; ਅਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲੇਨ ਅਨਪਦੇਸਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਾਚਾਯ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧੰ ਮਨਸਾ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਤੰ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੰ ਤੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤਾ [ਅਭਿਜ੍ਝਿਤਾ (ਕ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਯੰ ਪਰਸ੍ਸ ਤੰ ਮਮਸ੍ਸਾ'ਤਿ।

''ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ [ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁੰ ਇਤਿ ਵਾ ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]।

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਟਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ [ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਪਾਠਭੇਦੋ] ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਮਨਸਾ ਤਿਵਿਧੰ ਅਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਇਮੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ [ਅਕੁਸਲਾ ਕਮ੍ਮਪਥਾ (?)]। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋਵ ਸਯਨਮ੍ਹਾ ਪਥਵਿੰ ਚੇਪਿ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਥਵਿੰ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚੇਪਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਹਰਿਤਾਨਿ ਚੇਪਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਹਰਿਤਾਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਅਗ੍ਗਿੰ ਚੇਪਿ ਪਰਿਚਰਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇਪਿ ਅਗ੍ਗਿੰ ਪਰਿਚਰਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਚੇਪਿ ਆਦਿਚ੍ਚੰ ਨਮਸ੍ਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਆਦਿਚ੍ਚੰ ਨਮਸ੍ਸਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਸਾਯਤਤਿਯਕੰ ਚੇਪਿ ਉਦਕੰ ਓਰੋਹਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਸਾਯਤਤਿਯਕੰ ਉਦਕੰ ਓਰੋਹਤਿ, ਅਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਇਮੇ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਅਸੁਚੀਯੇਵ [ਅਸੁਚਿਚ੍ਚੇਵ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਸੁਚਿਕਰਣਾ ਚ।

''ਇਮੇਸੰ ਪਨ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਕਮ੍ਮਪਥਾਨੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਨਿਰਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਯਾ ਵਾ [ਯਾ ਚ (ਕ॰)] ਪਨਞ੍ਞਾਪਿ ਕਾਚਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ [ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਹੋਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)]।

''ਤਿਵਿਧੰ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਕਾਯੇਨ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਾਚਾਯ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧੰ ਮਨਸਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ।

''ਕਥੰ , ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯੇਨ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਤੰ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੰ ਗਾਮਗਤੰ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤੰ ਵਾ, ਨ ਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨੰ [ਤੰ ਨਾਦਿਨ੍ਨੰ (ਕ॰ ਸੀ॰, ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੧)] ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਪਹਾਯ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਨ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯੇਨ ਸੋਚੇਯ੍ਯੰ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਚੁਨ੍ਦ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਾਚਾਯ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ’ਤਿ, ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ – ਨ ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਨ ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ; ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ , ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਾਚਾਯ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧਂ ਮਨਸਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਚੁਨ੍ਦ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਅਨਭਿਜ੍ਝਿਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੇਰਾ ਹੋਨ੍ਤੁ [ਇਦਂ ਪਦਂ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੧] ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਾ, ਅਨੀਘਾ ਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੂ’ਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਟਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਤਿਵਿਧਂ ਮਨਸਾ ਸੋਚੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਮੇ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸਹਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਕਾਲਸ੍ਸੇਵ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋਵ ਸਯਨਮ੍ਹਾ ਪਥਵਿਂ ਚੇਪਿ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਥਵਿਂ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚੇਪਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਗੋਮਯਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

‘‘ਹਰਿਤਾਨਿ ਚੇਪਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਹਰਿਤਾਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਆਮਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਗ੍ਗਿਂ ਚੇਪਿ ਪਰਿਚਰਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਚੇਪਿ ਆਦਿਚ੍ਚਂ ਨਮਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਪਞ੍ਜਲਿਕੋ ਆਦਿਚ੍ਚਂ ਨਮਸ੍ਸਤਿ , ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ।

''ਸਾਯਤਤਿਯਕਂ ਚੇਪਿ ਉਦਕਂ ਓਰੋਹਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚੇਪਿ ਸਾਯਤਤਿਯਕਂ ਉਦਕਂ ਓਰੋਹਤਿ, ਸੁਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਇਮੇ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਸੁਚੀਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਚਿਕਰਣਾ ਚ।

''ਇਮੇਸਂ ਪਨ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਨਹੇਤੁ ਦੇਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਯਾ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਾਪਿ ਕਾਚਿ ਸੁਗਤਿਯੋ''ਤਿ [ਸੁਗਤਿ ਹੋਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰), ਸੁਗਤਿ ਹੋਤਿ (ਕ॰)]।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਚੁਨ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਾਰਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭. ਅਥ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਮਯਮਸ੍ਸੁ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨਾਮ। ਦਾਨਾਨਿ ਦੇਮ, ਸਦ੍ਧਾਨਿ ਕਰੋਮ – 'ਇਦਂ ਦਾਨਂ ਪੇਤਾਨਂ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾਨਂ ਉਪਕਪ੍ਪਤੁ, ਇਦਂ ਦਾਨਂ ਪੇਤਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੂ'ਤਿ। ਕਚ੍ਚਿ ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਦਾਨਂ ਪੇਤਾਨਂ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾਨਂ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ; ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ ਪੇਤਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਤਂ ਦਾਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਠਾਨੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ, ਨੋ ਅਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿ।

''ਕਤਮਂ ਪਨ, ਭੋ [ਕਤਮਞ੍ਚ ਪਨ ਭੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਕਤਮਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਗੋਤਮ, ਠਾਨਂ, ਕਤਮਂ ਅਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਨੇਰਯਿਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ [ਇਦਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਨ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਨ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਨ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਦੇਵਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਉਪਕਪ੍ਪਤਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵੇਸਯਿਕਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਂ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਇਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ [ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਾ ਞਾਤੀ ਵਾ ਸਾਲੋਹਿਤਾ ਵਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਪੇਤਿ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਠਾਨਂ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਉਪਕਪ੍ਪਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸੋ ਪੇਤੋ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੋ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਕੋ ਤਂ ਦਾਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਞ੍ਞੇਪਿਸ੍ਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪੇਤਾ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਤਂ ਠਾਨਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਂ ਦਾਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸੋ ਚੇਵ ਪੇਤੋ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੋ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞੇਪਿਸ੍ਸ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਪੇਤਾ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਨੁਪਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਤਂ ਦਾਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਖੋ ਏਤਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਯਦਿਦਂ ਪੇਤੇਹਿ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤੇਹਿ। ਅਪਿ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦਾਯਕੋਪਿ ਅਨਿਪ੍ਫਲੋ’’ਤਿ।

‘‘ਅਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਪਰਿਕਪ੍ਪਂ ਵਦਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਖੋ ਅਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਕਪ੍ਪਂ ਵਦਾਮਿ। ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਨਾਨਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ [ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਸ੍ਸ ਨਾਨਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ (ਕ॰)]।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਨਾਨਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਸ੍ਸਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ…ਪੇ॰… ਗੁਨ੍ਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ…ਪੇ॰… ਕੁਕ੍ਕੁਰਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ [‘‘ਕੁਕ੍ਕੁਰਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਅਯਂ ਵਾਰੋ ਕੇਸੁਚਿ ਸੀਹਲ਼ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਙ੍ਗਲਿਸਪੋਤ੍ਥਕੇ ਅਯੋਲਿਪਿ। ਤਂ ਦਸਵਾਰਗਣਨਾਯ ਸਮੇਤਿ]। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਨਾਨਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ…ਪੇ॰ … ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਕੁਕ੍ਕੁਰਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ ਮਾਲਾਨਾਨਾਲਙ੍ਕਾਰਸ੍ਸ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਮਾਨੁਸਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਮਾਨੁਸਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ।

‘‘ਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ, ਤੇਨ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਮਗੁਣਾਨਂ। ਅਪਿ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦਾਯਕੋਪਿ ਅਨਿਪ੍ਫਲੋ’’ਤਿ।

‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਲਮੇਵ ਦਾਨਾਨਿ ਦਾਤੁਂ, ਅਲਂ ਸਦ੍ਧਾਨਿ ਕਾਤੁਂ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਦਾਯਕੋਪਿ ਅਨਿਪ੍ਫਲੋ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ [ਏਵਮੇਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਏਵਮੇਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)], ਦਾਯਕੋਪਿ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਨਿਪ੍ਫਲੋ’’ਤਿ।

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਵਗ੍ਗੋ [ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ (ਕ॰)] ਦੁਤਿਯੋ।

(੧੮) ੩. ਸਾਧੁਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਾਧੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭੮. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੩੪] ‘‘ਸਾਧੁਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਾਧੁਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਾਧੁ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਪਿਸੁਣਾ ਵਾਚਾ, ਫਰੁਸਾ ਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਾਧੁ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੁ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣੀ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣੀ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੂ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੭੯. ‘‘ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਰਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਕੁਸਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੦. ‘‘ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲੰ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲੰ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸਲ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੧. ‘‘ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਥੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਥੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੨. ‘‘ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਆਸਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੩. ‘‘ਸਾਸਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਸਵਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੪. ‘‘ਸਾਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਪਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੫. ‘‘ਤਪਨੀਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਤਪਨੀਯਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤਪਨੀਯੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਆਚਯਗਾਮਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੬. ‘‘ਆਚਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਚਯਗਾਮਿਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਚਯਗਾਮੀ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੭. ‘‘ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖੁਦ੍ਰਯੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਵਿਪਾਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੮. ‘‘ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਸਾਧੁਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

(੧੯) ੪. ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੯. ‘‘ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਰਿਯਮਗ੍ਗਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯੋ ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੦. ‘‘ਕਣ੍ਹਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸੁਕ੍ਕਮਗ੍ਗਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਣ੍ਹੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਣ੍ਹੋ ਮਗ੍ਗੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕੋ ਮਗ੍ਗੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕੋ ਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੧. ‘‘ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੨. ‘‘ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੩. ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੪. ‘‘ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੫. ‘‘ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੬. ‘‘ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਲੀਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੭. ‘‘ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੮. ‘‘ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ

ਧਮ੍ਮੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

(੨੦) ੫. ਅਪਰਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ

ਨਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਿ

੧੯੯. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ’’।

੨੦੦-੨੦੯. ‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਭਜਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਭਜਿਤਬ੍ਬੋ... ਨ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਬ੍ਬੋ... ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਬ੍ਬੋ... ਨ ਪੁਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ... ਪੁਜ੍ਜੋ ਹੋਤਿ... ਨ ਪਾਸਂਸੋ ਹੋਤਿ... ਪਾਸਂਸੋ ਹੋਤਿ... ਅਗਾਰਵੋ ਹੋਤਿ... ਗਾਰਵੋ ਹੋਤਿ... ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ... ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ... ਨ ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ... ਆਰਾਧਕੋ ਹੋਤਿ... ਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ... ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ... ਮਾਨਂ ਨਾਧਿਭੋਤਿ [ਨਾਭਿਭੋਤਿ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੫੬-੧੬੬] ... ਮਾਨਂ ਅਧਿਭੋਤਿ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ... ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ... ਪੇ॰...।

੨੧੦. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬਹੁਂ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ... ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ , ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿ।

ਅਪਰਪੁਗ੍ਗਲਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

(੨੧) ੧. ਕਰਜਕਾਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਨਿਰਯਸਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੧. ''ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ [ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਪਾਠਭੇਦੋ]।

''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ, ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ ਸਸਾਮਿਕਾ ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – 'ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ'ਤਿ, ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ 'ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ 'ਨ ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ 'ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ 'ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ – ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਾ ਭੇਤ੍ਤਾ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਵਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਵਗ੍ਗਰਤੋ ਵਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ, ਵਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ – ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਅਣ੍ਡਕਾ ਕਕ੍ਕਸਾ ਪਰਕਟੁਕਾ ਪਰਾਭਿਸਜ੍ਜਨੀ ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ ਅਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲਵਾਦੀ ਅਭੂਤਵਾਦੀ ਅਨਤ੍ਥਵਾਦੀ ਅਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਅਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਅਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲੇਨ ਅਨਪਦੇਸਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ।

''ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤ ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ।

''ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ।

''ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ, ਨ ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਨ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ – ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ’ਤਿ, ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ – ਨ ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ, ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲ਼ਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ, ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ।

‘‘ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ । ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੇਰਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਾ ਅਨੀਘਾ, ਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੂ’ਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਹੁਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸੁਕਟਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਫਲਂ ਵਿਪਾਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਨਿਰਯਸਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ... ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ... ਪੇ॰... ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣੰ ਵਾਚੰ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸੰ ਵਾਚੰ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੰ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ...ਪੇ॰... ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮਾਤੁਗਾਮਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੩. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ... ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ...। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ... ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਉਪਾਸਿਕਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੪. ‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਤਿ...। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਤਿ...। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੫. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਅਵਿਸਾਰਦਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੀ ਹੋਤਿ... ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਨੀ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਨੀ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦਿਨੀ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਾਵਾਚਾ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਿਨੀ ਹੋਤਿ... ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁਨੀ ਹੋਤਿ... ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਤਿ...। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਅਵਿਸਾਰਦਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ।

‘‘ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਹੋਤਿ... ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁਨੀ ਹੋਤਿ... ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਤਿ...। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਂਸਪ੍ਪਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੬. ‘‘ਸਂਸਪ੍ਪਨੀਯਪਰਿਯਾਯਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਪ੍ਪਨੀਯਪਰਿਯਾਯੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ? ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣਾ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ, ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ। ਸੋ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਵਾਚਾਯ, ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਮਨਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਜਿਮ੍ਹਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਜਿਮ੍ਹਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਜਿਮ੍ਹਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਜਿਮ੍ਹਾ ਗਤਿ, ਜਿਮ੍ਹੁਪਪਤ੍ਤਿ।

‘‘ਜਿਮ੍ਹਗਤਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਮ੍ਹੁਪਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਵਦਾਮਿ – ਯੇ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਨਿਰਯਾ ਯਾ ਵਾ ਸਂਸਪ੍ਪਜਾਤਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਪ੍ਪਜਾਤਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ? ਅਹਿ ਵਿਚ੍ਛਿਕਾ ਸਤਪਦੀ ਨਕੁਲਾ ਬਿਲ਼ਾਰਾ ਮੂਸਿਕਾ ਉਲੂਕਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੂਤਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਤੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਨਂ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਸਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ... ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਵਾਚਾਯ, ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਮਨਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਜਿਮ੍ਹਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਜਿਮ੍ਹਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਜਿਮ੍ਹਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਜਿਮ੍ਹਾ ਗਤਿ, ਜਿਮ੍ਹੁਪਪਤ੍ਤਿ ।

‘‘ਜਿਮ੍ਹਗਤਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਿਮ੍ਹੁਪਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਵਦਾਮਿ – ਯੇ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਨਿਰਯਾ ਯਾ ਵਾ ਸਂਸਪ੍ਪਜਾਤਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ। ਕਤਮਾ ਚ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਪ੍ਪਜਾਤਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ? ਅਹਿ ਵਿਚ੍ਛਿਕਾ ਸਤਪਦੀ ਨਕੁਲਾ ਬਿਲ਼ਾਰਾ ਮੂਸਿਕਾ ਉਲੂਕਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞੇਪਿ ਕੇਚਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੂਤਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਤੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਨਂ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਸਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣਾ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ, ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਵਾਚਾਯ, ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਮਨਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਉਜੁ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਉਜੁ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਉਜੁ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਉਜੁ ਗਤਿ, ਉਜੁਪਪਤ੍ਤਿ।

‘‘ਉਜੁਗਤਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਜੁਪਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਵਦਾਮਿ – ਯੇ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ ਯਾਨਿ ਵਾ ਪਨ ਤਾਨਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾਨਿ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਅਡ੍ਢਾਨਿ ਮਹਦ੍ਧਨਾਨਿ ਮਹਾਭੋਗਾਨਿ ਪਹੂਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾਨਿ ਪਹੂਤਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਾਨਿ ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞਾਨਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੂਤਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਤੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਨਂ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਸਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ... ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ... ਪੇ॰... ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਕਾਯੇਨ, ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਵਾਚਾਯ, ਨ ਸਂਸਪ੍ਪਤਿ ਮਨਸਾ। ਤਸ੍ਸ ਉਜੁ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਉਜੁ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਉਜੁ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਉਜੁ ਗਤਿ, ਉਜੁਪਪਤ੍ਤਿ।

‘‘ਉਜੁਗਤਿਕਸ੍ਸ ਖੋ ਪਨ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਜੁਪਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਗਤੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਗਤਿਂ ਵਦਾਮਿ – ਯੇ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ ਯਾਨਿ ਵਾ ਪਨ ਤਾਨਿ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਾਨਿ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਕੁਲਾਨਿ ਵਾ ਅਡ੍ਢਾਨਿ ਮਹਦ੍ਧਨਾਨਿ ਮਹਾਭੋਗਾਨਿ ਪਹੂਤਜਾਤਰੂਪਰਜਤਾਨਿ ਪਹੂਤਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਾਨਿ ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞਾਨਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੂਤਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਤੇਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਨਂ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਸਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣਾ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ – ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਵਾ ਪਾਪਕਂ ਵਾ – ਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਪ੍ਪਨੀਯਪਰਿਯਾਯੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੭. ‘‘ਨਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ [ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵਿਦਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ [ਉਪਪਜ੍ਜਂ ਵਾ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੩

ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੩)] ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ [ਅਕੁਸਲਂ ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਂ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ ਲੁਦ੍ਦੋ ਲੋਹਿਤਪਾਣਿ ਹਤਪਹਤੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤੇਸੁ।

''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਗਾਮਗਤਂ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਂ ਵਾ, ਤਂ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ , ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ 'ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯਂ ਜਾਨਾਸਿ ਤਂ ਵਦੇਹੀ'ਤਿ, ਸੋ ਅਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ 'ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ 'ਨ ਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ 'ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ 'ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ। ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਾ ਭੇਤ੍ਤਾ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਵਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਵਗ੍ਗਰਤੋ ਵਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ, ਵਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਅਣ੍ਡਕਾ ਕਕ੍ਕਸਾ ਪਰਕਟੁਕਾ ਪਰਾਭਿਸਜ੍ਜਨੀ ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ। ਅਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲਵਾਦੀ ਅਭੂਤਵਾਦੀ ਅਨਤ੍ਥਵਾਦੀ ਅਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਅਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਅਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਅਕਾਲੇਨ ਅਨਪਦੇਸਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ, ਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤ, ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ।

''ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – 'ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ।

ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ...ਪੇ॰ ... ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਿਵਿਧ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ [... ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਹੇਤੁ (ਕ॰)] ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਣ੍ਣਕੋ ਮਣਿ ਉਦ੍ਧੰ ਖਿਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ।

‘‘ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਕਤਾਨੰ ਉਪਚਿਤਾਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵੰ ਵਦਾਮਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਕਤਾਨੰ ਉਪਚਿਤਾਨੰ ਅਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੰ ਪਹਾਯ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਤੰ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੰ ਗਾਮਗਤੰ ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤੰ ਵਾ, ਨ ਤੰ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਥੇਯ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਆਦਾਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਪਹਾਯ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਤਾ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਮਾਲਾਗੁਲ਼ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਪਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸੁ ਨ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਮੁਸਾਵਾਦੰ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਭਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਪਰਿਸਗ੍ਗਤੋ ਵਾ ਞਾਤਿਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਪੂਗਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਰਾਜਕੁਲਮਜ੍ਝਗਤੋ ਵਾ ਅਭਿਨੀਤੋ ਸਕ੍ਖਿਪੁਟ੍ਠੋ ‘ਏਹਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਯੰ ਜਾਨਾਸਿ ਤੰ ਵਦੇਹੀ’ਤਿ, ਸੋ ਅਜਾਨੰ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ

ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਜਾਨਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਪਸ੍ਸਂ ਵਾ ਆਹ ‘ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਹੇਤੁ ਵਾ ਪਰਹੇਤੁ ਵਾ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁ ਵਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ – ਨ ਇਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਇਮੇਸਂ ਭੇਦਾਯ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਨ ਇਮੇਸਂ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਅਮੂਸਂ ਭੇਦਾਯ। ਇਤਿ ਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਤਾ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਤਾ ਸਮਗ੍ਗਾਰਾਮੋ ਸਮਗ੍ਗਰਤੋ ਸਮਗ੍ਗਨਨ੍ਦੀ, ਸਮਗ੍ਗਕਰਣਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਂ ਵਾਚਂ ਪਹਾਯ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਸਾ ਵਾਚਾ ਨੇਲਾ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ ਪੇਮਨੀਯਾ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ ਪੋਰੀ ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ, ਤਥਾਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਂ ਪਹਾਯ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ ਕਾਲਵਾਦੀ ਭੂਤਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਵਾਦੀ ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਵਿਨਯਵਾਦੀ, ਨਿਧਾਨਵਤਿਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣਂ ਤਂ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ, ਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ।

‘‘ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੇਰਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਾ ਅਨੀਘਾ, ਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੂ’ਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠਂ...ਪੇ॰... ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਿਵਿਧਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਣ੍ਣਕੋ ਮਣਿ ਉਦ੍ਧਂ ਖਿਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਂ ਵਦਾਮਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ। [ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਅਟ੍ਠਮਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ]

੮. ਦੁਤਿਯਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੮. ''ਨਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਂ ਵਦਾਮਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਤਿਵਿਧ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤ...ਪੇ॰... ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਂ ਵਦਾਮਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ । ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮਿ।

''ਤਤ੍ਰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਤਿਵਿਧਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਿਵਿਧਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਨ੍ਦੋਸਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਹੇਤੁ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। [ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਤਥਾ ਸਤਿ ‘‘ਨਾਹਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨ’’ ਮਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਵਚਨੇਨ ਸਹ ਏਕਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਪੇਯ੍ਯਾਲੇਨ ਪਨ ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਨਿਗਮਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ] ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਕਰਜਕਾਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯. ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵਂ ਵਦਾਮਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜੇ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ। ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਉਪਚਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਵਿਗਤਾਭਿਜ੍ਝੋ ਵਿਗਤਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਅਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ [ਚਤੁਤ੍ਥਿਂ (?)]। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸਿ ਅਭਾਵਿਤਂ, ਏਤਰਹਿ ਪਨ ਮੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਮਾਣਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਤਿਟ੍ਠਤੀ’ਤਿ ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਹਰਤਗ੍ਗੇ ਚੇ ਸੋ ਅਯਂ [ਚੇ ਅਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਕੁਮਾਰੋ ਮੇਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ [ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ (?)] ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਕਰੋਨ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਫੁਸੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ। ਅਕਰੋਨ੍ਤਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕੁਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ!

‘‘ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ। ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਯਂ ਕਾਯੋ ਆਦਾਯ ਗਮਨੀਯੋ। ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਰੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮਚ੍ਚੋ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਇਮਿਨਾ ਕਰਜਕਾਯੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਇਧ ਵੇਦਨੀਯਂ; ਨ ਤਂ ਅਨੁਗਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੇਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਧ ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿ [ਉਤ੍ਤਰਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ।

‘‘ਕਰੁਣਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਮੁਦਿਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯਂ ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਤਿ ਉਦ੍ਧਮਧੋ ਤਿਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਧਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤਂ ਲੋਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਪੁਲੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਵੇਰੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਨ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸਿ ਅਭਾਵਿਤਂ, ਏਤਰਹਿ ਪਨ ਮੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ। ਯਂ ਖੋ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਮਾਣਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ , ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਤਂ ਤਤ੍ਰਾਵਤਿਟ੍ਠਤੀ’ਤਿ।

“ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਹਰਤਗ੍ਗੇ ਚੇ ਸੋ ਅਯਂ ਕੁਮਾਰੋ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ”।

“ਅਕਰੋਨ੍ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਫੁਸੇਯ੍ਯਾ”ਤਿ? “ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ। ਅਕਰੋਨ੍ਤਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕੁਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਤੀ”ਤਿ!

“ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ ਪੁਰਿਸੇਨ ਵਾ। ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਯਂ ਕਾਯੋ ਆਦਾਯ ਗਮਨੀਯੋ। ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਰੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਚੋ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਇਮਿਨਾ ਕਰਜਕਾਯੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਇਧ ਵੇਦਨੀਯਂ; ਨ ਤਂ ਅਨੁਗਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਧ ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੋ”ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੦. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬] ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – “ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”ਤਿ? “ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”ਤਿ।

“ਕੋ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”ਤਿ? “ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”ਤਿ।

“ਨ ਖੋ ਅਹਂ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਥਾਹਂ ਇਮਸ੍ਸ ਭੋਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ”ਨ੍ਤਿ। “ਤੇਨ ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ”ਤਿ। “ਏਵਂ, ਭੋ”ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

“ਤਿਵਿਧਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਾਯੇਨ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

“ਕਥਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯੇਨ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯੇਨ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

“ਕਥਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

“ਕਥਞ੍ਚ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਵਿਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਿਵਿਧਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ; ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਵਾਚਾਯ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਿਵਿਧਾ ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਚਰਿਯਾਸਮਚਰਿਯਾਹੇਤੁ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਰਜਕਾਯਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

(੨੨) ੨. ਸਾਮਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੨੨੧. ‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਦਸਹਿ? ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ।

੨੨੨. ‘‘ਵੀਸਤਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਵੀਸਤਿਯਾ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਸਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

‘‘ਵੀਸਤਿਯਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਵੀਸਤਿਯਾ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ , ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਸਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ’’ਤਿ।

੨੨੩. ‘‘ਤਿਂਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਤਿਂਸਾਯ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ

ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿੰਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਤਿੰਸਾਯ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਤਿੰਸਾਯ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿੰਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ।

੨੨੪. ''ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ , ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਹੋਤਿ , ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵਂ ਸਗ੍ਗੇ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ? ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ

ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ , ਪਰਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਸਮਨੁਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਯਥਾਭਤੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਏਵੰ ਸਗ੍ਗੇ''ਤਿ।

੨੨੫-੨੨੮. ''ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖਤੰ ਉਪਹਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਕ੍ਖਤੰ ਅਨੁਪਹਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਵੀਸਤਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਿੰਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖਤੰ ਉਪਹਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰...।

੨੨੯-੨੩੨. ''ਦਸਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੀਸਤਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਿੰਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ''।

੨੩੩-੨੩੬. ''ਦਸਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵੀਸਤਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਿੰਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬਾਲੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ... ਪੇ॰... ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ...ਪੇ॰... ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

ਸਾਮਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

੨੩. ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ

੨੩੭. ''ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ, ਮਰਣਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾ, ਨਿਰੋਧਸਞ੍ਞਾ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

੨੩੮. ''ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ? ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਆਹਾਰੇ ਪਟਿਕੂਲਸਞ੍ਞਾ, ਸਬ੍ਬਲੋਕੇ ਅਨਭਿਰਤਸਞ੍ਞਾ, ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾ, ਪੁਲ਼ਵਕਸਞ੍ਞਾ [ਪੁਲਵਕਸਞ੍ਞਾ (ਸੀ॰) ਪੁਲ਼ੁਵਕਸਞ੍ਞਾ (ਕ॰)], ਵਿਨੀਲਕਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਪੁਬ੍ਬਕਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਸਞ੍ਞਾ, ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

੨੩੯. ''ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਦਸ ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ, ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

੨੪੦-੨੬੬. ''ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ( ) [(ਉਪਸਮਾਯ) (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਨਿਪਾਤੇਸੁ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਇਦਂ ਪਦਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ।

੨੬੭-੭੪੬. ''ਦੋਸਸ੍ਸ ...ਪੇ॰... ਮੋਹਸ੍ਸ... ਕੋਧਸ੍ਸ... ਉਪਨਾਹਸ੍ਸ... ਮਕ੍ਖਸ੍ਸ... ਪਲ਼ਾਸਸ੍ਸ... ਇਸ੍ਸਾਯ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ... ਮਾਯਾਯ... ਸਾਠੇਯ੍ਯਸ੍ਸ... ਥਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਸਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਮਾਨਸ੍ਸ... ਅਤਿਮਾਨਸ੍ਸ... ਮਦਸ੍ਸ... ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ( ) [(ਉਪਸਮਾਯ) (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਨਿਪਾਤੇਸੁ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਇਦਂ ਪਦਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਦਸਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।